

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

**Kulttuurituottaja näyttelijän työllistymisen tukena
Näyttelijän sähköiset työnhaun välineet**

Kulttuurituottaja näyttelijän uravalmentajana
Leena Vanhamäki

Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op

Marraskuu 2014

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituottaja

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Leena Vanhamäki	Sivumäärä 72 ja 15 liitesivua
Työn nimi Kulttuurituottaja näyttelijän työllistymisen tukena, näyttelijän sähköiset työnhaun välineet	
Ohjaava(t) opettaja(t) Jyrki Simovaara, (Pasi Toivanen, Arto Lindholm)	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja <i>Tampereen freelance-näyttelijät ry (pj Karoliina Blackburn)</i>	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni on Kulttuurituottaja näyttelijän työllistymisen tukena / Näyttelijän sähköiset työnhaun välineet, jota teen yhteistyössä Tampereen freelance-näyttelijöiden kanssa/heille. Haastattelin Tampereen freelance-näyttelijöiden (12 henkilöä) lisäksi kahta ulkomailta koulutuksensa saanutta freelance-näyttelijää, viittä ohjaajaa sekä kuutta roolittajaa (14 + 5 + 6 = 25 henkilöä).</p> <p>Työssä keskityttiin nimenomaan kameranäyttelemisen työpaikkojen haun sähköisiin työnhaun välineisiin ja näyttelijän työllistymisen tukemiseen kulttuurituottajan ammattitaidolla. Ohjaaja- ja roolittajakysymyksiin saaduilla vastauksilla opin paljon ja tätä tietoa koetan jakaa näyttelijöille eteenpäin tässä opinnäytetyössä. Tampereen freelance-näyttelijöiden kanssa oli myös jatkotapaamisia ja annoin konkreettista apua muutamalle sitä haluavalle näyttelijälle. Tampereen freelance-näyttelijöiden kanssa on myös sovittu opinnäytetyön tulosten jakamislunnasta heidän tilaisuudessaan Tampereella 23.11.2014.</p> <p>Yksi opinnäytetyön tarkoituksista oli myös selvittää kulttuurituottajan mahdollisuuksia työllistyä näyttelijän uravalmentajana. Työtä tehdessä tarkentui kulttuurituottajana todellinen sopivuus nimenomaan tähän tehtävään. Saamani palaute Tampereen freelance-näyttelijöiltä opinnäytetyöprosessin aikana varmensi näkemystäni. Käymäni tiedottajakoulutus ja mediakoulutus sekä audiovisuaalisen viestinnän opintoni antoivat lisäeväitä olla kulttuurituottajana hyvä tuki näyttelijälle. Näyttelijä voi keskittyä siihen, missä hän on hyvä ja kulttuurituottaja voi tukea sähköisissä työnhaun välineissä. Hyvä lisä kulttuurituottajan koulutukseen oli myös Humanistisen ammattikorkeakoulun Vertuooosi-verkostotuottajavalmennus, jonka aikana pätevoidyin verkostotuottajaksi.</p> <p>Kaikissa roolittaja- ja ohjaajahaastatteluissa kävi ilmi, että tärkein kameratyötä hakeville näyttelijöille oli Suomen Näyttelijäliiton henkilökohtaisen sivun päivittäminen. Roolittajat arvostavat myös näyttelijän kotisivuja, varsinkin, mikäli kuvat ovat ajantasaisia ja laadukkaita. Showreel on tärkeä näyttelijän työnhaun väline varsinkin, jos hän pyrkii ulkomaisiin rooleihin. Näyttelijän ansioluettelon eli cv:n koostamisessa kannattaa olla huolellinen ja laittaa siihenkin hyvät kasvokuva ja kokovartalokuva sekä kaikki kameratyöt.</p> <p>Myös näyttelijähaastattelujen analysointi osoitti selvästi, että tällaiselle tuelle ja työlle on todellinen tarve. Tein näyttelijän kotisivuja ja showreel-tekoprosessin aikana opin paljon. Valokuvien päivytykseen ja näyttelijän cv-päivitykseen pystyin myös antamaan neuvoja opinnäytetyön haastatteluissa ja urakonsultaatioissa.</p> <p>Yhteistyöni jatkuu opinnäytetyön luovuttamisenkin jälkeen sekä Tampereen että muiden freelance-näyttelijöiden, roolittajien, elokuva- ja tv-tuotantoyhtiöiden ja ohjaajien kanssa.</p>	
Asiasanat näyttelijät, elokuvaohjaus, roolitus, verkkoaineisto, työttömyys, elokuvatuotanto, tuottajat	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Cultural Management

ABSTRACT

Author Leena Vanhamäki	Number of Pages 72 + 15 pages of enclosure
Title Cultural producer supporting actor/actress in employment, how to improve internet and social media tools	
Supervisor(s) Jyrki Simovaara, (Pasi Toivanen, Arto Lindholm)	
Subscriber and/or Mentor Tampereen freelance-näyttelijät ry (Freelancer actors/actress of Tampere), president Karoliina Blackburn	
Abstract <p>My graduation work is "Cultural producer supporting actor/actress in employment, how to improve internet and social media tools. I made an agreement with Tampere freelance-näyttelijät ry. I interviewed Tampere freelancer actors members and also two freelance actors, who have diploma of acting from abroad. I also interviewed five directors and six casting directors.</p> <p>In this work I have concentrated to ask questions about Actors tools in internet, i.e. showreels, webpages, emails, curriculum vitae, photos, and so on Cultural producer supporting actor/actress in employment. With a help from directors and casting directors I got information about those tools, and I will share that information to actors. I also gave extra support to those Tampere freelancer actors, who needed help with their tools. I will give a presentation on the results of this work to Tampere freelance actors in their event in Tampere 23.11.2014</p> <p>I also checked my possibilities to work as a career coach for actors. I was convinced that I am in right place and right time. The feedback I got from Tampere freelance actors during the process was encouraging, and my education as an information offices and media PR and audiovisual communication and cultural producer is a very good package to support actors. I have also attended a course related to social networking, which is valuable addition to that package and great benefit to actors.</p> <p>The most important thing is update your page in Finnish International Actors (FIA, which in Finnish is Suomen Näyttelijäliitto). Casting Directors in Finland appreciate websites, especially, if the photos in your websites are good and quite new. Reel is very important, especially, if an actor head to foreign countries. Curriculum vitae needs good photos and a photo of full body and all the camera works need to be there. Actor must carefully choose what to include in their curriculum vitae.</p> <p>This work has shown, that actors really need support with this. During this time I made some Actor-pages and learned to do Reel and during the process I learned a lot. I was able to help the actors with their curriculum vitae and photos, as well as coach them with their careers.</p> <p>The co-operation with freelance actors of Tampere and other freelance actors, casting directors, production companies and directors will continue after my graduation.</p>	
Keywords Actors, Director, Casting, Unemployment, Movie Production, Network Material, Producer	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Tavoitteet ja menetelmät	5
1.2 Tiedonkeruu ja kehittäminen	7
1.3 Tutkimustarpeen selvittäminen	8
1.4 Kansainvälinen tiedonkeruu näyttelijän uravalmentajana	9
1.5 Näyttelijä- ja roolittaja- ja ohjaajahaastattelut	9
1.6 Pohjatiedon hankkiminen	11
1.7 Näyttelijän sähköisten työnhaun välineiden hallinta?	12
1.8 Työn tausta eli näyttelijöiden työttömyyden tilanne	12
2 ROOLITTAJAT OVAT TÄRKEITÄ TYÖLLISTÄJIÄ	15
2.1 Roolituspalvelu: Tutsa Huuhka (ent Tutsa Virtanen)	15
2.2 Filmona: Minna Sorvoja	16
2.3 Tuffi Films Oy Casting: Jenni Kangasniemi	16
2.4 Käsikirjoittaja Niina Vuorisara	17
2.5 Ida Vauhkonen	17
2.6 Casting Director Kate Lehto	17
2.7 Eri roolittajia haastateltujen roolittajien lisäksi on runsaasti	18
2.8 Tuotantoyhtiöiden tiedot Suomen elokuvasäätiön sivuilta	18
3 OHJAAJAT NÄYTTELIJÖIDEN TYÖPARINA	19
3.1 Ohjaaja Saara Cantell	20
3.2 Ohjaaja-käsikirjoittaja Petri Kotwica	21
3.3 Ohjaaja Lauri Nurkse	21
3.4 Ohjaaja Mari Rantasila	21
3.5 Ohjaaja-käsikirjoittaja Johanna Vuoksenmaa	22
3.6 Showreel – ohjaajien kommentit	22
3.7 Ole oma itsesi – oikeaan rooliin oikea ihminen - ohjaajien kommentit	24
3.8 Kookuvaustilanteet ohjaajan silmin	28
3.9 Näyttelijän kotisivut – valokuvat - ohjaajien huomioita	31
3.10 Näyttelijän cv – valokuvat - ohjaajien ohjeita	32
3.11 Ohjaajat käyttävät vaihtelevasti roolittajia	33
3.12 Ohjaajien ohjeita näyttelijöille yhteydenotoista	33
4 AGENTIN KAUTTA KANSAINVÄLISELLE URALLE	34
4.1 Actors in Scandinavia - Agentti Laura Munsterhjelm	35
4.2 Avenue A.	36
4.3 Muita agenteja	36
4.4 Näyttelijöiden uravalmentajaksi - kulttuurituottaja?	36
5 TYÖLLISTYMINEN KOEKUVAUSTEN – ROOLITTAJIEN KAUTTA	38
5.1 Roolihaut – ole aktiivinen & verkostoidu	39
5.2 Roolittajien vinkit samansuuntaisia Suomessa & USA:ssa	40
5.3 Olemalla oma itsesi työllistyt? Roolittajien kommentteja	41
5.4 Ohjeita roolittajilta koekuvaukseen ja siten työllistymiseen	43
5.5 Cv:n merkitys roolittajalle	47
5.6 Näyttelijän kotisivujen merkitys roolittajalle	48
5.7 Näyttelijän showreel ja roolittajien kommentit	49

5.8 Kuvat – kasvokuva ja kokovartalokuva – erittäin tärkeät	51
5.9 Kuinka usein lähestyä roolittajia?	52
6 NÄYTTELIJÄN SÄHKÖISET TYÖNHAUN VÄLINEET – MISTÄ JA MITEN KAMERATYÖNANTAJAT ELI OHJAAJAT & TUOTANTOYHTIÖT LÖYTÄVÄT NÄYTTELIJÄN?	53
6.1 Tuottaja näyttelijän uraohjaajana	54
6.2 Näyttelijän ansioluettelon (cv) päivitys	56
6.3 Näyttelijän kotisivujen teko & päivitys	58
6.4 Näyttelijän showreel eli työnäyte videon muodossa	59
6.5 Laadukkaat kuvat – kasvokuva ja kokovartalokuva	60
6.7 Oman osaamisen markkinointi näyttelijänä – osaatko sen?	61
6.8 Verkostoidu	62
6.9 Suomen Näyttelijäliitto	64
6.10 Teme	65
6.11 TE-toimistot	65
6.12 Muut viranomaiset eli esimerkiksi verottaja	66
7 SHOWREELIN TEETTÄMISPROSESSI 2014	67
8 YHTEENVETO - TUOTTAJAN TOIMINTA JA RATKAISUJA	68
9 LOPPUSANAT	71
LÄHTEET	73
LIITTEET	77
Liite 1 Tampereen freelance-näyttelijöille sähköposti 23.4.2014	78
Sähköpostin 23.4.2014 liitteenä oli kirjeeni	79
”Kulttuurituottaja näyttelijän uraohjaajana ja työllistymisen tukena”	79
Liite 2 sivu1/4 Kysymykset näyttelijöille	81
Liite 2 sivu 2/4	82
Liite 2 sivu 3/4	83
Liite 2 sivu 4/4	84
Liite 3 Roolittajille haastattelukysymykset	85
Liite 4 Ohjaajille haastattelukysymykset	86
AIHEESEEN LIITTYVÄÄ KIRJALLISUUTTA	87

1 JOHDANTO

1.1 Tavoitteet ja menetelmät

Tämä työ on tehty, jotta löydettäisiin keinoja parantaa Tampereen freelance-näyttelijöiden löytymistä sähköisissä työnhaun välineissä. Rohkaista heitä käyttämään lisää uusia sähköisiä näyttelijän työnhaun välineitä (näyttelijän showreel ja näyttelijän kotisivut). Pyrkimyksenä on myös olemassa olevien sivujen kehittäminen, kuten Suomen Näyttelijäliiton henkilökohtaisten sivujen kuvat ja tiedot, sekä Tampereen freelance-näyttelijöiden kotisivujen henkilökohtaisten sivujen tiedot. Tutkia edellä mainittuja asioita eli keskittyä sähköisiin työnhaun välineisiin ja näyttelijän kameryönhakuun. Tavoitteena parantaa näiden työnhaun välineiden avulla näyttelijöiden työllisyyttä näyttelijä kerrallaan.

Saadakseni selville roolittajien ja ohjaajien eli potentiaalisten työllistäjien mielipiteet näistä sähköisistä näyttelijän työkaluista, tein niitä koskevan kyselyn muutamalle roolittajalle ja ohjaajalle. (Kysymykset roolittajille liitteenä 3, kysymykset ohjaajille liitteenä 4). Keskityin kameranäyttelemisen työpaikkojen hakemiseen ja elokuvien ja tv-sarjojen ja mainosten roolittajiin sekä elokuvien ja tv-sarjojen ohjaajiin. Kysyin myös yhdeltä palkitulta elokuvatuottajalta samat kysymykset. Lähestyin myös agenttia.

Samoin näyttelijöiden haastatteluissa (liite 2) keskityin kysymyksiin työllisyydestä. Keskityin myös kysymyksiin näyttelijöiden sähköisen työnhaun välineiden käyttämisestä ja niiden käyttämisen avun tarpeeseen. – Tarvitseeko näyttelijä kulttuurituottajan apua? – Tampereen freelance-näyttelijät toivoivat apua sähköisten työnhaun välineiden käyttöön ja ilmaisivat olevansa periaatteessa valmiita maksamaan tästä palvelusta. Onko siinä mahdollisuus kulttuurituottajan, esimerkiksi itseni perustaa näyttelijän uraohjaajan toiminimi? Suunnittelen Career Coach for Actors Leena V eli näyttelijän uravalmentaja Leena Vanhamäki liiketoimintasuunnitelmaa. Minut löytää linkedin:stä ja facebook:sta nimelläni ja twitterissä olen nimellä @Kulttuuriguldur.

Merkitys ammattialalle: kulttuurituottajan ammattitaitoa korostaen toimiminen näyttelijän agenttina/managerina ja produktioiden tuottajana, lisäksi hyödynnetään kulttuuri-

tuottajan monilahjakkuutta sekä audiovisuaalisia ja tietotekniikkataitoja että tiedotuskokemusta ja –koulutusta.

Menetelmät: Haastattelin touko-kesäkuussa 2014 Tampereella 12 ammattinäyttelijää, jotka olivat Tampereen freelance-näyttelijät ry:n jäseniä. Lisäksi haastattelin kahta ulkomailla koulutuksensa saanutta ammattinäyttelijää pääkaupunkiseudulla. Haastattelut tein Tampereella, varaten jokaiselle näyttelijälle kolme tuntia henkilökohtaista aikaa. Käytin haastattelulomaketta (liite 2) ja haastattelun yhteydessä annoin myös henkilökohtaisen näyttelijän urakonsultaation.

Olin valmistautunut jokaiseen näyttelijätapaamiseen tarkistamalla ennakoon sovitut neljä aluetta eli 1) näyttelijän henkilökohtaisen Suomen Näyttelijäliiton sivun valokuvineen, 2) Tampereen freelance-näyttelijän sivun valokuvineen, 3) referenssimerkinnät IMDb:stä (eli kansainvälisestä kameratyötuotannoista eli elokuvista, tv-sarjoista on jokaisesta omat ammatilliset nimikkeet ja jokaisesta suoritetusta roolista tai työstä tulee merkintä kansainvälisesti käytössä olevaan IMDb:hen) (mikäli näyttelijällä oli kameratyökokemusta ja merkintöjä IMDb:ssä) ja 4) näyttelijän ansioluettelon eli cv:n valokuvineen, mikäli näyttelijä oli sellaisen etukäteen toimittanut.

Tapaamisessa haastattelulomakkeen asioiden lisäksi keskustelimme jokaisen henkilökohtaisista asioista, urapolusta, koulutuksesta ja rooleista ja haaveista ja katsoimme yhdessä läpi kolme etukäteen käymääni verkkosivua kuvineen ja cv:n kuvineen näyttelijästä. Tapaamisen aikana annoin jokaiselle henkilökohtaisesti kehittämisehdotuksia, ja sen jälkeen kirjallisesti sähköpostitse.

Osan kanssa tapasimme uudelleen, jatkotapaamisessa etenimme kotisivujen kanssa tai käsittelimme muuten näyttelijän uraa ja teimme uraa koskevia suunnitelmia tai konkreettisia tekoja. Nämä ensimmäiset haastattelut äänitin, mutta jokaisen tapaamisen yhteydessä kerroin niiden luottamuksellisuuden. Kysymykset koskettelivat myös näyttelijän henkilökohtaista tunnetta siitä, tarvitseeko hän apua kotisivujen tai muun sähköisen työnhakumateriaalinsa kanssa tai oman markkinointinsa kanssa eli selvitin myös kulttuurituottajan työllistymismahdollisuuksia näyttelijän uravalmentajaksi.

1.2 Tiedonkeruu ja kehittäminen

Haastattelin myös paria Suomen huomattavinta roolittajaa ja muutamaa muuten arvostamaani roolittajaa/apulaisohjaajaa, joiden kanssa olen ollut viime vuosina roolitusasioissa tekemisissä. Yhteensä haastattelin siis kuutta roolittajaa aiheena näyttelijän sähköisten työnhaun välineiden merkitys koekuvaukseen pääsyssä tai roolin saamisessa eli näyttelijän työllistymiseen vaikuttavana tekijänä.

Samoin pyysin haastattelua muutamalta ohjaajalta, joiden elokuvilla ja tv-sarjoilla on ollut Suomessa todella paljon katsojia (Suomen elokuvasäätiön kotimaisten elokuvien katsojatilastot vuosilta 2008-2013). Haastattelin viittä elokuvaohjaajaa, jotka kaikki ovat ohjanneet suosittuja elokuvia ja / tai tv-sarjoja, osa käsikirjoittaa itse, osa ohjaa, osa näyttelee. Suomen elokuvasäätiön kotimaisten elokuvien katsojatilastoja vuosilta 2008-2013 katsoessa, vuoden katsotuimpien kotimaisten elokuvien ohjaaminen oli yksi kriteeri valita haastateltavat.

Toinen kriteeri valita haastateltavat ohjaajat oli alalla arvostettu, pidetty tai/ja palkittu, tai luottamustehtävissä elokuva- ja tv-tuotantoalan yhdistyksissä toimiminen. Kolmas kriteeri haastateltavien ohjaajien valinnalle oli ohjaajan osallistuminen alan kehittämiseen ja kouluttamiseen, sekä seminaareissa keskustelija että ohjaajan osallistuminen kouluttajana erilaisille kursseille alan kouluissa, kursseilla tai Suomen Näyttelijäliiton / Ilmaisuverstaan tilaisuuksissa. Myös potentiaalinen näyttelijöiden työllistäminen tulevaisuudessa alalla oli huomioonotettava valintakriteeri ohjaajia valittaessa.

Viidestä haastattelemastani ohjaajasta monen osalta täytyivät useammat kriteerit. Lisäksi olin tehnyt jokaisen ohjaajan kanssa yhteistyötä tai minulla oli ammatillinen tai muu sidos heihin. Haastattelin siis viittä ohjaajaa aiheena näyttelijän sähköisten työnhaun välineiden merkitys koekuvaukseen pääsyssä tai roolin saamisessa eli näyttelijän kameratyöhön työllistymiseen vaikuttavana tekijänä.

Tein myös yhteistyötä yhden graafikon kanssa showreel:n osalta keväästä lähtien. Pyysin häntä tekemään showreel:n itselleni, jotta pystyisin tulevaisuudessa paremmin neuvomaan näyttelijöitä sellaisen teossa ja ymmärtäisin paremmin koko prosessin. Showreel:n on video, johon näyttelijä on koonnut erilaisia roolisuorituksiaan tv-

sarjoista, elokuvista, musavideoista, mainoksista tai opetusvideoista ja yhdistänyt näistä vaikuttavimmat pätkät lyhyehköksi videokoosteeksi. Showreel:ssä voi myös käyttää omaa ilmaisua ja tehdä itsenauhoitetun pätkän.

Kyselyn lisäksi tein jokaiselle tapaamalleni Tampereen freelance-näyttelijälle urakon-sultaation, annoin kehitysehdotuksia heti tapaamisessa ja tapaamisen jälkeen sähköpostitse. Mikäli näyttelijällä oli jo olemassa showreel, katsoimme myös sen tapaa-misessa. Jos ei ollut, suosittelin sen tekemistä ja annoin jonkin verran ohjeita. Luotet-tu ammattilainen on showreelin teossa erittäin tärkeä, esimerkiksi ohjaaja tai leikkaa-ja tai kuvaaja, johon näyttelijä voi luottaa.

Valokuvat ovat erittäin tärkeä asia, varsinkin ne kuvat, jotka ovat Suomen Näyttelijä-liiton sivulla. Tämä tuli esille myös monissa roolittajakeskusteluissa. Kunnan ammatti-laisen ottamat valokuvat ovat koekuvaukseen pyrkimisessä tai esimerkiksi näyttelijä-liiton sivuja katsoessa ja vertailtaessa tärkeät. Tampereen freelance-näyttelijöiden sivulle mahtuu vaikka 12 kuvaa, näitä mainospaikkoja kannattaa käyttää.

Jos näyttelijällä on kotisivut, katsoimme ne läpi. Jos ei ollut, kysyin halukkuudesta perustaa näyttelijäkotisivut. Näytin tapaamisessa mallin yhdestä näyttelijäkotisivusta. Olin käyttänyt wix.com Actors-page sivumallia pohjana ja tehnyt niillä kotisivut [Leena Vanhamäki](#) malliksi, joilta pystyin esittelemään sivujen monipuolisuutta ja soveltu-vuutta näyttelijän käyttöön.

Tarkistin myös näyttelijän näkyvyyttä google-haulla. Jos näyttelijällä ovat Wikipedia-sivut olemassa, on hyödyllistä käydä niitäkin tarkistamassa. Kannattaa korjata vir-heelliset tiedot ja päivittää sivut näyttämään niitä tietoja, joita haluaa näkyvän Wiki-pedia-sivuilla. IMDb-sivuja voi myös itse päivittää (IMDb on elokuva- ja tv-maailmassa käytetty ansioluettelointi rooleista, ohjauksista, tuotantoista ja niiden työntekijähenkilöistä, ja IMDb on käytössä ympäri maailman.)

1.3 Tutkimustarpeen selvittäminen

Pohjatyö: Ilmaisuverstaan puheenjohtaja Juha-Pekka Mikkolan tapasin 9.10.2013 ja hänen kanssaan kävimme sähköpostikeskustelun 2013-2014 (44 viestiä). Kysyin hä-

neltä, mitä pitäisi tutkia. Tapasin myös Teatterialan tiedotuskeskuksen Jukka ”Hyde” Hytin lokakuussa 2013. Hän arvioi, että rajaaminen olisi tarpeen opinnäytetyön suunnittelussa. Opinnäytetyölehtorini Jyrki Simovaara auttoi rajaamaan opinnäytetyön näyttelijän sähköisiin työhaun välineisiin.

1.4 Kansainvälinen tiedonkeruu näyttelijän uravalmentajana toimintaa varten

Keräsin tietoa myös kansainvälisessä elokuvaseminaarissa (Turku 2013) ja osallistumalla Showrunner-seminaariin (ulkomaisia showrunnereita Islannista, Tanskasta (Silta, Vallan linnake) ja USA:sta (24-sarjat) joulukuussa 2013), osallistumalla kansainvälisiin webinaareihin (2014), muun muassa Amy Jo Bermanin neljään eri webinaariin 2014. Amy Jo Berman on ollut casting director HBO:lla 14 vuotta, tehnyt noin parikymmentä vuotta roolituksia, asuu Kaliforniassa ja toimii näyttelijöiden uravalmentajana. Osallistuin 2014 syksyllä myös näyttelijän uravalmentaja Kevin Urbanin (New York) luennolle, jonka aiheena oli näyttelijän brändäys.

1.5 Näyttelijä- ja roolittaja- ja ohjaajahaastattelut

Päätin etukäteen, että tavoitteeni on tehdä kysely 12 näyttelijälle. Lähetin Tampereen freelance-näyttelijät ry:lle heidän puheenjohtajansa kautta tarjoutumiseni (liite 1), jonka hän laittoi jäsenille tiedoksi. Parissa päivässä kaikki haastatteluajat toukokuussa 2014 olivat varatut. Otin myös kolme ylimääräistä eli varasin yhteensä 15 aikaa Tampereen freelance-näyttelijöille tapaamisiin. Olin varautunut siten myös mahdollisiin peruutuksiin, joita tulikin joko työasioista, kiireestä tai henkilökohtaisista seikoista kuten perhesyistä. 12 tapaamista toteutui Tampereella, kolme peruuntui tai siirtyi.

Ensimmäinen tapaaminen kolme tuntia per näyttelijä oli jokaiselle sovittu Tampereella. Jokaiselle varasin etukäteen myös vara-ajan jatkokeskustelulle, muutaman kanssa hyödynsimme jatkotapaamisajan kesäkuussa tai elo-syyskuussa. Kolmelle tein myös erityispalveluna kotisivut. Nämä näyttelijät muun muassa otattivat itsessään ammattivalokuvaajan kuvia ja osoittivat myös aktiivisuutta ja kiinnostusta kehittää

sivujaan ja näkyvyyttään. Kolmella tapaamistani näyttelijästä olivat jo kotisivut olemassa. Heidän ansioluettelostaan myös huomasin suuren määrän kameratyökokemusta.

Tampereen freelance-näyttelijät ovat Pirkanmaan alueella vaikuttavia näyttelijöitä, jotka ovat valmistuneet sekä Nätystä eli Näyttelijätyön laitokselta Tampereelta, Teatterikorkeakoulusta, eri koulutuksista tai työn kautta ja Suomen Näyttelijäliiton koejäsenyyden kautta. Otin mukaan ylimääräisenä pari näyttelijää pääkaupunkiseudulta, joiden molempien taustalla oli ulkomailla hankittu näyttelijän koulutus. Tarjosin mahdollisuutta muutamalle näyttelijäkurssilla tai kuvauksissa henkilökohtaisesti tapaamalleni freelance-näyttelijälle.

Pohjatyönä olin jo tehnyt 2012 loppuvuodesta vuoden 2014 alkuun pari uraohjausta muutaman tapaamisen aikana ja kehittänyt sekä näyttelijän ansioluetteloa että konsultoinut ja kannustanut showreel:n tekoon. Olin muutenkin auttanut ottamaan kontaktia eri tuotantoyhtiöihin ja tuotantoihin sekä konkreettisesti hakemaan töitä sähköisten työnhakuvälineiden avulla. Olin myös välittänyt näille näyttelijöille vinkkejä aktiivisesti seuraamistani avautuvista paikoista.

Seuraan monia väyliä, lähes kaikkien teatterien avoimia hakuja, sähköisiä työtoreja (esimerkiksi Temen Tauno-työtoria) ja muutenkin kuljen silmät ja korvat avoinna teatterialan ja elokuva-alan työpaikoillani. Eri kautta saamiani vinkkejä välitän tutuille näyttelijöille, varsinkin siis heille, joita olen auttanut työnhaussa. Yksi näyttelijä työllistyi koko talven 2013-2014 antamieni vinkkien ansiosta, eli sai kolme eri pituista pestiä (kahdesta muutamaa kuukauden pituista pestiä) ja kiitti vinkeistä minua.

Ikäjakama oli laaja. Monen ikäiset näyttelijät olivat kiinnostuneet urakonsultaatiosta ja vastaamaan näyttelijähaastatteluun. Tampereen freelance-näyttelijät ry:n jäsenistä yhteydenottoja tuli 26-vuotiaasta 60-vuotiaaseen, naisilta ja miehiltä, jotka kaikki olivat ammattinäyttelijöitä eli Suomen Näyttelijäliiton jäseniä.

Kumpaakin sukupuolta päätyi siis kehittämistoimintaan mukaan kiinnostuksensa mukaan. Tampereen freelance-näyttelijät ry:n jäsenistä kahdeksan naista ja neljä miestä tuli mukaan. Myös pari miesnäyttelijää pääkaupunkiseudulta otettiin mukaan, jotta

kyselystä saatiin kattavampi. Molemmat näistä haastatelluista ovat saaneet koulutuksensa näyttelijäksi ulkomailla ja toinen asuu puolet vuodesta ulkomailla. He ovat Suomen Näyttelijäliiton jäseniä. Lopputuloksena mukana haastatteluissa kahdeksan naisnäyttelijää ja kuusi miesnäyttelijää. Lisäksi tiedonkeruuna ja kehittämistoimintana haastateltiin kuutta naisroolittajaa ja kolmea naiselokuvaohjaajaa ja kahta mieselokuvaohjaajaa.

Kehittämistoiminnan tarkoituksena on selvittää, mikä on sähköisten työkalujen merkitys näyttelijän työnhaussa, erityisesti kameratyön haussa. Pyritään myös kartoittamaan, mikä on kulttuurituottajan tarve näyttelijöiden tukena. Sitä kautta selvitän myös omat työllistymismahdollisuuteni näyttelijöiden uraohjaajajana. Opinnäytetyön tarkoituksena on olla myös käytännönläheinen opas näyttelijälle, ei ainoastaan prosessin kuvaus.

Opinnäytetyön liitteenä on nelisivuinen kyselylomake näyttelijöille (liite 2) ja kysymykset roolittajille (liite 3) ja ohjaajille (liite 4). Näyttelijähaastattelut on tehty toukokuussa 2014, erityispalveluna kotisivuja ja näyttelijä-cv kesäkuussa-syyskuussa parille kolmelle aktiiviselle näyttelijälle, jotka olivat uudistaneet valokuviaan ja halusivat apua kotisivujen teossa.

1.6 Pohjatiedon hankkiminen

Hain pohjatietoa 2012 lokakuusta 2014 helmikuulle. Sain tietoa muun muassa Suomen Näyttelijäliitosta / Ilmaisuverstaan puheenjohtajalta: Juha-Pekka Mikkolalta (tapaaminen 9.10.2013 ja runsas sähköpostikeskustelu 2013-2014). Pohjatietoja saatu myös Ilmaisuverstaan koulutustilaisuudesta ja haastatteleamalla Nina Nurmista (yrittäjä, freelancer, kouluttaja), ruotsinkielistä Linda Mattsonia (Lust-yhdistys), näyttelijä Anna Lipposta (Jalostamo Kollektiivi) ja näyttelijä Mona Kortelampea (Helsingin freelancer-näyttelijät ry:n jäsen ja myöhemmin valittu puheenjohtajaksi).

Kerätty pohjatietoa käymällä keskustelemassa Teatterikorkeakoululla ja käyty Pia Hounin teoksen julkaisutilaisuudessa 2013. Teos ”Taiteilijoiden työ, Taiteilijan hyvinvointi taidetyön muutoksessa” (näyttelijöiden palkka, työllisyys, pärjääminen) käsitteli kirjailijoiden, kuvataiteilijoiden ja teatterialan taiteilijoiden yleensä toimeentuloa ja hy-

vinvointia. Teoksessa tutkittiin lähes 500 taiteilijan arkea, sekä henkistä että fyysistä kuormitusta. Taiteilijana olemiseen kuului työhön sitoutuminen ja tyytyväisyys ammat-
tiinsa, luovuus, ideointi ja onnistuminen antoivat vastapainoa stressille, epävarmuu-
delle ja kilpailulle.

Näyttelijöiden työnhakutaidot, näyttelijöiden oman osaamisen markkinointi, niitä kos-
kevat seminaarit ja koulutukset kiinnostavat. Tämä on aihe, josta haluan oppia lisää
myös tulevaisuudessa. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun Ville Sandqvistin ja
Pekka Korhosen tapasin myös vuoden 2013 lopulla henkilökohtaisesti. Pekka Korho-
selta, erityissuunnittelijalta, sain lisämateriaalia ja hyviä kirjavinkkejä opinnäytetyön
tekemiseksi.

1.7 Näyttelijän sähköisten työnhaun välineiden hallinta?

Tutkitaan useita seikkoja, kuten hallitsevatko näyttelijät sivujensa päivittämisen?
Suomen Näyttelijäliiton sivuesittelynsä? Tampereen freelance-näyttelijät ry:n sivuesit-
telynsä? IMDb-sivunsa päivittämisen? Onko heillä showreel? Minkälainen cv heillä
on? Onko näyttelijällä omat kotisivut? Ovatko he somessa eli Facebook:ssa, Twitte-
rissä, LinkedIn:ssä? Pitäisikö olla? Voiko sähköisten työkalujen käytössä opastaa tai
neuvoa tai tehdä ne näyttelijän puolesta? Eli pohditaan kulttuurituottajan tukea näyt-
telijälle ja mahdollisuutta toimia näissä asioissa koulutuksensa sekä valmiuksiensa
avulla näyttelijän uraohjaajajana / agenttina / managerina.

1.8 Työn tausta eli näyttelijöiden työttömyyden tilanne

Laitan tähän myös tilastokeskuksen linkin taiteilijoiden (sisältää näyttelijät) työttö-
myystilastoista 2014, josta selviää, että työttömyys on lisääntynyt edellisvuodesta
2013. Viitataan myös Teatteritaiteen tohtorin Pia Hounin "Taiteilijoiden hyvinvointi"
(näyttelijöiden palkka, työllisyys, pärjääminen) tutkimukseen, sekä [Tilastokeskuksen
lukuihin](#).

Vuoden 2013 kolmannelle neljänneksellä eli elo-lokakuussa 2013 työttömiä taiteilijoi-
ta (näyttelijät mukana eli taiteet, viihde ja virkistys) oli 63.000 henkeä, ja vuoden 2014
kolmannelle neljänneksellä työttömiä taiteilijoita oli 66.000 henkeä. Eli prosentuaali-
sesti työttömyysprosentti oli noussut kolmesta prosentista 4,6 prosenttiin.

[Pirkanmaalla työttömyystilanne on heikoin, kertoo lokakuun uutinen Aamulehdessä 2014](#) ”Te-keskuksen mukaan Pirkanmaalla työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,9 prosenttia ja koko maassa keskimäärin 12 prosenttia.” lainaus on Aamulehden Tilastokeskuksen lukuja käsittelevästä artikkelista 21.10.2014, (nettiuutisessa ei mainittu toimittajan nimeä 2.11.2014, kun Aamulehden uutisen päivitin opin näytetyöhöni). Yleinen työttömyystilanne yleensä vaikuttaa myös näyttelijöiden työpaikkoihin ja työllisyyteen. Ellei yleisöä tule katsomaan, ei näyttelijä saa työstään palkkaa tai esityksiä voidaan joutua perumaan.

Näyttelijöiden valmistuminen ammattiinsa on monipuolistunut ja työllisyys alalla on heikentynyt. Huomasin nämä asiat jo ensimmäisenä opiskeluvuoteni 2012-13 ja lähestyin Näyttelijäliittoa ja Ilmaisuverstasta opinnäytetyöideallani. Olen itse ollut harastajanäyttelijä jo vuodesta 1985, joten aihe kiinnosti. Näyttelijäliitolla oli 100-vuotisjuhla kesäkuussa 2013, joten he eivät eivähtäneet ottaa opinnäytetyöideaani tarkempaan harkintaan (sähköpostini 20.5.2013 ja vastaus Helena Vesajoen sähköposti 20.5.2013). Voitin kuitenkin ideallani ”Kulttuurituottajat työttömien näyttelijöiden työllistymisen tueksi” Humanistisen ammattikorkeakoulun hankeideakilpailun marraskuussa 2012. Yle julkisti uutisen näyttelijöiden työllisyydestä artikkelin 20.3.2013. Viitattu 13.4.2014, artikkelin aihe: Näyttelijöiden työllisyys romahti käsiin).

Myös Helsingin Sanomien kulttuuritoimittaja ja teatterikriitikko Suna Vuori tarttui aiheeseen haastatteleamalla Elina Knihtilää ja Hannu-Pekka Björkmania, tuoreita teatterikorkeakoulun professoreita 1.6.2013 (Luettu 13.4.2014, artikkelin aihe: Näyttelijävalinta on näyttelijälle raskasta). Björkman sanoo: "Haluamme kehittää näyttelijäkoulutusta käsityöläisen työkalupakkiajattelun ja ammattikoulumentaliteetin sijasta kohti taiteilijan maailmankuvaa ja ajattelua. Sehän on tietenkin se vaikein." "Tärkeintä on ottaa vastuu omasta taiteilijuudesta" Knihtilä linjaa ja luettelee alan haasteita. "Näyttelijöiden työttömyys on kasvanut nopeasti, teattereissa on tulevaisuudessa on yhä vähemmän niin vakituisia kiinnityksiä kuin vierailijoitakin, television draamatuotanto kuihtuu." Elina Knihtilän Suna Vuoren haastattelusta 1.6.2013 poimittu lainaukset.

Kesällä 2013 toimin Teatteri Helsingin toisena tuottajana. Teatteri Helsinki on Helsingin Freelancenäyttelijöiden perustama yhdistys enimmäkseen kesäteatteritoimintaan

ja tarjotakseen esiintymismahdollisuuksia jäsenilleen. Siis erinomainen paikka tutkia näyttelijöiden työllisyyttä ja kulttuurituottajan mahdollisuuksia toimia agenttina/ managerina näyttelijälle. Helsingin Freelancenäyttelijäyhdistys on Suomen Näyttelijäliiton alayhdistys. ”Yhdistyksen jäsenet ovat vankan ammattitaidon omaavia, koulutettuja ammattinäyttelijöitä.” laina yhdistyksen nettisivuilla (Luettu 13.4.2014 ja siellä maininta ”ja pyrkii toiminnallaan edistämään jäsentensä työllisyyttä”).

Tarjosin mahdollisuutta hyödyntää apuani näyttelijöiden cv-päivitykseen kesän aikana kaikille Teatteri Helsingin Tartuffe –näytelmässä esiintyville kuudelle näyttelijälle. Kuudesta näyttelijästä yksi tarttui mahdollisuuteen. Kahdelle muullekin tein cv-ehdotuksen. Kaksi oli tyytyväisiä omiin cv-päivityksiinsä ja heidän työllisyytensä olikin parhain. Kolmaskin oli saanut ihan mukavasti keikkaa ja ei nähnyt tarvetta apuuni päivittää näyttelijä-cv:tänsä. Näyttelijä, joka tarttui tarjoukseeni, on saanut jo kolme työtarjousta antamieni työvinkkien avulla! Siis saanut kolme eri ammattiinsa liittyvää teatterityötä näyttelijänä, joista lyhyin oli kahden kuukauden pesti ja pisin muutaman kuukauden mittainen.

Taustatietoja hain myös muista artikkeleista, esimerkiksi Ylioppilaslehden vuonna 2004 julkaistu artikkeli ”Hauska harrastus – sairas ammatti” kertoo yhä kymmenen vuotta myöhemmin alan tilasta. Anne Moilanen: ”Ammatissakin tulee olemaan kovaa. Näyttelijöiden työtilanne on kymmenen viime vuoden aikana jatkuvasti huonontunut. Tällä hetkellä useampi kuin joka viides näyttelijä on ainakin osittain ilman työtä. Alan vakituiset työpaikat ovat vähentyneet teattereiden taloudellisen ahdingon vuoksi, eikä teattereihin enää oteta niin paljon näyttelijöitä kunnon työsuhteeseen eli kiinnitykselle. Suomen Näyttelijäliiton jäsenistä jo yli puolet on freelancereita.” (Luettu 13.4.2014, Anne Moilasan kirjoittaman Ylioppilaslehden artikkelin aihe: Hauska harrastus – sairas ammatti, julkaistu 30.1.2004). Sen kun lukee läpi, huomaa artikkelin tietojen olevan hyvin ajankohtaisia vieläkin, 10 vuotta kirjoittamisensa jälkeen.

Vuoden 2013 osallistuin elokuussa Tampereen teatteripäivien seminaariin ja kuuntelin luennon teatterialan toimijoiden palkasta. Eli myös teatterialan palkoista löytyy Talouselämä-lehden 13.8.2010 julkaistu Antti Karjalaisen artikkeli ”Opiskele näitä aloja, jos haluat huonon palkan” (Luettu 13.4.2014). Muutaman vuoden vanhat tiedot, mutta pääpiirteittäin suhde on oikea. Vuoden 2013 tilastot löytyvät Tinfon eli Teatterialan

tiedotuskeskuksen keräämistä tilastoista, sieltä myös palkkatietoja (julkaistu vuonna 2014 loppuvuodesta).

2 ROOLITTAJAT OVAT TÄRKEITÄ TYÖLLISTÄJIÄ

Maailma sähköistyy ja menee nettiin. Myös roolittajilla on omat nettisivut, Facebook-sivut, LinkedIn-tilit, Twitter-tilit, ja mitä muita mahdollisia niitä onkaan. Moneen elokuvan tai tv-sarjan roolitukseen rooleihin tai avustajiksi on erilaisissa Facebook-ryhmissä ollut hakuja jo useamman vuoden.

Karkeasti voi yleistää, että mitä nuorempi roolittaja on, sen suurempi merkitys on sosiaalisen median käyttötaidoilla ja sähköisellä hakemuksella. Noin kolmekymppiset ja sitä nuoremmat roolittajat ovat ilman muuta netissä. Roolittajat ovat tällä hetkellä kuitenkin (lähes) kaikki netissä, koska roolitus on juuri oikean näyttelijän etsimistä rooliin. Helpottaa näyttelijän mahdollisuksiasi päästä koekuvaukseen, jos tiedot ja kuvat ovat ajan tasalla Suomen Näyttelijäliiton sivulla, on teettänyt ammattilaisella oman showreel:n tai on netissä omilla kotisivuillaan.

Tietoja hankin haastattelemalla muutamasta casting-toimistosta eli suomeksi roolitus-toimistosta roolittajia haastatteluun. Sain kuusi roolittajaa haastateltaviksi toukokuusta kesäkuulle. Yksi vastasi sähköpostitse kysymyksiini, neljä haastattelin puhelimitse ja Filmonan Minna Sorvojan tapasin henkilökohtaisesti. He ovat hyvin tärkeitä näyttelijän työllistämisen ja heidän mielipiteellään näyttelijän sähköisistä työnhaun välineistä on suuri merkitys. Myös roolittajien ohjeet koekuvauksiin ovat tärkeitä näyttelijän työllistymiselle kameratöihin, joten siksi myös ne ovat mukana tässä opinnäytetyössä.

2.1 Roolituspalvelu: Tutsa Huuhka (ent Tutsa Virtanen) (mainos- ja elokuvaroolitukset).

Tämä yritys on ehdottomasti tärkein roolittaja Suomessa, reilusti yli kaksikymmentä vuotta toiminut. Tutsan lisäksi yrityksessä toimii Pia Pesonen ja Marika Kallio on heidän assistenttinsa. Marika hoitaa ajanvarausten lisäksi casting-materiaalin toimittamisen sähköisesti tuottajalle, pitää arkiston kunnossa ja niin

edelleen. Seuraavat rekisteriin liittymispäivät näkyvät kotisivuilla, niitä on noin kerran kuukaudessa. Roolituspalvelu roolittaa elokuvia, tv-sarjoja ja mainoksia.

Heillä on ammattinäyttelijärekisterit, puoliammattilaisten eli kokoneiden harrastajanäyttelijöiden rekisteri, ja harrastajien eli amatöörien rekisteri. Kotisivut:

www.roolituspalvelu.fi

Tutsan roolitukset löytyvät IMDb:stä (opinnäytetyön viimeistelyn aikaan IMDb:ssä näkyi 85 roolitusta, joka on tietysti vain murto-osa kaikista roolituksista). Ehdottomasti suurin roolittaja Suomessa kahdenkymmenen vuoden ajan, kun puhutaan elokuva-, tv-sarja- ja monista mainosroolituksista.

On huomioitava, että monet roolitukset eivät päädy IMDb:hen, joten Tutsan tekemät roolitukset ovat huomattavasti suuremmat. Tutsa vastasi toukokuussa puhelimitse kysymyksiini ja kirjasin vastauksia jälkikäteen ja lähetin ne tarkastettavaksi Tutsalle. Tarjosin myös lisäsmahdollisuutta elokuussa, sekä korjausmahdollisuutta teksteihin. Lainauksien käyttöön on kysytty lupa hieman ennen kehittämistyöni jättämistä.

2.2 Filmona: Minna Sorvoja (elokuva- ja mainosroolitukset),

hyviä erilaisia roolituksia, kuvauspaikkahakuja, kuvausjärjestyjä. Minnan lisäksi kotisivuilta löytyy Sanna Sorvojan tiedot ja Heikki Ukkosen tiedot.

Filmonan kotisivut löytyvät: www.filmona.fi

[Minna Sorvojan roolitukset löytyvät IMDb:stä](#)

Minna Sorvojan roolituksia (elokuva- ja mainosroolitukset), hyviä erilaisia roolituksia. Haastattelu kesällä 30.6. (livehaastattelu) Filmonan tiloissa. Lainauksien käyttöön on kysytty lupa hieman ennen kehittämistyöni jättämistä.

2.3 Tuffi Films Oy Casting: Jenni Kangasniemi (lyhytelokuva-, pitkät elokuvaroolitukset), toistaiseksi nuori tekijä – mutta monessa mukana!

www.tuffifilms.com/casting

[Jenni Kangasniemen roolitukset, ohjaukset, apulaisohjaukset IMDb:ssä](#)

Jenni vastasi puhelimitse kysymyksiini. Kirjoitin hänen vastauksensa ylös ja lähetin hänelle tarkastettavaksi. Lainauksien käyttöön on kysytty lupa hieman ennen kehittämistyöni jättämistä.

2.4 Käsikirjoittaja Niina Vuorisara: (apulaisohjaaja, mainosroolittaja, pikkuroolitukset, avustajaroolitukset), tulevaisuudessa painakaa nimi mieleen – valmistui myös käsikirjoittajaksi kesällä 2014

[IMDb](#) Niina Vuorisara, medianomi (AMK) käsikirjoittaja

*Töissä useissa eri tuotantoyhtiöissä.

Haastattelin kesällä Niina ”Panda” Vuorisaraa. Niina Vuorisara on tehnyt roolitusta Ylen sarjoihin sekä hänellä on kokemusta mainosroolituksesta ja pienemmistä elokuvatuotannoista, valmistui käsikirjoittajaksi, upea multitalenti. Lainauksien käyttöön on kysytty lupa hieman ennen kehittämistyöni jättämistä.

2.5 Ida Vauhkonen: Minä ja Ida V: (roolitusta mainoksiin, taiteeseen, elokuvaan ja musiikkivideoihin.).

Roolittaa ja hakee rooleihin usein Facebook-sivuilla, oma sivu:

<https://www.facebook.com/minajaidav>

[Ida Vauhkonen roolitusta viimeossa](#)

Minä ja Ida V: Ida Vauhkonen, haastattelu kesällä 23.6.2014.

Tarjosin mahdollisuudeksi tosiaan puhelinhaastattelua tai tapaamista kahvin merkeissä eli live-haastattelua tai sähköpostitse kysymyksiä ja vastauksia tai puhelinhaastattelua, mikä vaan sopi parhaiten roolittajalle. Lainauksien käyttöön on kysytty lupa hieman ennen kehittämistyöni jättämistä.

2.6 Casting Director Kate Lehto (mainos- ja elokuvaroolitusta)

[Facebook-ryhmä Casting Director Kate Lehto](#)

[Kate Lehton roolitusta IMDb:ssä](#)

Kate Casting: Kate Lehto haastattelu keväällä 22.5.2014

Tarjosin mahdollisuudeksi puhelinhaastattelua tai tapaamista kahvin merkeissä eli live-haastattelua tai sähköpostitse kysymyksiä ja vastauksia tai puhelinhaastattelua, mikä vaan sopi parhaiten roolittajalle. Lainauksien käyttöön on kysytty lupa hieman ennen kehittämistyöni jättämistä.

Edellä mainitut kuusi roolittajaa (myös muita ammattinimikkeitä kuten käsikirjoittaja, sillä mainosroolittaja Niina Vuorisara on juuri kesällä 2014 valmistunut käsikirjoittajaksi ja on toiminut myös apulaisohjaajana) vastasivat kyselyyni.

2.7 Eri roolittajia haastateltujen roolittajien lisäksi on runsaasti.

Muitakin roolittajia on toki runsaasti, sillä mainos- ja tuotantoyhtiöissä on omia roolittajia, lisäksi jokaisella tuotannolla (elokuva- ja tv-tuotantoyhtiöt ja mainostuotantoyhtiöt vielä tämän päälle) on roolittajat tai sitten he palkkaavat roolitustoimiston hoitamaan roolituksen. Monilla on yhteistyökumppanit ja mahdollisesti toiset apulaisohjaajansa pikku- ja avustajaroolitukseen.

Suomen maassa on useita erilaisia roolitustapoja. Esimerkkeinä muista roolittajista Kennel Helsinki mainoselokuvatuotantoyhtiö, jossa roolittaja Anna-Maija Ojanen roolittaa mainoksiin henkilöitä. Sitten on kohtuullisen nuori yritys Peanuts, joka pitää koekuvauksia ja roolittaa mainoksiin, samoin Chickflicks, Castbook Finlandin luoja Mete Sasiaglu ja monia muita.

Muutama esimerkki kotisivuosoitteineen, koska tämä opinnäytetyö on käytännönläheinen opas näyttelijälle):

- Popular : Piia tai Marjo (mainos- ja muita roolituksia) www.popular.fi
- Kennel Helsinki mainoselokuvatoimisto: Anna-Maija Ojanen (mainosroolitukset)
<http://www.kennelhelsinki.com/>
<https://www.facebook.com/KennelHelsinkiCasting>
- Castbook Finland : tuottaja Mete Sasiaglu, roolitusilmoituksia
<https://www.facebook.com/castbookfinland>
- Peanuts (mainosroolituksia ja muita roolituksia)
<http://www.peanuts.fi/mainokseen-esiintymaan/>
- Chickflicks (mainosroolituksia ja muita roolituksia)
<https://www.facebook.com/chickflicks.fi>

2.8 Tuotantoyhtiöiden tiedot Suomen elokuväsäätiön sivuilta

<http://ses.fi/elokuva-ala/tuotantoyhtiot/>

Selaa läpi Suomen elokuvasäätiön sivulta tuotantoyhtiöt, jotka kiinnostavat sinua. Jos roolittaja / casting osoite löytyy, niin voit laittaa hakemuksen. Hakemukseen yksi hyvä kasvokuva ja mahdollisesti kokovartalokuva, lisäksi tiedot harrastuksistasi ja kameratyön kokemuksesi + yhteystiedot sinulle, mahdollisesti koko (pituus) ja ikätiedot, sekä teatterialan koulutus ja kokemus lyhyesti. Opinnäytetyö on toiminnallinen kehittämistehtävä, tarkoituksena on olla myös käytännönläheinen opas näyttelijälle, siksi tässä nämä ohjeet näyttelijälle.

Opinnäytetyö on rajattu kameratyön sähköisiin työnhaun välineisiin, joten en ole tässä huomionnut teatteriroolien hakuprosessia, joka on kokonaan toinen lukunsa. Siinä ei välttämättä sähköisillä työnhaun välineillä ole suurtakaan merkitystä. Tämäkin voi vaihdella teatterittain / ohjaajittain / johtajittain paljonkin. Teatterialalle tulee enemmän nuorempaa johtajaa ja ohjaajaa ja videoiden ja muiden käyttö teatterilavalla(kin) on lisääntynyt. Teattereiden markkinoinnissa some- ja sähköiset välineet ovat jo suuressa käytössä.

3 OHJAAJAT NÄYTTELIJÖIDEN TYÖPARINA

Maailma sähköistyy ja menee nettiin. Myös ohjaajilla on omat nettisivut, Facebook-sivut, LinkedIn-tilit, Twitter-tilit ja muut someympäristön välineet. Monen elokuvan tai tv-sarjan ohjaajat ja ohjaaja-käsikirjoittajat tai näyttelijä-ohjaajat ovat myös sosiaalisessa mediassa ja netissä yleensäkin.

Karkeasti voi yleistää, että mitä nuorempi ohjaaja on, sen suurempi merkitys on roolia hakevan sosiaalisen median käyttötaidoilla ja sähköisellä hakemuksella. Toki roolin saantiin vaikuttavat koekuvaukset ja omat soveltuvuudet, mutta helpottaa mahdollisuuksia päästä koekuvaukseen, jos näyttelijä on netissä vaikka omilla kotisivuilla, tai on teettänyt ammattilaisella oman showreel:n tai tiedot ja kuvat ovat ajan tasalla Suomen Näyttelijäliiton sivulla.

Karkeasti yleistäen noin kolmekymppiset ja sitä nuoremmat ohjaajat ovat ilman muuta netissä, kaksikymppiset ovat jo suunnilleen jo kasvaneet netin ja somen kanssa ja yhä uusia some-välineitä ja some-paikkoja tulee markkinoille, nuorempien siirtyessä

yhä enemmän kuvalliseen ja videolliseen ilmaisuun. (Kävin Mark:n eli Markkinointiliiton Video jyrää – koulutuksessa keväällä 2014.)

Ohjaajaksi voi Suomessa kouluttua myös Aalto-yliopistossa elokuvaohjausta opiskelemalla - ei vain Taideyliopiston Teatterikorkeakoulussa yliopiston ohjaajalinjalta, ja osa on päätenyt muun koulutuksen tai yksinkertaisesti työn tekemisen kautta tähän ammattiin.

Kuva Amy Jo Berman

Haastattelin viittä elokuvaohjaajaa, jotka kaikki ovat ohjanneet suosittuja elokuvia ja / tai tv-sarjoja, osa käsikirjoittaa itse, osa ohjaa, osa näyttelee. Suomen elokuvasäätiön kotimaisten elokuvien katsojatilastoja vuosilta 2008-2013 katsoessa, vuoden katsotuimpien kotimaisten elokuvien ohjaamiseen oli yksi kriteeri valita haastateltavat.

Toinen kriteeri valita haastateltavat ohjaajat oli alalla arvostettu, pidetty tai/ja palkittu, tai luottamustehtävissä alan yhdistyksissä toimiminen. Kolmas kriteeri haastateltavien ohjaajien valinnalle oli ohjaajan osallistuminen alan kehittämiseen ja kouluttamiseen, sekä seminaareissa keskustelija että ohjaajan osallistuminen kouluttajana erilaisille kursseille alan kouluissa, kursseilla tai Suomen Näyttelijäliiton / Ilmaisuverstaan tilaisuuksissa. Myös potentiaalinen työllistäminen alalla oli huomioonotettava valintakriteeri ohjaajia valittaessa.

Viidestä haastattelemastani ohjaajasta monen osalta täytyivät ei vain yksi, vaan monet kriteerit. Ohjaajista kolme oli naisia ja kaksi miehiä. Esittelen haastateltavien taustat lyhyesti aakkosjärjestyksessä.

3.1 Ohjaaja Saara Cantell oli ensimmäinen haastateltava. Hän ohjasi elokuvat Kohtaamisia (ilmestymisvuosi 2009), Tähtitaivas talon yllä (2012), Ainoat oikeat (2013) ja

Onneli ja Anneli (2014). Hän on toiminut opettajana ja on luottamustehtävissä alalla. Hän on perustajajäseniä WIFT in Finland –yhdistyksessä (Women in Film and Television in Finland) ja valittiin syksyllä 2014 Audiovisuaalisen taidetoimikuntaan. Hän kouluttaa sekä alan opiskelijoita että näyttelijöitä erilaisilla kursseilla.

3.2 Ohjaaja-käsikirjoittaja Petri Kotwica oli toinen haastateltava. Musta jää – elokuvalla Jussi-palkintopöydän vuonna 2008 ”putsannut” Petri Kotwica teki pari vuotta sitten Rat King -elokuvan. Musta jää palkittiin 2008 kuudella Jussilla sarjoissa: paras elokuva, paras naispääosa, paras käsikirjoitus, paras ohjaus, paras leikkaus, paras musiikki ja oli siten tärkeimmissä sarjoissa voittaja. Petri Kotwica on usein nähty vieras tai tuomari elokuvafestivaaleilla ja lyhytelokuvafestivaaleilla. Petri Kotwican uusi elokuva Henkesi edestä kuvattiin keväällä 2014 ja se saa ensi-iltansa talvella 2015. Petri Kotwica on osallistunut alan filmifestivaaleihin ympäri maailman, myös tuomaroinut ja luennoinut esimerkiksi lyhytelokuvafestivaaleilla ja kotimaisen elokuvan viikolla.

3.3 Ohjaaja Lauri Nurkse on ohjannut sekä elokuvia että tv-sarjoja ja on näyttelijä itsekkin. Vuonna 2007 Nurkse ohjasi elokuvan Sooloilua, vuonna 2011 elokuvan Veijarit ja vuonna 2015 tulee ensi-iltaan elokuva Nuotin vierestä. Vuonna 2009 ilmestyi tv-sarja Uutishuone ja keväällä 2014 julkaistiin suuren suosion saanut tv-sarja Toisen kanssa ja syksyllä 2014 Kiiltokuvia tv-sarja, kaikki Lauri Nurksen ohjaamia. Lauri Nurkse on ohjannut myös mainoksia ja näytellyt monissa tv-sarjoissa ja elokuvissa. Lauri Nurkse on myös ohjannut Kumman kaa –tv-sarjaa ja kuluva Putous-tuotantokautta 2014-15.

3.4 Ohjaaja Mari Rantasila oli kolmella ohjaamallaan Risto Räppääjä –elokuvalla vuosien 2008-2012 katsojatilastojen kärjessä. Vuonna 2012 Risto Räppääjä ja Viileä Venla elokuvalla oli katsojia yli 300.000 (tilastojen mukaan kotimaisista katsotuin) (vuonna 2010 Risto Räppääjä ja polkupyörävaras sai vielä enemmän katsojia ja oli vuoden kolmanneksi katsotuin yli 300.000 katsojallaan ja vuonna 2008 Risto Räppääjä –elokuvalla oli katsojia yli 200.000 ja se oli vuoden katsotuin kotimainen elokuva. Mari Rantasila myös näyttelee, hän oli muun muassa Seijan roolissa Kotikadussa vuosia ja näytteli Raid tv-sarjassa ja elokuvassa. Mari Rantasila on myös

muusikko ja kouluttaja. Hän kouluttaa muun muassa näyttelijöitä erilaisilla kursseilla.

3.5 Ohjaaja-käsikirjoittaja Johanna Vuoksenmaa oli haastateltavana viidentenä. Vuoden 2013 katsotuimman elokuvan 21 tapaa pilata avioliitto (SES elokuvavuosi 2013 tilaston mukaan katsojia 403.045) ohjasi Johanna Vuoksenmaa. Hän on tunnettu myös Klikkaa mua –tv-sarjan ohjaajana ja käsikirjoittajana. Klikkaa mua –sarjasta tehtiin toinen kausi ja se julkaistiin televisiossa 2014. Johanna Vuoksenmaa on tästä sarjasta vuoden 2015 Kultainen Venla ohjaaja-palkintoehdokkaana. Johanna Vuoksenmaa on ollut muun muassa Kumman kaa –tv-sarjan ohjaajana, Röyhkeä diplomaatti –tv-sarjan ohjaajana ja Ylikävelyä Kotikatsomon sarjan ohjaajana. Hän on ollut alan seminaareissa kutsuttuna keskustelijana. Hän ohjasi kesällä 2014 elokuvan Viikossa aikuiseksi, joka tulee ensi-iltaan 23.1.2015.

Osan tunsin 1985 vuodesta, osan 2000-luvulta. Aakkosjärjestyksessä ohjaajat [Saara Cantell](#), [Petri Kotwica](#), [Lauri Nurkse](#), [Mari Rantasila](#), [Johanna Vuoksenmaa](#). Linkitettyinä kunkin IMDb-sivut, joilta selviää elokuvaohjaukset laajemminkin. Kysymykset ohjaajille käsittelivät sähköisiä näyttelijän työnhakuvälineitä (liite) liittyen kameratöiden hakemiseen eli elokuva/tv-sarjaroolin hakemiseen.

Kaikki ohjaajahaastattelut tein kesällä 2014. Ohjaaja Saara Cantellin haastattelun suoritin kesäkuussa, ohjaaja Lauri Nurkse haastattelin kesäkuun lopussa, ohjaaja Mari Rantasilan haastattelu oli heinäkuussa ja hän vastasi sähköpostitse kysymyksiin. Ohjaaja Petri Kotwica vastasi haastatteluuni sähköisesti Irlannista heinäkuussa ja ohjaaja Johanna Vuoksenmaa haastattelu oli elokuussa puhelimitse.

Opinnäytetyön tarkoitus on antaa näyttelijöille myös konkreettisia ohjeita, joten siksi se sisältää runsaasti suoria lainauksia. Niiden käyttö on siten perusteltua.

3.6 Showreel – ohjaajien kommentit

Tuntemattomien näyttelijöiden ja vastavalmistuneiden näyttelijöiden kohdalla showreel voi hyvinkin olla se tärkeä asia, jolla ohjaajat näkevät näyttelijän osaamista ja ilmaisua. Ensi sijaisesti monet ohjaajat yrittävät päästä näkemään näyttelijää aiemmissa töissään, leffoissa ja monet ohjaajat koittavat myös päästä näkemään näytteli-

jöitä teatterin lavalla. Toiset ohjaajat opettavat säännöllisesti ja tapaavat näyttelijöitä koulutustilaisuuksissa ja kursseilla, sekä elokuvafestivaaleilla.

Showreelejä on toistaiseksi tarjolla vähän edelleen. Showreel syventää näyttelijän tuntemista ja tietoisuutta hänen tekemisestään ja näyttelijänä olostaan.

Monet ohjaajat olivat sitä mieltä, että näyttelijä ei tarvitse showreeliä, mutta se on kuitenkin hyvä olla olemassa yhtenä välineenä tulla löydettyksi. Showreel antaa jotain apua hahmottamiseen, mutta ei sen varassa yksin päätöksiä tehdä. Ja mitä monipuolisemman kuvan siitä saa, sen parempi.

Showreelin pituus

Pituudesta oltiin monta mieltä, toisen mielestä biisin pituus eli noin neljä minuuttia on hyvä. Selkeästi kävi ilmi, että ohjaajat malttavat katsoa pidemmän showreelin. Jotkut olivat valmiita katsomaan jopa viiden minuutin mittaisen showreelin, toiset jopa kymmenen minuutin showreelin. Noin kahdesta kolmeen minuutin showreeliä pidettiin myös hyvänä. Sisältö ratkaisee eli otettiin myös huomioon, että joillakin voi olla yhdessä kohtauksessa enemmän ilmaisua kuin toisessa.

”Showreel ei saa olla liian pitkä, viisi minuuttia maksimi. Hyvällä kolme-minuuttisella saa varmasti asiansa sanottua. Ei liian paljon kohtauksia, liikaa roolihahmoja eikä liian nopeita leikkauksia. Muutamasta erilaisesta roolista vähän pitemmät pätkät riittää kyllä. En tiedä kymmenestä sekunnista, mutta eka minuutti on varmasti tärkein.” – Mari Rantasila

Ohjaajat harvemmin etsivät showreelejä aktiivisesti, mutta useimmat kyllä katsovat läpi kaikki, jotka heille lähetetään. Tämä toki riippuu näyttelijän työnäytteen eli showreelin aikaisesta ohjaajan työtilanteesta.

”Kyllä showreel varmasti on avuksi, vähintään silloin, kun kommunikaatiota muodostetaan sellaisten ihmisten välillä, jotka eivät vielä tunne toisiaan.” - Petri Kotwica

”Showreelin koostaminen on tapauskohtaista. Jollakin näyttelijällä saattaa olla aivan erityisiä ansioita parissa jutussa, kun taas kokoneemmalla voi olla enemmän kilometrejä takanaan.” - Petri Kotwica

Ohjaajat tuntuvat tuntevan useimmat ison osan suomalaisista näyttelijöistä muutenkin jo etukäteen. Nuorempi ohjaaja voi taas olla kiitollinen, kun saa näyttelijältä showreelin. Jotkut ohjaajat katsovat niitä paljonkin, etenkin pienempiä rooleja roolittaessaan. Nuorempi polvi käyttää niitä selvästi enemmän, kuin vanhemmat ohjaajat. Jos näyttelijä haluaa kansainväliselle uralle, hän tarvitsee showreelin.

”Nuorempi polvi käyttää niitä tosiaan enemmän kuin me vanhemmat. Uskon enemmän henkilökohtaiseen kontaktiin ja koekuvauksiin, mutta ulkomailla työskentelyyn showreel on välttämätön.” – Mari Rantasila

Huomioitavaa, että näyttelijä voisi olla mukana showreelissä myös omana itsenään. Showreel toimii vahvistava näyttelijän työnäytteenä. Jos ohjaaja on kiinnostunut kyseessä olevasta näyttelijästä, hän useimmiten katsoo showreelin.

”Showreel toimii vähän niin kuin muistiinpanoina, toissijainen väline. Vahvistava kyllä. Voi esim. tuoda esiin lajityyppejä ja minkä näköisen näyttelijästä saa. En arvioi showreelin perusteella näyttelijän ilmaisukykyä, koska siihen vaikuttaa niin ohjaus kuin käsikirjoituskin, se, että onko mitään näyteltävää. Minulle se on enemmän valokuvamainen muistiinpano erilaisista mahdollisuuksista.” – Johanna Vuoksenmaa

3.7 Ole oma itsesi – oikeaan rooliin oikea ihminen - ohjaajien kommentit

”Silloin kun kyseessä on niin sanottu kaupallisempi elokuva eli sellainen, jossa odotuksia vähänkään isommista katsojamääristä, levittäjät (siis elokuvateatterilevittäjät ja kaupalliset tv-kanavat) saattavat asettaa "vaatimuksia" siitä, että osan näyttelijöistä pitää olla tunnettuja. Valitettavasti heille tunnettavuus on aika lailla samaa kuin tuttu teeveestä ja naistenlehdistä. Mutta kun tämä on tiedossa alusta asti, pitää roolitus vain ajatella sen mukaan. Parilla tarpeeksi tunnetulla nimellä voi sitten ”ostaa”

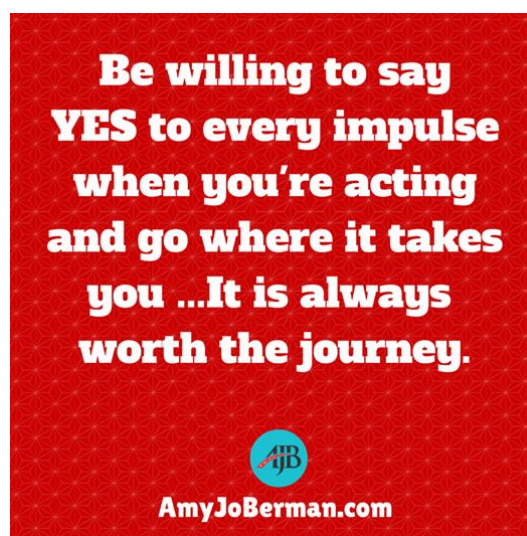
vapauden valita muihin rooleihin tuoreempiakin kasvoja. Ja onneksi se, että joku on tunnettu ei tee hänestä huonompaa näyttelijää! Mutta on tällainen rajoitus välillä turhauttavaa.” – Saara Cantell

”Roolinhaku ja roolittaminen tapahtuu monesti roolittajien kanssa yhteistyössä. Pääroolit eli A-roolit valitaan ensin. Kun tärkeimmät roolit on roolitettu, roolitetaan muut puheroolit ja sivuhenkilöt.” – Lauri Nurkse

”Roolituksessa vaikuttaa niin moni seikka: Käsikirjoitus määrittelee hahmon tottakai. Mutta sen lisäksi projektin luonne eli genre/lajityypit, näyttelijän oma työtapa, ollaanko samalla aaltopituudella. Tämä siksi, että saadaan oikea ihminen roolitettua oikeaan rooliin. Tunnettavuus helpottaa rahoituksen saamisessa. Tärkeää on se, miten näyttelijä istuu lajityyppiin ja hahmoon. Myös kommunikointi ja -tekemisen kieli vaikuttavat roolitukseen.” – Lauri Nurkse

”B-rooliin eli parin päivän rooliin valitaan myös ihmiset samoilla perusteella, mutta hieman eri kriteerein. Ohjaaja ja tuottaja voivat neuvotella keskenään, kun kokonaisroolitusta mietitään. Näyttelijäliiton sekä freelanceryhdistysten sivuja myös katsotaan rooleja mietittäessä.”

– Lauri Nurkse

Kuva Amy Jo Berman

”Tunnettavuus ei ole tärkeintä, mutta olen itse huomannut, että kun on tehnyt enemmän, on myös enemmän itseluottamusta monivaiheisessa koekuvauksessa. Kotimainen elokuva ei tarvitse tunnettua tähteä, mutta jos tunnettu tähti on paras kyseiseen

rooliin, sitten hänet roolitetaan siihen. Itse käytän aina mielelläni tuntemattomampia näyttelijöitä, mutta joskus olen koekuvauksissa päätenyt

tunnetumpaan, jos hän on ollut paras kyseiseen rooliin.” – Mari Rantasila

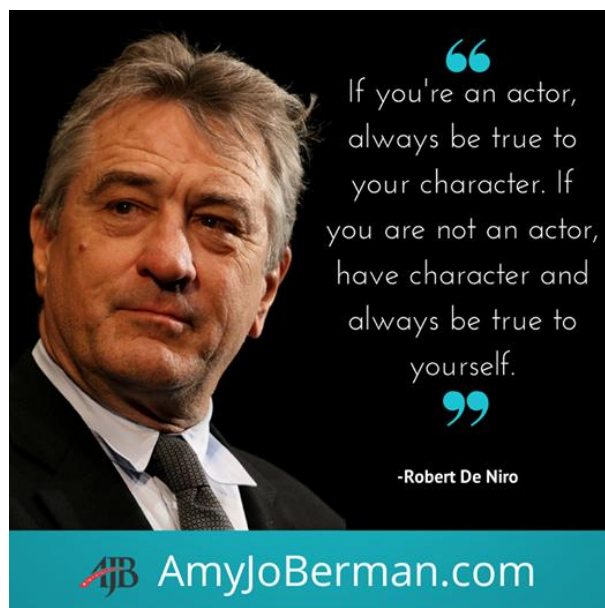
”Ohjaaja hakee kyseiseen rooliin sopivaa näyttelijää. Hyvä ohjaaja näkee tämän. On olemassa tuottajia ja ohjaajia, jotka haluavat valita tunnettuja, koska he ovat jo näyttäneet pätevyytensä. Halutaan minimoida riskit. Itse uskon siihen, että ilman riskejä, ei koskaan synny mitään uutta, mutta koekuvaukset ovat tärkeimmät. Kuka niissä tuntuu parhaalta yhteistyökumppanilta, hänet roolitan, oli hän sitten tunnettu tai ei.”

- Mari Rantasila

”Itse ajattelen niin, että jokaiseen rooliin pitää ottaa juuri siihen sopiva näyttelijä, oli tämä sitten tunnettu/tuttu tai ei. Pienemmät roolit saatan roolittaa niin, että otan niihin jonkun tutun esim. kursseltani tai muualta, koska tiedän, että hän on sopiva rooliin ilman koekuvaustakin. Kaikki isot roolit kookuvaan aina. Vaikka jotkut ovat hyviä yksinään, he eivät välttämättä sovi pareiksi toisil-

leen. Kontakti kanssänäyttelijän kanssa vaikuttaa erityyppisesti paljon koko elokuvaan. Itse haluan koekuvata isoimmat roolit, lapset tietenkin aina. Tapaan myös kaikki sellaiset roolit tai avustajat, jotka puhuvat jostakin elokuvassa ja tarpeen tullen teen muutoksia.” -

Mari Rantasila

Kuva Amy Jo Berman

”Elokuvan markkinointipuoli saattaa näin ajatella. Paradoksaalista kylläkin, erityisesti mahdolliset kansainväliset rahoituskuviot ovat kiinnostuneita elokuvan päänäyttelijöiden mahdollisuudesta houkutella katsojia teatteriin.” - Petri Kotwica

”Kameran edessä kinemaattisuus, että osaa olla kamerasi edessä siten, että tunnetilat heijastuvat kamerasi linssin läpi. Osaa olla uskottava. Uskaltaa heittäytyä ohjaajan ohjattavaksi. Eläytyminen, tilanteen eläminen, ilmeet ja eleet.”- Johanna Vuoksenmaa

Luotettavuutta arvostetaan elokuvaohjaajien piirissä paljon. Ohjaajat pitävät monesti luottonäyttelijöistään. Jos on tehnyt yhteistyötä ja tietää, että henkilö on luotettava, luottaa hänen hänen kameratyöskentelyynsä ja muihin kykyihin näyttelijänä.

”Luotettavuus ja hyvä yhteistyö on tosi olennaista. Samahan pätee koko muuhunkin ryhmään: Sitä tekee mielellään töitä ihmisten kanssa, jotka jo tuntee ja tietää hyväksi ja kivoiksi. Parissakin elokuvassani (Kohtaamisia, Tähtitaivas talon yllä) olen kirjoittanut roolin suoraan jollekin tutulle näyttelijälle.” – Saara Cantell

”Luottamus on tässä hommassa uskomattoman tärkeää ja sen on oltava molemminpuolista – näyttelijällä täytyy olla oikeus luottaa ohjaajaan, että ohjaaja tietää mitä haluaa ja oivaltaa, miten tämä saadaan elokuvan keinoin aikaiseksi.” – Petri Kotwica

”Minulle yhteistyö näyttelijän kanssa alkaa hyvin aikaisin, tyypillisesti, kun vielä kirjoitan tarinaa. Otan mieluusti vastaan näyttelijän ehdotuksia. Luottamus ja sanoisinko tasa-arvo, ovat välttämättömiä.” – Petri Kotwica

”Hyviä näyttelijöitä on paljon, jos on valittavana mukava hyvä tai vaikea hyvä, valitsen mieluummin mukavan. Sellaisen, joka tulee ihmisten kanssa toimeen. Joka on nöyrä ja luotettava eli alalla lojaali. Lapsia ja amatöörejä ohjatessa tärkeitä on, että nämä osaavat olla kamerasi edessä omaa näyttelemistään miettimättä ja kuuntelevat ohjaajaa ja ohjausta.” – Johanna Vuoksenmaa

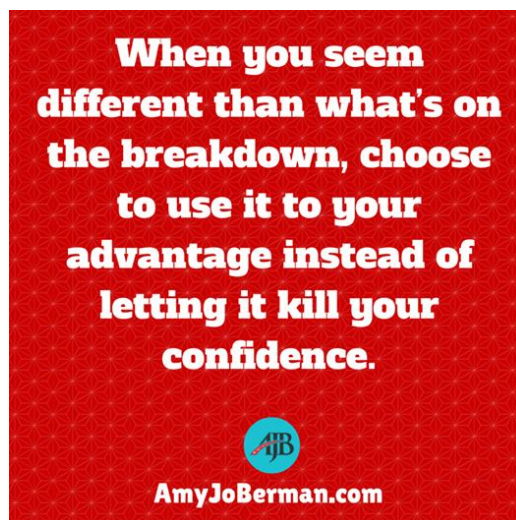
Kuva Amy Jo Berman

3.8 Kookuvaustilanteet ohjaajan silmin

”Juuri tämän takia teen yhteistyötä Sorvojan Minnan kanssa, koska hänellä on kyky ja tahto saada ihmisistä paras esille, niin ammattilaisnäyttelijöistä kuin amatööreistä (esimerkiksi lapsista). Eli Minnan koekuvauksissa ei kukaan kompastu jännittämiseen tai kokemattomuuteen!” – Saara Cantell

”Pyrin tekemään mielekkäitä myös kookuvaustilanteista. Usein otan myös vastaanäyttelijät mukaan kookuvaustilanteeseen. Pyrin antamaan luonnollista tekemistä.

Kerron tietäväni tilanteen inhottavuuden ja puhun auki tilanteen.” – Johanna Vuoksenmaa

Kuva Amy Jo Berman

Lauri on itse kookuvaustilanteessa mukana. Hänen neuvonsa näyttelijälle.

”Tule valmistautuneena ja pohdi hahmoa etukäteen. Suuren vaikutuksen tekee tuleminen koekuvauskohtauksen vaatiman rekvisiitan kanssa. Ole valmis heittäytymään. Mieti myös sivutarinoita muihin rooleihin.” – Lauri Nurkse

”Kookuvaustilanne on kettumainen tilanne ja nopea molemmille, sekä näyttelijälle että kookuvaajalle.” – Lauri Nurkse

”Ohjaaja antaa ohjeet, ole läsnä tilanteessa. Rentoutumiseen antaisin neuvoiksi, että vie omat ajatukset ulkopuolelle. Mieti, mitä on tapahtunut. Aisti tilanteita ja tapahtumia. Ajattele molemminpuolisena kohtaamisena.” – Lauri Nurkse

”Ohjaaja hakee työparia pitkään projektiin - kysy ohjaajalta esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: Mikä on tärkeää ohjaajan mielestä? Mikä on kohtauksen tunnelma?” - Lauri Nurkse

”Roolitus on aina kokonaisuus. Kokonaispalettia pitää miettiä, jotta hahmot ja näyttelijät pelaavat kokonaisuuteen yhteen.” – Lauri Nurkse

Kuva Amy Jo Berman

”Näyttelijä on aina oman luonteensa, uransa ja ulkonäkönsä summa, joten ei kannata yrittää olla muuta kuin on. Kannattaa esitellä itsensä sellaisena kuin on, näytellä niin kuin itse oikealta tuntuu. Jos et saa roolia, se ei tarkoita sitä, että olet huono, vaan että se ei ole sinun tyyppisesi näyttelijän rooli. Koekuvauksiin tulisi suhtautua niin kuin amerikkalainen tv-ohjaaja sanoi: Teet koekuvauksissa sitä, mitä rakastat (eli näyttelemistä) täysillä. Nauti siitä. Jos rooli tulee, hyvä, jos ei, niin sitten ei. Keskity vaan siihen mitä rakastat eli näyttelemiseen.” – Mari Rantasila

”Hyvä ohjaaja pitää sellaiset koekuvaukset, että hän näkee kyllä näyttelijästä sen, onko kyseinen rooli hänen. Joskus voi olla liian vanha, liian nuori, liian laiha, liian pyöreä, liian kaunis tms. Harvemmin ammattilaisista kukaan näyttelee niin huonosti, ettei sen takia saa roolia. Tärkeää on myös positiivinen ja avoin asenne!” – Mari Rantasila

Useimpien ohjaajien vastauksista toistui yksi ohje: ”Tule sellaisena kuin olet: Älä yritä olla jotakin muuta, mitä et ole.” Tämä lause tuli myös monen roolittajan suusta.

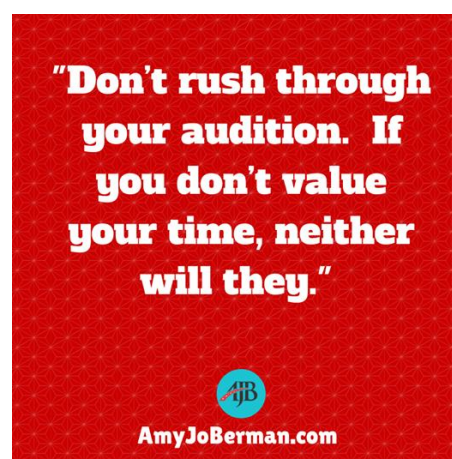
”Opettele teksti hyvin ulkoa, ja sinulla pitää olla joku ajatus siitä valmiina, koska ilman ajatusta ei voi näytellä. Ole valmis heittämään kaikki omat analyysisi roskeen, jos ohjaaja haluaa kokeilla jotakin aivan muuta.” – Mari Rantasila

”Naisilla voi olla jotain meikkiä, mutta ei kannata tällätä itseään liikaa.”

– Mari Rantasila

”Teksti päähän, mutta jos et ymmärrä jotakin, kysy suoraan ohjaajalta siitä. Se näkyy kuitenkin näytellessä. Ole valmis tekemään tekstiä eri tavalla ja valmistaudu myös improvisoimaan, jotkut ohjaajat käyttävät sitä paljon koekuvaustilanteissa.” – Mari Rantasila

Ohjaajien neuvo koekuvaukseen tulijalle oli nimenomaan olla läsnä! Tämä tuli lähes kaikkien ohjaajien ja roolittajien haastatteluissa esille. Tämä on tullut myös HBO:n Casting Director eli roolittaja Amy Jo Bermanin luennoilla ja webinaareissa esille. Koita olla läsnä hetkessä ja keskity vastaanäyttelijään. Reagoi tilanteeseen, nimenomaan koekuvauksipaikassa. Vaikka olisitkin valmistautunut tiettyihin juttuihin, ole valmismuutoksiin. Improvisoi, jos ohjaaja niin pyytää. Koekuvauksissa on vastaanäyttelijä (tai joku, joka lukee vastaanäyttelijän repliikit), keskity häneen ja ohjaajan ohjeisiin.

Kuva Amy Jo Berman

”Jos koekuvauksissa on vastaanäyttelijä, keskity häneen. Älä mieti, mitä itse teet tai sanot tai miltä näytät, vaan keskity vastaanäyttelijään ja tilanteeseen. Toisen kuunteleminen on yhtä tärkeää kuin puhuminen. Jos vastaanäyttelijää ei ole, keskity silti siihen, kuka sinulle vastarepliikit tai kysymykset sanoo. Focus on silloin toisessa ja tilanteessa, ei sinussa ja miten sinä pärjät. Tämä purkaa jännitystä jo itsessään.” – Mari Rantasila

”Kyllä koekuvaustilanne on siinä mielessä ratkaiseva, että jos et ole valmistautunut, se luo sinulle jännitystä. Jos keskityt vain itseesi, jännität varmasti. Jos puolen tunnin koekuvauksen jälkeen ei ohjaaja ole osannut tilannetta rentouttaa, hän tuskin roolittaa sinua, jos ei ole osannut sinua koekuvauksissakaan auttaa. Kannattaa muistaa, että on huonoja päiviä ja hyviä päiviä, eivätkä nämä ole elämän ja kuoleman kysymyksiä. Jos et

saa jotakin roolia, se ei tarkoita sitä, ettet ikinä saa mitään rooleja.”

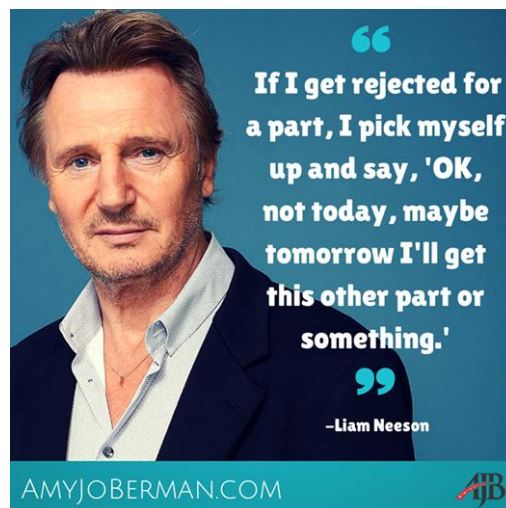
– Mari Rantasila

”Koekuvauksia mieluummin käyn paljon teatterissa, se on loistava paikka nähdä ja tutustua hyvään näyttelemiseen!” – Petri Kotwica

”Luonnollisuus ja aitous on juuri tätä: Ole sellainen kuin olet: Tässä minä olen avoimena: Ota tai jätä. Jos si-

nua ei valita nyt, se ei tarkoita sitä, ettei sinua valita koskaan mihinkään. Olen itse saanut rooleja koekuvausten kautta niin, etten saanut hakemaani roolia, mutta sain myöhemmin toisen roolin samalta ohjaajalta toiseen juttuun.” –

Mari Rantasila

Kuva Amy Jo Berman

3.9 Näyttelijän kotisivut – valokuvat - ohjaajien huomioita

Näyttelijän kotisivuilla on elokuvaohjaajille vaihtelevaa merkitystä. Toisille sen arvo on sama kuin showreelillä eli työnäytteellä, eli se voi olla hyvänä lisäapuna näyttelijän hakiessa uusia työtilaisuuksia kameranäyttelemisen saralta.

”Kyllä näyttelijän kotisivuilla on merkitystä. Niihin törmää hyvin harvoin. Suomen Näyttelijäliiton henkilökohtaisiin tietoihin kannattaa ilman muuta ilmoittaa oma sivuosoite. Yhteystiedot on hyvä laittaa.” – Lauri Nurkse

”Tuoreet kasvokuvat sekä kotisivuille, että cv:hen.” – Lauri Nurkse

”Kyllä kotisivuja katsotaan, jos halutaan lisää tietoa. Ei ne välttämättömät ole, mutta ei niistä haittaakaan ole. On helppo sanoa ohjaajalle/tuottajalle tai roolittajalle, että katso kotisivuiltani cv:ni tai muita lisätie-

toja. Itselläni on kotisivut näyttelijänä/muusikkona/ohjaajana.” – Mari Rantasila

”En ole kotisivujakaan etsinyt aktiivisesti, mutta uskon, että kotisivu helpottaa showreelin näkyville saattamista.” - Petri Kotwica

” Kotisivuilla lähinnä valokuva/valokuvat ja showreel:n linkin.” – Johanna Vuoksenmaa

3.10 Näyttelijän cv – valokuvat - ohjaajien ohjeita

Ohjaajien haastatteluissa (kuin myös roolittajien) paljastui, että harrastukset ovat hyvin tärkeää tietoa näyttelijän cv:ssä (curriculum vitaessa eli ansioluettelossa). Jos harrastuksesi on erityinen, voit saada roolin senkin ansiosta!

”Näyttelijän cv antaa lisätietoa ja sitä kautta voi paljastua joskus hyvinkin olennaisia asioita (kuten vaikka ratsastustaito tai muu sellainen.)”
– Saara Cantell

”Cv:llä on kyllä merkitystä. Katson kameratyökokemusta.” – Lauri Nurkse

”Merkitse IMDb ja Elonet –linkit cv:hen. Valitse kasvokuvat ja muut kuvat ja käytä tuoreita kuvia. Laita erityistaidot näkyviin!” – Lauri Nurkse

”Kyllä cv pitää olla. Kannattaisi olla pitkä cv, jossa on kaikki työt ja sitten lyhyt cv, jossa on tärkeimmät roolit sekä viimeaikaisimmat roolit. Sivu riittää hyvin. Jos pyrit elokuvarooliin, ohjaajia kiinnostaa enemmän se, mitä olet tehnyt kameran edessä kuin teatterilavalla. Elokuviesi ohjaajat kannattaa mainita, koska silloin ohjaajat voivat soittaa heille, jos haluavat lisätietoa sinusta. Kuvia kannattaa olla ainakin yksi lähikuva ja yksi kokovartalokuva. Silloin ohjaaja näkee koko olemuksesi sekä lähikuvana kasvosi. Kuviin kannattaa satsata kyllä, että antaa niissä itsestään mahdollisimman hyvän infon hyvässä paketissa.” – Mari Rantasila

”Cv helpottaa muistia. Kiinnostunut lukija ottaa halutessaan tarkemmin selvää cv:ssä mainituista teoksista.” – Petri Kotwica

”Ei kannata tehdä pitkiä luetteloita. Resume-tyyppinen eli kannattaa merkitä isot & tärkeät roolit.” – Johanna Vuoksenmaa

3.11 Ohjaajat käyttävät vaihtelevasti roolittajia

Ohjaajat sekä roolittavat itse, varsinkin käsikirjoittavat ohjaajat. Ohjaajat käyttävät myös eri roolittajia. Speedmeeting voi olla hyvä paikka esittäytyä ohjaajalle.

”Yleensä roolitan kaikki roolit itse, koska tunnen näyttelijöitä niin paljon, mutta lasten kanssa olen käyttänyt joskus roolittajaa. Lapsia tai muita erityisrooleja varten voisin käyttää jotakin roolituspalvelua. Mutta isoimmat aikuisroolit roolitan mieluummin itse. Paljon kyselen myös kollegoilta mahdollisia ihmisiä, koska aina ei voi millään muistaa kaikkia. Käytän myös näyttelijäliiton nettipalvelua sekä käyn läpi omien kurssieni opiskelijat, ja heitä käytän mielellään, jos sopivia rooleja tulee.” – Mari Rantasila

”Kirjoitan ja hahmottelen tarinoitani niin tavattoman pitkään, hyvässä ja pahassa, että jossain vaiheessa minulle alkaa käydä ilmeiseksi, keitä haluan siihen näyttelemään. Koekuvauksia mieluummin käyn paljon teatterissa, se on loistava paikka nähdä ja tutustua hyvään näyttelemiseen!” – Petri Kotwica

3.12 Ohjaajien ohjeita näyttelijöille yhteydenotoista

Yleisohjeiksi ohjaajien kontaktointiin tulee ohjaajien haastatteluiden perusteella hienovaraisuus. Ota yhteyttä, jos sinulla on esimerkiksi uusi showreel, tai uudet/ uudistetut kotisivut, tai elokuvaohjaaja on saanut kehittämistukea/tuotantotukea. Sopiva väli viestittelylle on henkilökohtainen, esimerkiksi kahden vuoden välein tai silloin tällöin positiivissävyinen muistutus näyttelijän käytettävyydestä. Roolittajiin voit olla yhteydessä useammin, koska he ovat monen tuotannon kanssa tekemisissä. Noin keran vuodessa kannattaa kotisivut ja muut linkit tarkastaa ja päivittää, showreel:n vaih-

tuessa ja tyylin vaihtuessa kannattaa roolittajiin olla yhteydessä.

”Lopuksi: aina silloin tällöin näyttelijät ottavat minuun itse suoraan yhteyttä, ja se on oikein ok. Säännönmukaisesti ohjaan kaikki päivittämään kuvansa ja tietonsa Filmonaan. Kauheasti liitetiedostoja ei minulle kannata lähettää, mieluiten vaikka vaan yksi kuva tai nettilinkki videoon. Raivostuttavinta on se, kun joku lähettelee pyytämättä miljoonan megan kuvatiedostoja, jotka tukkivat koko sähköpostin. Tai sitten pommittaa viesteillä monta kertaa vuodessa, vaikka olen jo vastannut. Mukavan sävyinen viesti, jossa näyttelijä muistuttelee olemassaolostaan, on aina ihan kiva.”
– Saara Cantell

”Noin kahden vuoden välein eli kerran kahdessa vuodessa on sopiva tahti olla näyttelijän yhteydessä ohjaajaan. Esimerkiksi hyvä hetki on silloin, kun on saanut tukea elokuväsäätiöltä. Soittaa vaikka ensin & laittaa sitten showreel:in. (Ei kannata soittaa ja syyllistää, jos ei tällä kertaa tullut roolia.) Ei liian päällekyvästi, ei liian usein, kuvan kanssa, soitto + kuvan kanssa esim. showreel.” - Johanna Vuoksenmaa

4 AGENTIN KAUTTA KANSAINVÄLISELLE URALLE

Agentteja ei Suomessa ole näyttelijöille montaa, varsinkaan aidosti agenttina / managerina toimivia. Tunnetuin on Actors in Scandinavia: Laura Munsterhjelm ja yksi toinen toimisto löytyi netin kautta ja keskustelemalla näyttelijöiden kanssa: Avenue A. Varsinkin Lauran toimisto ([Actors in Scandinavia](#)) on onnistunut kansainvälisesti saamaan monille suomalaisille näyttelijöille useita rooleja. Muun muassa Samuli Vauramo ja Samuli Edelmann ovat saaneet näkyviä rooleja, [Samuli Vauramo](#) The American ja [Samuli Edelmann](#) Mission Imbossible 3 – elokuvassa. [Irina Björklund](#) oli myös The American - elokuvassa pienessä roolissa, [Peter Franzén](#) on asunut Kaliforniassa tehdäkseen läpimurron myös amerikkalaisessa elokuvassa. Franzén on tehnyt enemmän kotimaisten elokuvien päärooleja ja lisäksi pieniä tv-rooleja ulkomaisissa, muun muassa CSI-tv-sarjassa pieni rooli venäläisenä roistona. Kookuva-

uksissa Peter Franzén oli [True Blood](#) –tv-sarjan Eric Northmaniin rooliin vampyyrina, mutta Alexander Skargård sai roolin, jonka sarjoissa on esiintynyt 2008-2014.

4.1 Actors in Scandinavia - Agentti Laura Munsterhjelm

[Actors in Scandinavia](#)

Tärkein Suomessa toimiva agentti. Kansainvälinen eli suhteita ympäri maailman. Saanut hyviä rooleja asiakkailleen eli pohjoismaalaisille näyttelijöille, jotka ovat hänen toimistossaan.

”Vaikuttaa kovin vähäiseltä suomalaisten työt Suomen ulkopuolella, mutta todellisuus on jostain ihan muuta, kotisivuiltamme tarkat tiedot.”

– Laura Munsterhjelm

Kuva Amy Jo Berman

”Minna Haapkylä on esiintynyt kahdessa ranskalaisessa leffassa, toinen oli kilpailussa Cannesissa. Peter Franzen on tehnyt elokuvan The Gunman, jossa Sean Penn on pääosassa ja Petellä on ihan näkyvä rooli elokuvassa. Ensi-ilta on keväällä 2015.

Antti Reini kuvaa parhaillaan toista kansainvälistä elokuvaansa Englannissa. Ensimmäinen kuvattiin elo-syyskuussa USA:ssa. Irina Björklund on tehnyt monta kansainvälistä indie elokuvaa - viimeisin tulossa ulos ensi vuonna.

Outi Mäenpää, Antti Reini, Linda Zilliacus ja Tommi Korpela ovat esiintyneet isoissa osissa saksalaisissa elokuvissa. Tommin elokuva on juuri kuvattu ja Tommi tekee pääosan.

Outi Mäenpää voitti Ruotsissa Guldbaggen-palkinnon sivuosastaan elokuvassa Svinlängorna. Ruotsissa töitä Outin (2 leffaroolia) lisäksi on tehnyt Linda Zillicaus (elokuva- ja tv- sarjoja), Laura Malmivaara (elokuva), Antti Reini (useita eri tuotantoja), Peter Franzén (useita eri tuotantoja), Samuli Vauramo (tv-sarja), Tobias Zilliacus (pääosa elokuvassa Hypnotisören ja tv-sarjoja), Eero Milonoff (elokuva), Elina Knihtilä (elokuva), Irina Björklund (elokuva- ja tv-sarjoja), Samuli Edelmann (elokuva ja tv-sarja) ja Samuli on ollut myös kansainvälisessä elokuvassa Cargo jo aikoja sitten.

Svante Martin on kuvannut useita sarjoja ja elokuvia Ruotsissa ja ison roolin norjalaisessa elokuvassa. Maria Sid on Ruotsissa ollut useammassa elokuvassa ja tv-sarjassa mukana pääosassa, muun muassa pääosassa elokuvassa Hallå hallå.

Laura Birn lopetti juuri toisen kansainvälisen elokuvansa kuvaukset Lontoossa. Ensimmäisessä hän vain vilahtaa – A Walk Among the Tombstones, Liam Neesonin tähdittämä. Tämä toinen elokuva on The Ones Below, jossa Lauralla on yksi pääosista.

Pihla Viitala tehnyt ainakin 2 kansainvälistä leffaa, viimeisin italialainen elokuva. Tommi Korpela oli isossa osassa kansainvälisessä tv-sarjassa The Artist.”

– Laura Munsterhjelm

4.2 Avenue A.

<http://www.aveartists.com/en/contact-us>

Agenttuuri toimii Helsingissä ja on keskittynyt ammattinäyttelijöihin.

4.3 Muita agenteja

Edellisten lisäksi on toki muitakin agenteja, mutta muut eivät ole kovin tunnettuja. Roolitustoimistoja toki on monia, kuten Popular (mainitaan roolittajissa).

Kuva Amy Jo Berman

4.4 Näyttelijöiden uravalmentajaksi - kulttuurituottaja?

Ehkäpä kulttuurituottaja, joka on sekä näytellyt, tuottanut, markkinoinut, verkostoitunut ja tiedottanut, voisi olla hyvä agentti? Muitakin tuottajia varmaan on, minun lisäksi kiinnostunut toimimaan agentinomaisesti näyttelijöiden uravalmentaja.

Olen harrastanut vuodesta 1985 alkaen teatteria ja olen ollut kiinnostunut alasta ja näyttelijöistä jo pari vuosikymmentä. Vuodesta 2006 alkaen olen opiskellut audiovisuaalista viestintää ja medianomin ammattitutkintoon valmistavat koulutukset olen käynyt läpi iltaopiskeluina työn ohella ja suorittanut projektiosuuden. Tuottajana olen

toiminut teatterituotannoissa ja agentin töitäkin olen tehnyt muutamien näyttelijöiden kanssa.

Tietoa olen myös hankkinut käymällä kulttuuriyrittäjäyysluennoilla Haaga-Heliassa koko kauden 2013-2014. Olen seurannut vuosia - vuosikymmeniä elokuva-alaa ja uutisia niin lehdistä, somesta kuin seminaareihin osallistumalla ja alan yhdistyksien tapaamisissa ja kokoontumisissa käymällä

Olen nauttinut tavattomasti näyttelijöiden uravalmentaja toimimisesta opinnäytetyön tekemisen ajan Tampereen freelance-näyttelijöitä tavatessani ja urakonsultaatioita tehdessäni. Olen saanut ihanaa palautetta ja kokenut niin hienoja kohtaamisia, että harkitsen vakavasti näyttelijän uravalmentajaksi ryhtymistä. Olen pyrkinyt yrittäjäkurssille (Aalto yliopiston EntreMill-koulutukseen) ja nimikin on jo valmiina: Näyttelijän uravalmentaja Leena Vanhamäki / Career Coach for Actors Leena V.

Lisäksi olen toiminut vuosina 2008-2009 Ohjelma-avustajien toiminnanjohtaja, järjestänyt harrastajanäyttelijöille teatteri-ilmaisun kursseja ja impro-koulutuksia, sekä kameranäyttelemisen kurssin. Minulla on ollut oma Facebook-ryhmä vuodesta 2010 alkaen: Koyleisö Helsinki, jossa välitän castinghakuja mainoksiin, avustajahakuja, studioyleisöhakuja ja myös reality-hakuja. Ryhmässä on yli 500 jäsentä, harrastajanäyttelijöitä ja muita elokuva/tv-sarjoista ja näyttelemisestä kiinnostuneita. Järjestän myös studioyleisövierailuita ja koordinoin näitä.

Minulla on myös mainostoimistoalalta tuttuja, olen itsekin työskennellyt mainostoimistossa. Joskus olen auttanut roolituksissa tuotantoyhtiön roolittajaa tai/ja ohjaajaa / apulaisohjaajaa ja muun muassa etsinyt body-doublea (tarvitaan samaan kuvaan kaksi saman roolin esittäjää) tai stunttia (sijaista esimerkiksi tappelu- tai toimintakohtaukseen) jollekin näyttelijälle, tai palkallisia avustajia mainoskuvauksiin.

Kuva Amy Jo Berman

Pilotoin näyttelijän managerina / agenttina myös 2012-2013 muutaman näyttelijän ja eri produktioiden kanssa. Uraohjausta tein jo silloin, koska Humakin hankeideakilpailun voittaminen vuoden 2012 marraskuussa hankeidealla ”Kulttuurituottaja työttömän näyttelijän työllistymisen tukena” antoi minulle uskoa tähän ideaan.

En varsinaisesti pyri kenenkään agentin tontille, vaan yhteistyökumppaniksi ja avuksi näyttelijälle. Matkoillani olen aina pyrkinyt käymään elokuva- ja tv-studioilla niin Los Angelesissa, New Yorkissa, Lontoossa kuin Roomassakin. Englanninkieltä olen käyttänyt työkielenä Etelä-Afrikan suurlähetystössä työskennellessä, joten siitäkin on kokemusta. Toki netin aikana yhteydet ovat avoinna kenelle vaan ja mistä päin maailmaa vaan.

5 TYÖLLISTYMINEN KOEKUVAUSTEN – ROOLITTAJIEN KAUTTA

Koekuvausilmoitukset ja casting-haut kameratöihin ja –rooleihin sekä mainoksiin ovat siirtyneet aika paljon nettiin kuten Facebook-ryhmiin ja internetin ilmoituksiin. Roolittajien sivuja kannattaa seurata, joskus haut voivat olla julkisia. Eri mailla on erilaiset käytännöt, miten ilmoitetaan. Suomessa isot roolit menevät useimmiten kutsulla eli soitetaan suoraan jollekin näyttelijälle ja pyydetään paikalle koekuvaukseen. Jotkut ohjaajat tykkäävät myös käydä teatterissa katsomassa näyttelijän roolisuorituksia. Saada siten ideoita, ketä käyttävät käsikirjoittamissaan ohjauksissa.

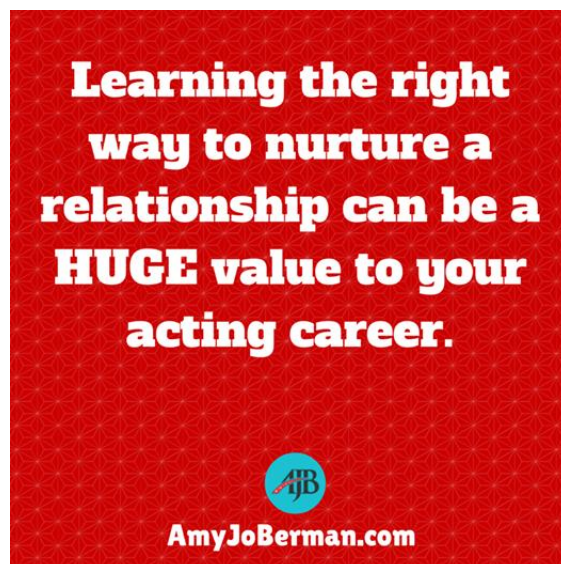
Näyttelijäliitolla on omat vihjesivunsa, samoin Temellä eli Teatteri- ja media-alan ammattiliitolla. Tauno-työtorista esimerkiksi voi löytää hakuja, näitä vinkkejä olen joskus jakanut hakuehtoihin sopiville näyttelijöille. Ammattinäyttelijöillä on pääsy Suomen Näyttelijäliiton sivuille, joten kannattaa olla jäsen. Lisäksi hyvin monet roolittajat ja ohjaajat, jopa tuottajat käyttävät näyttelijähakua, joten Näyttelijäliiton sivun päivittäminen on erittäin tärkeää, jos olet ammattinäyttelijä. Sinne kannattaa vähintään kerran vuodessa päivittää oma cv, jossa muut linkit esimerkiksi showreeliin ja kotisivuille. Myös kuvat kannattaa päivittää ajantasaisiksi, varsinkin, jos ulkonäkö muuttuu.

Roolittajat, tuotantoyhtiöt, SES:n eli Suomen elokuväsäätiön sivujen kautta näkyy eri tuotantoja, jotka ovat saaneet kehittämistukea (jonkin verran, mahdollisesti pidem-

pään aikaa kuvauksiin – kannattaa laittaa uusi showreel tai kotisivujen osoite tietämälleen roolittajalle tai tuotantoyhtiön roolituksesta vastaavalle henkilölle).

Mikäli tuotanto on saanut Suomen elokuvasäätiöltä tuotantotukea, ovat kaikki isomat roolit todennäköisesti jo roolitettu. Aina voi kuitenkin sattua, että jokin hyvä sivurooli tai pikkurooli on vapaana, ja juuri sinä olet siihen sopiva. Joten joko sinun kannattaa tarjota tietoja roolittajalle tai agentin / managerin / kulttuurituottajan, joka haluaa toimia sinun markkinoijanasasi / henkilökohtaisena PR-henkilönäsi tai uravalmentajanasi.

Roolittajat ja tuotantoyhtiöiden omat casting-henkilöt (yleisesti käytössä myös alalla englanninkieliset termit) ja myös ohjaajat ovat hyvin tärkeitä elokuvayhtiöissä ja roolituksissa. Joskus myös tuottajat vaikuttavat roolitukseen ja levitysyhtiöt (varsinkin jos elokuvalla suunnitellaan ulkomaista levitystä). Joskus kaupallisuus ja myytävyyys eli jonkin tunnetun näyttelijän roolittaminen ovat vain tarpeen, että saadaan rahoitus elokuvalle ja tuottaja / levitysyhtiö / tuotantoyhtiö tyytyväisiksi. Yhden tai parin tunnetun näyttelijän roolittamisen jälkeen ohjaaja voi ikään kuin saada vapaat kädet roolittaa muihin rooleihin vähemmän tunnetumpia, mutta hyvin rooliin sopivia näyttelijöitä.

Kuva Amy Jo Berman

5.1 Roolihaut – ole aktiivinen & verkostoidu

Näyttelijöiden kannattaa verkostoitua myös, siten saat vinkit koekuvauksista ajoissa. Suomen elokuvasäätiön sivuilta näet käsikirjoitustuet, jotka ovat hyvä vinkki elokuvaurasta/tv-sarjarooleista haaveileville.

Käsikirjoitusvaiheessa ei välttämättä ole vielä niitä pääosaroolejakaan jaettu. Joskus taas on. Kehittelytukea jaettaessa elokuvan tai tv-sarjan suunnittelu on jo paljon

edempänä. Silloin saattaa jo muutamalla käsikirjoittajalla olla mielessä jotkut näyttelijät, tai pääroolien roolitus olla jo pitkällä tai alkanut. Yleensä huomattavat sivuroolit ovat vielä vapaana, mutta sen tietää vain käsikirjoittaja tai/ja ohjaaja. Pidä huolta, että eri tuotantoyhtiöiden roolittajilla ovat tietosi ajan tasalla ja jos vasta nyt teetät oman showreel:n, toimita sekin heille.

Jos olet freelancer tai työtön näyttelijä, voit suunnitella oman itsesi markkinointia. Ja pistää puskaradion kautta tiedon siitä, että etsit roolia tai työtä näyttelijänä. Tai hankkia agentin/managerin, kulttuurituottajan managerinomaiseen / agentinomaiseen työhön / PR-henkilökseksi ja etsiä aktiivisesti roolia eli työtä näyttelijänä.

5.2 Roolittajien vinkit samansuuntaisia Suomessa & USA:ssa

Entä sitten, jos se kutsu koekuvaukseen tulee. Roolittajien vinkit ovat kullanarvoisia. Kannattaa kuunnella casting-tilaisuudessa ja sen ulkopuolella. Ylen arkistossa on vanha castingvideo 60-luvulta, jos haluaa historiatietoja.

Amy Jo Berman antaa vinkkejä koekuvauksiin. Amerikkalainen roolittaja yli 18 vuotta yli 150 elokuvaan, minisarjaan ja tv-sarjaan, ja HBO-roolituksessa yli 14 vuotta: "I've had the good fortune to work with some of the top talent in our industry, to speak to the peer group of actors at the Academy of Television Arts & Sciences, and speak, train and coach actors and entrepreneurs around the world." Eli vapaasti suomennettuna: "Minulla on ollut onni työskennellä todella lahjakkaiden ihmisten kanssa tällä elokuva- ja tv-alalla, ja puhua, kouluttaa ja valmentaa näyttelijöitä ja yrittäjiä ympäri maailman." - Amy Jo Berman

Netistä löytyy You tube videoita häneltä 101 ja niissä on hyviä vinkkejä. Eli jos olet työtön näyttelijä, käytä vaikka joka päivä muutama minuutti hänen videoidensa katsomiseen. Voit seurata hänen kotisivujaan, osallistua webinaareihin (maksuttomia), maksullisille kursseilleen, tilata uutiskirjeen, seurata Twitter-tiliä ja niin edelleen. On useita erittäin hyviä Facebook-päivityksiä hänen jakamanaan, kannustavia lauseita ja hyviä vinkkejä näyttelijöille. Kotisivut www.amyjoberman.com ja toinen linkki hänelle videoihin Youtubessa hakusanalla TipsOnActing.

Myös Kevin Urban on näyttelijän uravalmentaja New Yorkissa. Hän piipahti myös syksyllä 2014 Suomessa, ja osallistuin hänen henkilöbrändäystä koskevalle luennolle. Erittäin lahjakas myös näyttelijänä, luennoi ja kouluttaa ja valmentaa monia ympäri maailman hänkin. Kotisivut www.kevinurban.com, joista löytyy myös hänen yhteystietonsa. Henkilöbrändäyksestä voisi tehdä toisen oppinäytetyön.

5.3 Olemalla oma itsesi työllistyt? Roolittajien kommentteja

Aitous ja luonnollisuutta korostettiin myös roolittajien haastatteluissa. (Aiemmin myös ohjaajien haastatteluissa aitous ja luonnollisuus tulivat esille.) Myös rehellisyys aikatauluista tuli esille monien roolittajien haastatteluissa. Nämä siis ovat todella tärkeitä asioita. Synnynnäisiä luonteenpiirteitä voi korostaa ja kehittää.

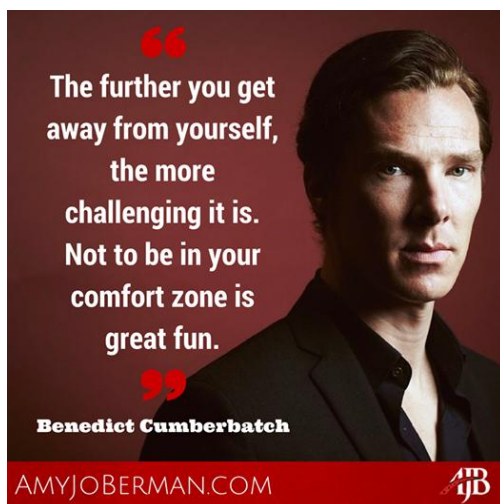
Sisältää runsaasti suoria lainauksia. Niiden käyttö on perusteltua, koska työn tarkoitus on antaa näyttelijöille myös konkreettisia ohjeita.

”Aitous ja rehellisyys koekuvaustilanteissa on tärkeää. Ohjaajalta saa kysyä. On parempi kysyä koekuvaustilanteessa, kuin että lähtee pois epävarmana ja tietämättä sitä, mitä häneltä oikeasti haluttiin. Ole aikatauluista rehellinen! Tiukoilla vedetään, aikataulut ovat kiristyneet tuotannoissa ja yhdenkin päivän muuttaminen saattaa johtaa pahimmillaan näyttelijävaihdokseen. (Ei valinnan tullessa peräydy). 30 päivän kuvausaikataulu menee koko ajan tiukemmaksi, jopa 25 pv ja jopa siitä tiukemmaksi eli harjoitteluajoja ei ole!” – Tutsa Huuhka

”Tunnettavuus auttaa siinä, että on jo kokemusta isojen roolien teosta. Ohjaaja ja tuottaja valitsevat yhdessä. Joskus on taas toisinpäin, että nimenomaan ei haluta tunnettuja nimiä tai jotain tiettyjä näyttelijöitä.” – Tutsa Huuhka

”Aikataulut ovat tiukkoja. Jos ohjaaja ja näyttelijä tuntevat jo entuudestaan, on heidän välillään luottamus jo valmiina. Heillä on ”yhteinen kieli”. – Tutsa Huuhka

”Koekuvaustilanteeseen ohje: Koeta olla oma itsesi! Ei tarvitse olla hauska. Mahdollisimman rentona. Opettele saamasi repliikit – valmistaudu pyydetyllä tavalla. Kuuntele - ota ohje vastaan - kysy!” – Tutsa Huuhka

”Luottamus on tärkeä - olet tehnyt henkilön kanssa yhteistyötä, ja luotat hänen kameratyöskentelyynsä ja muihin kykyihinsä näyttelijänä.”

– Minna Sorvoja

”Voidaan hakea tietyn ikäistä, tietyn oloista, tiettyä ruumiinrakennetta.”

– Niina Vuorisara

Kuva Amy Jo Berman

”Maakunnista voi tulla hyviä näyttelijöitä, joilla ei ole pakosti kamerakokemusta, mutta ovat tosi hyviä.” – Niina Vuorisara

”Tunnettavuus. Luotettavuus. Kemioista voi olla kiinni. Jos on tehnyt aikaisemmin saman ohjaajan kanssa töitä, on tietysti helpompi aloittaa työt yhdessä.” – Niina Vuorisara

”Ihmisten käytös - pienet piirit Suomessa - henkilökemia.” – Niina Vuorisara

”Näyttelijän oma asenne ratkaisee. Valmius heittäytyä.” – Niina Vuorisara

”Tunnettuus ei mielestäni ole roolin kannalta merkityksellistä, se voi ainostaan lisätä tuotteen myyntiä tai elokuvan lipputuloja.” - Ida Vauhkonen

”Roolin kannalta aitous on kaiken a ja o.” – Ida Vauhkonen

”Karisma on myös tärkeä ominaisuus, sitä ei valitettavasti voi harjoitella, mutta se voi sytyä eri tavoin eri rooleissa. Näyttelijän karisma synnyttää tunteita: se saa katsojan rakastamaan tai vihaamaan hahmoa. Tärkeintä kuitenkin se, että karisman ansiosta katsoja muistaa roolihahmon. Ilman karismaa hahmo on eloton ja harmaa. Karisma on toki vaikea asia tai piirre arvioida, sillä se on subjektiivista.” – Ida Vauhkonen

”Luotettavuus on tietysti myös tärkeää, sillä se helpottaa koko työryhmän työskentelyä ja erityisesti luotettavuus ohjaajan ja näyttelijän välillä.”

– Ida Vauhkonen

5.4 Ohjeita roolittajilta koekuvaukseen ja siten työllistymiseen

Usein auttaa rentoutumaan koekuvaustilanteessa, jos olet opetellut tekstin kunnolla.

Olet ajoissa paikalla, ehkä jopa hengittät ja lasket sataan. Harjoittelet olemaan läsnä hetkessä. Olet miettinyt koekuvattavan roolin etukäteen, mutta olet valmis improvisoimaan koekuvaukseen (roolittajan/ohjaajan) niin ohjeistuksessa.

Useimmat roolittajat pyrkivät aina rentouttamaan näyttelijän koekuvaustilanteessa, esimerkiksi puhumalla. He toivovat, että näyttelijä on opetellut tekstit ja on läsnä tilanteessa. Ole luonnollinen, jos muuta ohjetta ei tule.

Kuva Amy Jo Berman

”Jos sinua kuvataan esimerkiksi jo pyörivään tv-sarjaan, ota siitä selvää etukäteen. Kirjoihin perustuvia elokuvia tehdään koko ajan, silloin kannattaisi kirja lukea jo etukäteen. Käsikirjoituksia ei näyttelijöille yleensä lähetetä ennen valintaa, vain muutamia kohtauksia ja niin sanottu ohjaajan sana.” – Tutsa Huuhka

Kuva Amy Jo Berman

”Valmistautuminen koekuvaustilanteeseen, ole ajoissa paikalla - osaa teksti eli opettele se ulkoa. Ilmoita muutoksista eli jos olet myöhässä ajastasi! Olet rennompi, kun olet opiskellut. Tavoite!” – Minna Sorvoja

”Materiaalin katsoo joka kerta useampi ihminen. Jos et ole sopiva juuri tähän, voit olla sopiva seuraavaan! Koekuvausklippi/klipit ovat yhteistyön tulosta eli se, että saadaan hyvät otokset on sekä roolittajan, että näyttelijän etu.” – Minna Sorvoja

”Koekuvaustilanteessa kuuntele ohjeistus ja ole valmis muokkaamaan / muuttamaan ennalta opeteltua tekstiä/ tekemistä.” – Minna Sorvoja

**Your mindset comes
in the audition room
with you. Make
sure it's working
FOR you and not
against you**

AmyJoBerman.com

Kuva Amy Jo Berman

”Koekuvaustilanteeseen kannattaa valmistautua myös sopivalla pukeutumisella, eli jos esimerkiksi lakinainen/mies rooli, pukeutuminen sen mukaan.” – Minna Sorvoja.

”Koekuvaustilanne on jännittävä myös roolittajalle. Ammattilainen pystyy useimmiten peittämään jännityksen, siinä näkyy monesti ammattilaisen ja harrastajan ero.” – Jenni Kangasniemi

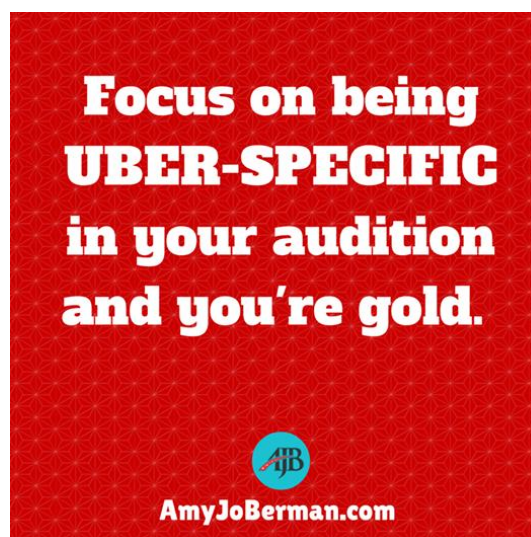
”Näyttelijän pitää ottaa rooli omakseen, rooli on osa häntä, eikä katsoja saa kyseenalaistaa tätä hetkeäkään. Onnistuneessa roolituksessa katsoja ei mieti näyttelijän tai roolihahmon uskottavuutta. Tarina kulkee hahmon kanssa käsi kädessä.” – Ida Vauhkonen

”Roolittajan yksi tärkeimmistä tehtävistä on saada esiintyjä rentoutumaan ja luoda yhteys esiintyjään. Jos tämä ei onnistu, esiintyjä ei pysty luotta-

maan roolittajaan ja se näkyy lopputuloksessa. On tärkeää myös muodostaa yhteinen kieli.” – Ida Vauhkonen

”Vaikka esiintyjä jännittäisi, roolittaja näkee, onko esiintyjä luonteva ja aito vai esittääkö hän eli onko rooli täysin väärä hänelle.” – Ida Vauhkonen

Roolittajat saavat yleensä koko käsikirjoituksen lähtiessään tekemään roolitusta jollekin elokuvatuotannolle, tv-sarjalle, mainokselle, musavideoon, yritys- tai opetuselokuvaan. Ohjaajalla tai käsikirjoittajalla tai tuottajalla voi olla jo mielessään jotain näyttelijöitä, joita he haluavat käyttää (ja toisinpäin). Roolittajalla voi olla mielessään montakin tuotantoa, eli koekuvauksiin kutsu on aina tilaisuus näyttelijälle! Kannattaa olla iloinen jokaisesta koekuvaustilaisuudesta, se voi olla polku myös johonkin ihan muuhun, vaikkeet tulisi valittua juuri hakemaasi rooliin.

Kuva Amy Jo Berman

”Olen saanut aina käsikirjoituksen. Lisäksi lähes poikkeuksetta keskustelen myös ohjaajan kanssa tarkemmin henkilöhahmoista. Usein keskustelu joko vahvistaa mielikuvaani tai sitten nousee esiin uusia näkökulmia ja ideoita roolihahmosta.” - Ida Vauhkonen

”Se, mitä näyttelijälle kerrotaan, riippuu ihan roolin luonteesta ja siitä, mikä on työn kannalta paras lähestymistapa.” - Ida Vauhkonen

”Kuuntele speksit tarkkaan. Kuuntele ohjeita. Roolittaja haluaa saada näyttelijästä parhaat puolet ja palat. Otetaan tarvittavat otot ja viimeiseksi annetaan näyttelijälle mahdollisuus tehdä kohtaus erilaisella / omalla tavallaan.” – Niina Vuorisara

”Ammattilaiset ja harrastajat koekuvaustilanteessa. Olennaista saattaa olla jokin tietty piirre näyttelijässä.” – Niina Vuorisara

”Roolittaja voi rentouttaa näyttelijää puhumalla, jopa hassuttelemalla.” – Niina Vuorisara

”Koekuvaustilanteessa huomaa helposti, sopiiko tiettyyn mainosrooliin. Jyvät erottuvat akanoista aika helposti. Tietää tosi nopeasti, mitkä laittaa eteenpäin ohjaajalle.” – Niina Vuorisara

”Hinta on usein aivan liian korkea käyttää kovin tunnettua näyttelijää - tai näyttelijää ylipäättään. Siksi ei-ammattilaisia käytetään niin paljon. Mainoksien budjetit ovat pienentyneet merkittävästi vuoden 2009 jälkeen, eikä ammattilaisia ole varaa käyttää, vaikka heitä mielihyvin kyllä haluttaisiin rooleihin.” – Kate Lehto

Kuva Amy Jo Berman

”Olisi kohteliasta arvostaa ainakin roolittajan ammattitaitoa - ja sitä, että juuri hänet on toivottuna henkilöinä kutsuttu paikalle. Joillekin näyttelijöille kamerantyöskentely on siksi äärettömän haastavaa, koska ”teatterimainen” tapa näyttellä puskee niin voimakkaina esiin.” – Kate Lehto

Kuva Amy Jo Berman

5.5 Cv:n merkitys roolittajalle

”On tietysti cv:llä merkitystä, ne luetaan läpi. Cv kannattaa tehdä siinä järjestyksessä, mitä työtä haet. Jos haet elokuvaan, merkitse ensin eli ylimmäksi kameratyöt ja kokemus elokuvissa ja tv-sarjoissa ynnä muissa vastaavissa.” - Tutsa Huuhka

”Kameratöillä suurempi merkitys cv:ssä.” – Minna Sorvoja

”Teatterirooleista ei kannata luetella kaikkia cv:ssä, ehkä tuoreimmat, merkittävimmät.” – Minna Sorvoja.

”Pienetkin kameratyöt sen sijaan kannattaa mainita cv:ssä. Mainitse murteet, kielitaito, erityistaidot esimerkiksi ratsastus, sukellus, vaikka perhokalastus ja niin edelleen. Kuvat ovat hyvin tärkeitä, sillä ohjaajan kanssa käydään ensin läpi kuvia. Jos on paljon, mistä valita, roolittaja voi etsiä kuvia, jossa näyttelijä on roolitettavan ”näköinen”.” – Minna Sorvoja

”Cv - ei pitkä, mieluiten yksi sivu, kuvat kasvokuva ja kokovartalokuva, pääjutut (mitä on tehnyt). Muista myös harrastukset, koska se kertoo paljon, jopa marjanpaiminta.” – Niina Vuorisara

”Cv:llä on merkitystä. Se ei saa olla yli kaksi sivua, mielellään vain yksi sivu. Tiedot pitää olla selkeästi kategorioitu (elokuvat, mainokset, teatteri ym.) ja uusin työ ensin. Jos on paljon kokemusta, kannattaa myös miettiä, mitkä kaikki ovat relevantteja haetun työn kannalta ja muutenkin. Cv:stä tulee aina löytyä myös yhteystiedot ja perustiedot näyttelijästä sekä mielellään kasvokuva.” – Ida Vauhkonen

”Kyllä cv:llä on väliä - vaikka usein niistä katsotaankin vain seuraavat asiat: Mistä ja milloin valmistunut, kokemus kameranäyttelemisestä,

mahdolliset erityistaidot, mikäli etsitään jotain erityistä, kuten tanssi-laulu-ratsastus- tai muuta sellaista taitoa.” – Kate Lehto

5.6 Näyttelijän kotisivujen merkitys roolittajalle

Roolittajien haastatteluja analysoitaessa tuli ilmi: Roolittajat arvostavat sitä, jos näyttelijällä on omat kotisivut. Niitä tulee päivittää ja kuvia lisätä. Sinne on hyvä merkitä kaikki työt ja erityisesti kameratyöt ylimmäksi, mutta merkittävimmät teatterityöt myös. Harrastukset kannattaa merkitä koulutuksen lisäksi, ja erityisen tärkeää ovat kuvat.

Hyvät kasvokuvat ja hyvä kokovartalokuva ovat erittäin tärkeitä.

”Suomen Näyttelijäliiton sivut on tärkeä päivittää - varsinkin, jos olet uusi näyttelijä! Kotisivut ovat tärkeitä, sinne voi laittaa runsaasti kuvia, showreel:n ja kertoa itsestään myös muuta.” – Tutsa Huuhka

”Hienoa, jos on omat kotisivut, mutta Suomen Näyttelijäliiton sivut ja siellä olevat kuvatkin riittävät. Hyvät ja selkeät kuvat ovat tarpeelliset ja niihin kannattaa panostaa.” – Minna Sorvoja

”Miehillä voisi olla kotisivuilla kuvia parran kanssa ja ilman partaa. Miehillä voisi olla kuvia myös tukka lyhyenä ja pitkänä, (hiukan pidempi tukka miehillä on roolituksen kannalta usein parempi, sitä kautta helpompi tehdä karaktääriä).” - Minna Sorvoja

”Pituus kannattaa mainita kotisivuilla, samoin kaikki kameratyöt. Kasvoja kokokuva on hyvä olla nähtävissä.” - Minna Sorvoja

”Kuvat ja yhteystiedot eli vähintään sähköposti täytyy löytyä näyttelijän kotisivuilta. Showreel voi olla kotisivuilla myös. Näyttelijäliiton sivut ovat tärkeitä päivittää ja valita sinne hyvät kuvat, laittaa kotisivujen osoite myös sinne.” – Niina Vuorisara

”Verkkosivut ovat virtuaalinen käyntikortti. Näyttelijään on hyvä tutustua verkkosivujen kautta, kun sieltä löytyy kaikki oleellinen ja tiedot on selkeästi jäsennelly.” – Ida Vauhkonen

”Kotisivujen selaamista tärkempänä pidän kuitenkin showreeliä, joka on työkaluna paljon näppärämpi. Mikäli showreel on laadukas ja ajantasainen, en välttämättä ihan aina käy näyttelijän kotisivuilla ollenkaan, vaikka sellaiset olemassa olisivatkin”. – Kate Lehto

Tärkeimpänä työllistymisen sähköisenä välineenä näen roolittajien kommenttien perusteella Suomen Näyttelijäliiton Näyttelijähakua ja henkilökohtaisen sivun kuvien ja tietojen päivittämistä. Myös Tampereen freelance-näyttelijät sivujen henkilökohtaisen sivun päivitys / Helsingin Freelance-näyttelijöiden sivujen henkilökohtaisen sivun päivitys on tärkeää. Kotisivut tulevat IMDb:n ja Elonet:n ohella seuraavina. Erityisen tärkeitä ne ovat, kun olet pyrkimässä kameratöiden pariin. Myös kokeneilla näyttelijöillä ne antavat mahdollisuuksia laittaa showreelinsä näkyviin ja kuvagalleriamahdollisuudet ovat suuremmat.

5.7 Näyttelijän showreel ja roolittajien kommentit

Työnäytteenä showreel on hyvä, toimii teaserinomaisesti. Herättää kiinnostuksen ja on parin vuoden välein päivitetty.

”Showreel herättää mielenkiintoa. Olisi hyvä koostaa se kohtauksista, joissa eri tunnetiloja. Eli mahdollisuuksien mukaan komediaa / draamaa / actionia. Pitäydy siinä, että showreelin tekijä on pääosassa, vaikka vastaanäyttelijä olis kuka. – Tutsa Huuhka

”Katson showreeleja tarvittaessa. Roolittaessa tulee usein helposti mieleen rooliin sopivia ihmisiä, koska olen ollut alalla pitkään. En hae erityisesti showreelejä, ellen etsi jotain tiettyä eli haut ovat yleensä työkohtaisia. Jos on aloittelija alalla, niin showreelistä on enemmän hyötyä.”
– Minna Sorvoja

”Showreel on hyvä olla olemassa, koska aina välillä niitä kysytään. Showreelistä ei kannata tehdä liian pitkää; sopiva pituus 90 sekuntia tai maksimi kaksi minuuttia.” – Minna Sorvoja

”En etsi showreel:ejä, mutta katson jos saan linkin. Showreel antaa jotain kuvaa näyttelijästä, jos tehty ajatuksella, persoonallisesti tai / ja aistikkaasti. Showreel:n sopiva on pituus lyhyt, ei kovin pitkiä jaksoja katsoa. Maksimipituus 4 min. ei seitsemää, kahdeksaa minuuttia.”
– Jenni Kangasniemi

”Showreel on hyvä lisä, jos ei tunne näyttelijää. Tosi hyvä olla olemassa. Katson, jos vaan on. Monentasoisia showreelejä löytyy tällä hetkellä eli kannattaa käyttää ammattilaista apuna. Näyttelijän olemuksesta saa enemmän aina irti showreelistä, kuin kuvasta. Toivoisin, etteivät olisi pelkkiä musavideoita, jossa musiikki soi taustalla koko ajan. Kannattaa siis valita mukaan puhekohtauksia sekä mykkiä eli toiminnallisia kohtauksia.” – Niina Vuorisara

”Suomessa ollaan menossa siihen suuntaan, että näyttelijä tarvitse showreel:n. Ammattinäyttelijälle on hyvä olla olemassa sellainen. Showreel voi olla joko salasanan takana tai yleisessä levityksessä, jos on kuitenkin omat kotisivut - joissa kuvia ja muuta.” – Niina Vuorisara

”Showreel:n sopiva pituus olisi hyvä pysyä muutamassa minuutissa. Noin 90 sekuntia eli puolitoista minuuttia. Muutama selkeä kohtaus, puhetta ja toimintaa.” – Niina Vuorisara

”Katson aina showreelin, jos näyttelijä sellaisen minulle lähettää. Katson myös showreeleja, kun etsin sopivia esiintyjä, jos henkilöltä sellainen löytyy esimerkiksi kotisivuilta. Showreel on näyttelijän visuaalinen CV ja mielestäni erinomainen työkalu esitellä esiintymiskokemusta ja muntautumiskykyä näyttelijänä.” – Ida Vauhkonen

”Pieni on kaunista. Showreelin kesto ei mielestäni saa olla useita minuutteja. Jo yhteen minuuttiin mahtuu paljon, en kuitenkaan pysty sanoa tarkkaa mittaakaan, sillä kesto on riippuvainen myös sisällöstä.” – Ida Vauhkonen

”Katsoisin mielelläni enemmänkin. Showreelin toteutukseen kannattaisi ehkä panostaa nykyistä enemmän.” – Kate Lehto.

5.8 Kuvat – kasvokuva ja kokovartalokuva – erittäin tärkeät

Kuvat ovat erityisen tärkeitä roolittajille ja siten näyttelijöillekin - työllistymisen kannalta haettaessa kameratöihin.

”Kuvat mahdollisimman ajantasaiset ja totuuden mukaiset. Saa toki laittaa erilaisia kuvia, eli esimerkiksi eriväriset hiukset.” – Tutsa Huuhka

”Erialaisten kuvien kautta roolittaja näkee näyttelijän muuntuvuuden erilaisiin rooleihin. Jos näyttelijän ulkonäkö muuttuu radikaalisti esimerkiksi jonkin teatteri- tai leffaroolin takia, kannattaa päivittää kuvat casting-ihmisille.” – Minna Sorvoja

Kuva Amy Jo Berman

”Facebook:n kuvat tai muut omat kuvat ovat myös ok. Ne ovat usein rennompia kuin studiossa otetut. Tuoreet kuvat, showreelit, pieni videoter-

vehdys ovat tervetulleita roolittajalle esimerkiksi kerran vuodessa. Kuvien tärkeyttä ei voi korostaa liikaa eli niillä on merkitystä!” – Minna Sorvoja

5.9 Kuinka usein lähestyä roolittajia?

Yleensä voi ottaa kerran vuodessa yhteyttä roolittajaan, eli toimittaa ajantasaiset kuvansa ja cv:n ja mahdolliset kotisivujen osoitteet, tai jos on uusinnut showreelin tai on muuta muutoksia tapahtunut ulkonäydessä tai käytettävyydessä.

”Ohjaajat ja roolittajat ovat jatkuvasti roolitusasia mielessään ja auttavat toisiaan myös näissä. Ajoitus - jos muistutat itsestäsi sopivaan aikaan, olet mielessä! 20 omaa ja toisen projektia Jennilläkin työn alla.” – Jenni Kangasniemi

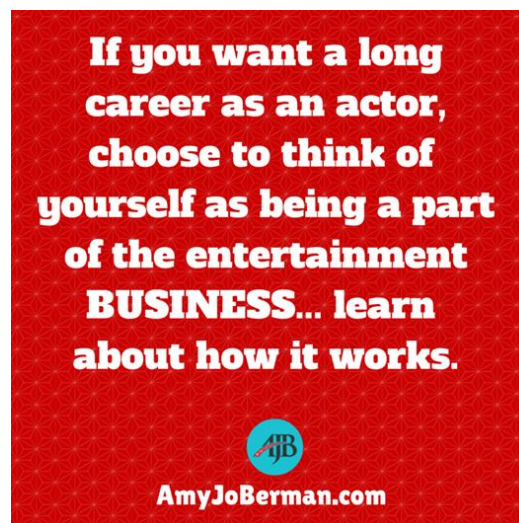
”Showreel kyllä kiinnostaa. CV ja hakemuksella on todella suuri merkitys. Näyttelijä voi muistuttaa itsestään aika ajoin. Esimerkiksi tyyliin "olen varattuna roolissa teatterissa kaksi kuukautta kaupungissa se ja se, mutta käytettävissä silloin ja silloin" tai laittamalla viestiä sähköpostitse, Facebook:n kautta, soittamalla tai LinkedIn kautta.” – Jenni Kangasniemi

”Näyttelijä voi mielellään muistuttaa olemassaolostaan roolittajalle vaikka kaksikin kertaa vuodessa. Mieluiten sähköpostitse, jos kotisivut uusittu (uusia kuvia, voi olla kotisivuilla myös vanhoja kuvia nuoruuskuvia).” – Niina Vuorisara

”Hakemus voi olla ansioluettelon/cv:n välimaastosta eli noin sivun tai korkeintaan kahden mittainen, eli päätyöt tai parin viimeisen vuoden tekeminen ja hyvä kasvokuva ja kokovartalokuva. ” – Niina Vuorisara

”Roolittajalla joskus unohtuu näyttelijän olemassaolo, eli muistutus tosiaan kannattaa. Soitto ei ole niin hyvä, koska numerot eivät välttämättä tallennu (kenelle vastattu) ja taas sähköpostit on helppo tulostaa kansioon ja katsoa sieltä.” – Niina Vuorisara

”Jos ohjaajalla on selkeä mielikuva tietyistä rooleista, esimerkiksi koska Niina on myös käsikirjoittaja voivat ohjaaja ja tuottaja keskustella hänen kanssaan tarkastikin roolituksesta. Esimerkiksi jo elokuvan käsikirjoitusvaiheessa syntyneet mielikuvat näyttelijöistä, voivat johtaa siihen, että kyseistä näyttelijää kysytään / koekuvataan rooliin, vaikka käsikirjoitus on vielä kesken. Tässä vaiheessa näyttelijät pääsevät myös itse vaikuttamaan niihin ja ainakin itse kirjoittajana otan mieluisesti vastaan hyviä ehdotuksia.” – Niina Vuorisara

Kuva Amy Jo Berman

6 NÄYTTÉLIJÄN SÄHKÖISET TYÖNHAUN VÄLINEET – MISTÄ JA MITEN KAMERATYÖNANTAJAT ELI OHJAAJAT & TUOTANTOYHTIÖT LÖYTÄVÄT NÄYTTÉLIJÄN?

Kaikki näyttelijät eivät voi olla koko kansan tuntemia ”tv:stä tuttuja / kuuluisa tv-formaatti”-näyttelijöitä, joten mistä sinut löydetään? Oletko huolehtinut siitä, että potentiaaliset elokuva- tai tv-sarjatuotantoyhtiöt, potentiaaliset ohjaajat, käsikirjoittajat, roolittajat, agentit, mainoselokuvayhtiöt tietävät olemassaolostasi.

Kaupunginteatterit, maakunnissa olevat muut teatterit, pääkaupunkiseudun ammattimaiset teatterit, ja niiden tuottajat ja ohjaajat ja johtajat, oletko toimittanut heille ajantasaisen ansioluettelosi eli näyttelijä-cv:si ajantasaisilla kuvilla?

Seuraatko aktiivisesti Suomen elokuvasäätiön käsikirjoitustukia, kehittämistukia ja tuotantotukia. Toimitatko oman näyttelijä-cv:si niiden perusteella potentiaalisille työllistäjille? Jos vastasit ei, tarvitset todennäköisesti agentin/managerin tai tuottajan/uravalmentajan apua! Samoin, jos pidät sitä itsesi tyrkyttämisenä. Tarjoathan

samalla roolittajien käyttöön ajantasaista tietoa käytettävissä olevasta näyttelijästä, se on siis positiivista markkinointia. Myös kulttuurituottaja, jolla on markkinoinnillinen ote ja alan tuntemus, voi olla etsimäsi apu.

6.1 Tuottaja näyttelijän uraohjaajana

Kulttuurituottajan ammattitaitoa voi hyödyntää roolin haussa, varsinkin näyttelijän sähköisten työnhaun välineiden erityisesti kameratyötä haettaessa. Näyttelijä hallitsee monet eri roolit, pitkätkin tekstit ja eleet, ilmeet. Kysymys kuuluu: Hallitsevatko näyttelijät sivujensa päivittämisen? Tai hallitsevatko showreel:n teon?

- Suomen Näyttelijäliiton sivuesittelynsä?
- Tampereen friikut sivuesittelynsä?
- IMDb-sivunsa päivittämisen?
- Onko näyttelijällä showreel?
- Minkälainen cv heillä on?
- Onko näyttelijällä omat kotisivut?
- Ovatko he somessa eli Facebook:ssa, Twitterissä, LinkedIn:ssä?
- Pitäisikö olla?
- Käytkö kursseilla ja / tai lisäkoulutuksissa?

Kysyin näitä kysymyksiä näyttelijähaastatteluissa sekä Tampereen freelance-näyttelijät ry:n jäseniltä, ammattilaisnäyttelijöiltä. Tarkistin, löytyykö haastatelluilta edellä mainitut. Ovatko ne ajan tasalla? Ovatko kuvat tuoreita? Ilmeni, että monet tarvitsevat apua, juuri tuottajan ammattitaito ja tietotekniikan hallinta ovat tärkeitä näyttelijälle, joka on taas hyvä jossain muissa asioissa, kuten roolin haltuunotossa. Kysyessäni ja haastattelujen analysoinnissa sain selville, että lähes kaikki olivat valmiita maksamaan näistä palveluista. He ymmärsivät, että nämä ovat tarpeellisia työnhaun välineitä.

Vain kaksi mieltä, ettei tarvitse esimerkiksi omia kotisivuja. Toinen oli jo eläkkeellä ja hänen työnäytteitään on niin paljon elokuva- tv-sarjamaailmassa ja hänellä oli jo aiemmin ollut omat kotisivut. Yhteystiedot löytyvät Tampereen freelance-näyttelijät ry:n sivuilta ja työllistyminen on edelleen hyvä. Toisellakin on kuvauksia talvikaudella ja

erittäin paljon näkyvyyttä tv-sarjassa jatkuvasti, lisäksi ohjelman kotisivuilla on hänes-tä kuvia runsaasti. Tämä valinta tulee jokaisen tehdä henkilökohtaisesti omaan tilan-teeseensa peilaten.

Kaikissa roolittaja- ja ohjaajahaastatteluissa kävi ilmi, että tärkein kameratyötä hake-ville näyttelijöille oli Suomen Näyttelijäliiton henkilökohtaisen sivun päivitys. Kuva on todella tärkeä, eli ilman muuta kannattaa käyttää kaikki kuvapaikat, joita sillä sivulla on neljä. Kannattaa merkitä kameratyökokemus (näyttelijänä tv-sarjoissa, elokuvissa, lyhytelokuvissa, mainoksissa, opetus- ja yritysvideoissa) mahdollisimman kuvaavasti. Alan koulutukset eli kameratyökurssit ovat myös tärkeitä merkitä Suomen Näyttelijälii-ton sivullesi. Myös Tampereen freelancenäyttelijöiden henkilökohtainen sivu kannat-taa käyttää hyödyksi, samoin sivuilla olevan kuvagallerian mahdollisuudet.

Roolittajat arvostavat myös kotisivuja, varsinkin, mikäli kuvat ovat ajantasaisia ja laa-dukkaita. Muitakin kuvia saa olla (naisia erilaisissa hiuksissa ja kampauksissa ja mie-hillä kuvat parran kanssa ja ilman partaa). Kotisivulla voi itse päivittää kaikkea omaa työkokemustaan. Harrastukset ovat tärkeitä mainita kotisivuilla, koska joskus ne ovat erityisen tärkeät roolin roolittamisen kannalta. Kuvagalleria ja showreel löytyvät sieltä hienosti, ja kotisivujesi osoitteen voit myös merkitä Suomen Näyttelijäliiton henkilö-kohtaiselle sivullesi.

Näyttelijä voi myös palkkaa jonkun, esimerkiksi agentinomaisen / managerinomaisen kulttuurituottajan hoitamaan kotisivujen päivitys näyttelijän puolesta, jotta näyttelijä voi keskittyä tekemään ydintyötään. Näyttelijöille on olemassa erilaisia valmiita sivu-pohjia wix.com -> Entertainment -> Actor & Actress sivupohjia. Niissä on kuvagalleri-at valmiina, resumelle eli ansioluettelolle / cv:lle paikka, reel:lle eli showreel:lle oma paikka ja mahdollisuus laittaa useampiakin videoita näkyviin. Yhteystiedot on tietysti oltava, ainakin sähköpostiosoite. Jos olet niin tunnettu näyttelijä, että epäilet liiallisia fanisoiittoja puhelinnumeron julkaisemisesta aiheutuvan, voit jättää sen pois. Muuten suosittelen kyllä senkin laittamista. Mitä helpompi ohjaajan on sinut tavoittaa, sen parempi työllistymisellesi.

Ohjaajilta ja roolittajilta showreel:n sopivasta pituudesta kysyessäni sain aina hyvin erilaisia vastauksia. Yleisesti voisi vastata, että mitä nuorempi roolittaja / ohjaaja, sen

napakampi ja lyhyempi showreel on tervetulleempi, esimerkiksi noin 90 sekuntia eli puolitoista minuuttia (Markkinointiliiton luennolla videon pituudesta annettu suositus 2014 oli myös 90 sekuntia) korkeintaan 120 sekuntia eli kaksi minuuttia. Roolittajat arvostavat videon monipuolisuutta sinusta näyttelijänä eli toimintaa, draamaa ja komediaa. Ohjaajat taas ovat yleisesti ottaen valmiit katsomaan pidempiäkin, jos ovat päättäneet videosi / showreel:isi katsoa, jopa kolme-neljä minuuttia (mahdollisesti pidempiäkin, kävi ohjaajahaastatteluissa selville eli jopa 10 minuuttia tai viisi minuuttia). Eli voisi showreeliä tehdessä tehdä kaksi versiota, joista toisen tekisi ohjaajia varten, toisen napakasti leikatun ja riittävän lyhyen roolittajia varten.

6.2 Näyttelijän ansioluettelon (cv) päivitys

Näyttelijä-cv:n laatiminen on hieman erilaista, kuin muiden ansioluetteloiden laatiminen.

Hankin tietoa käymällä syksyllä 2012 ansioluettelon (cv) päivityskurssin, samoin kävin toisen kurssin keväällä 2013. Myös syksyllä 2013 kävin ansioluettelon päivitysklinikalla ja markkinointikoulutuksessa. Kävin Helsingin elokuva-akatemiassa näyttelijä-ansioluettelon (myöhemmin cv) päivityskurssin keväällä 2013. Etukäteen lähetettiin jokaiselle osanottajalle omat cv:t ja luettiin toisten cv:t ja tarkistettiin linkit ja kuvat. Kurssilla kävimme läpi jokaisen osanottajan cv:n ja opimme kommentaareista ja toisiltamme. Lisäksi tutustuin nettiversion ja showreelin tekoon ja kotisivujen asetteluun etenkin näyttelijä-cv kannalta. Kurssilla oli ammattinäyttelijöitä, harrastajanäyttelijöitä ja elokuva-alan ihmisiä.

Päivitin oman näyttelijäansioluettelon (harrastajanäyttelijä-cv). Kurssin jälkeen huomioitiin kaikki kommentit, sekä omaan cv:hen saatu, että toisten cv:hen annettu/saatu ja päivitettiin omat cv:t. Opin kurssilla myös päivittämään IMDb:n ja keskustelin sen päivityksestä vielä jälkeenpäin yhden toisen kurssilaisen kanssa. Sain häneltä hyödyllisiä ohjeita ja runsaasti päivityksiä lisää IMDb:hen. Näihin huolellisiin tietojen päivityksiin ja taitojen opetteluun meni useampi ilta.

Aloin manageeraamaan ja auttamaan näyttelijöitä cv:n teossa

Ammattinäyttelijä A:n cv:n päivitys

Ensimmäisellä kerralla vain keskustelimme siitä, mitä ammattinäyttelijä A on tehnyt ja keinoista, miten voimme päivittää hänen näyttelijä-cv:nsä mahdollisimman hyväksi. Seuraavaksi näyttelijä A lähetti silloisen käyttämänsä cv:n, jonka stilisoin saamillani taidoilla ja opeilla.

Tein A cv:hen linkit IMDb, Elonet, näyttelijäliitto ja Showreel ja viimeistelin cv:n. Ensimmäinen tapaaminen vei noin kolme tuntia. Seuraavaksi tekeminen ja ohjaajien ynnä muiden tietojen täydentäminen A:n cv:hen ja kaikki linkit ja uuden kuvan ja muodon päivitys vei noin kymmenen tuntia. Sitten A tuli luokseni, hänen showreel:nsä oli valmis ja liitin senkin linkin cv:hen.

Katsoin läpi SES:n elokuvasäätiön saamat tuotantotuet ja kehittämistuet ja käsikirjoitustuet etukäteen. Tämä vei noin kolme tuntia. A:n kanssa kävimme kaikki läpi. Niiden perusteella lähestyimme pitkiä näytelmäelokuvia, lasten ja nuorten elokuvia ja tv-sarjoja tekeviä tuotantoyhtiöitä ja lähetimme näyttelijä A:n cv:n ja showreelin heille. Mikäli kyseessä oli A:lle tuttu ohjaaja tai käsikirjoittaja tai tuottaja, pyrimme saamaan suoraan sanan heille, että A:lla on uusi showreel ja hän on käytettävissä rooleihin. Katsomme vielä hänen Wikipedia-tekstinsä kuntoon. Näyttelijä A on ollut näyttelijäliiton jäsen yli 20 vuotta. Teimme tätä muutaman tunnin, noin viisi tuntia. Yhteensä A:n cv:n päivitystyöhön ja sen levittämiseen aikaa meni noin 21 tuntia.

Ammattinäyttelijä B:n cv:n päivitys

Ammattinäyttelijä B tarttui tilaisuuteen ja tapasi minut kahden kesken ja etukäteen oli jo lähettänyt cv:nsä minulle. Tein taitojeni mukaisesti cv:hen parannusehdotuksia, jotka esittelin näyttelijä B:lle tapaamisessamme. Tein cv:hen linkit IMDb, Elonet, Suomen Näyttelijäliitto ja viimeistelin cv:n. Näyttelijä oli todella tyytyväinen ehdotuksiini ja teimme vielä lisää muutoksia ja parannuksia cv:hen yhteistuumin.

Englanninkielisen cv:n tarkastus ja kommentointi kesti oman aikansa. Showreel:n valmistuminen kesti pidempään, sillä showreelin tekijä oli varattu elokuvanteossa aiemmin. Eli aikaa meni valmisteluun, parannusehdotuksiin (tein ne B:n cv:hen) ja tapaamiseen ja myöhemmin kommentointiin ja päivityksiin, noin 21 tuntia.

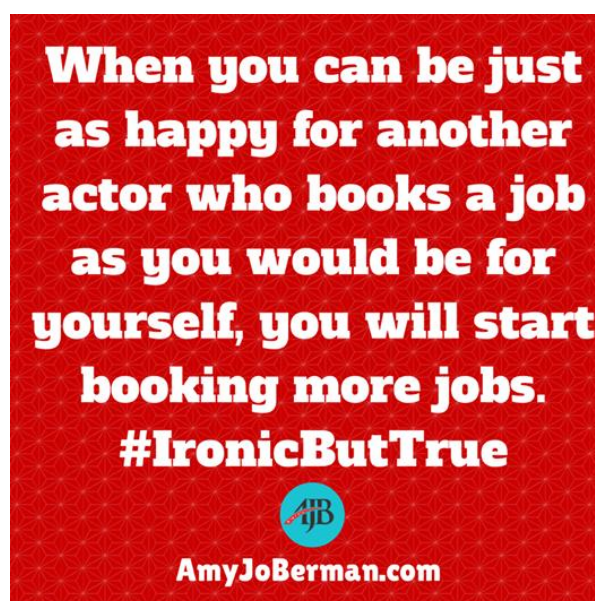
Tapasimme työpäivän ajan näyttelijä B:n kanssa luonani. Katsoimme läpi kaikki mahdolliset tuotantoyhtiöt, joihin voimme B:n uuden showreelin laittaa sähköpostitse. Katsoimme myös uusimmat SES:n tuotantotuet eli käsikirjoitus-, tuotanto-, kehittämistuki ja draamaa tai lastenelokuvia tai tv-sarjoja tekevät tuotantoyhtiöt. Pyysimme sähköpostissa tuotantoyhtiöitä ottamaan B:n huomioon tulevissa roolituksissa ja showreel:n esitimme kaikille sekä cv:ssä että sähköpostitse. Eli tosiaan seitsemän tuntia lisää meni tammikuussa. Lisäksi laitoin B:lle aina sähköpostitse vinkkejä, kun huomasin, että haetaan hänen hakukriteerinsä täyttävää näyttelijää. Näistä kolme vinkkiä johti näyttelijän työllistymiseen. Urakonsultointi ja opastus kesti yhteensä noin 27 tuntia.

6.3 Näyttelijän kotisivujen teko & päivitys

Näyttelijän kotisivujen laatiminen vaatii sekä kuvagalleriasivun että showreel:ia varten videosivuston, myös resumelle eli näyttelijän CV:lle on oltava oma paikkansa ja yhteystiedoille. Sitten vain kotisivu eli kuvan kanssa pieni esittely. Voila!

Näyttelijöille on olemassa myös valmiita kotisivupohjia esim. wix.com -> Entertainment -> Actor /tai Actress - sivupohjat, joita voi muokkaa ja laittaa omat kuvat. Näitä hyödyntämällä voi näppärästi ja budjetista riippuen saada hyvinkin edullisesti näyttelijän kotisivut aikaan. Tarvitaan vain hyviä valokuvia ja aikaa ja jonkin verran tietämystä kotisivujen teosta.

Kuva Amy Jo Berman

Pohjatietoa aiheesta: Itse olen ollut jo 2000-luvun alusta IT-työstä kiinnostunut, olen suorittanut A-ajokortin, ollut verkkotyöryhmissä kehittämässä sivuja, saanut monilla kursseilla lisätietoja ja –taitoja. Kävin 2006-2007 Audiovisuaalisen viestinnän ammattitutkintoon valmistavan koulutuksen, keskittyen verkkosivuihin ja suoritin tutkinnosta projektiosuuden saaden virallisen tutkintotodistuksen. Kävin lisäkursseja 2007-2008 ja Humanistisen ammattikorkeakoulun opintojen aikana suoritin myös uudestaan Photoshop-kurssin ja InDesign-kurssin. Verkkosivujen muokkaus vaatii koko ajan lisäopintoja ja alan seurantaa.

Opinnäytetyön aikana tein kolmelle [Tampereen Freelance-näyttelijät ry:n](#) näyttelijälle omat sivut [Sanni Haahdenmaa](#), [Merja Koivulalle](#) ja [Sari Lilliestiernalle](#). [Seppo Paajaselle](#) näytin esimerkkisivupohjat ja miten sivuja muutetaan ja päivitetään. Hän teki sivunsa itse. Tampereen freelance-näyttelijät ry:n puheenjohtajalla [Karoliina Blackburnilla](#) oli jo omat kotisivut, hän onkin hyvin työllistetty sekä teatterissa, elokuvakuvausissa että tv-sarjoissa, joten selvästi hänen näkyvyytensä myös lisää työtilaisuuksia. Tampereen freelance-näyttelijät ry:n [jäsenellä Minna Kankaalla on omat kotisivut](#), hänkin on hyvin työllistetty sekä ohjaajana että näyttelijänä monenlaisissa projekteissa, tv-sarjoissa ja teatteriesityksissä.

Konsultaatiossa ja näyttelijähaastattelussa pyysin näyttelijöitä päivittämään Suomen Näyttelijäliiton sivunsa, kuten esimerkiksi [Miska Kajanus](#) ja [Kimi Vilkkula](#) tekivät.

6.4 Näyttelijän showreel eli työnäyte videon muodossa

Näyttelijä tarvitsee töitensä esittelemään lyhyen showreel:n eli videon, johon on koonnut erilaisia roolisuorituksiaan tai vaikuttavimmat pätkät. Videon pituus on tavallisesti kaksi minuuttia, voi olla minuutinkin tai pidempi. Nykysuositus videon pituudeksi on 90 sekuntia eli puolitoista minuuttia. Joskus roolittajilla ei ole aikaa katsoa kovin pitkää videota, joten ensimmäinen minuutti on tärkein, joskus jopa kymmenen ensimmäistä sekuntia (tämä koskee lähinnä ulkomaisia agenteja, jotka saavat kymmenittäin, jopa sadoittain showreelejä katsottavakseen). Toisaalta ohjaajat ovat selvästi kärsivällisempiä videon katselijoita, he malttavat katsoa kohtauksittain showreelin. Ohjaajille voi siis lähettää pidempiäkin showreelejä, jos he ovat päättäneet katsoa sen, he katsovat jopa muutaman minuutin pituisen.

Showreelit ovat olleet Suomessakin käytössä jo vuosia. Yllättävän vähän ammattinäyttelijät ovat kuitenkin niitä tehneet, tai sitten ne ovat niin salaisia ja salasanojen takana Vimeoissa tai Youtubessa, etteivät niitä saa apulaisohjaajat esiin. Kannattaa miettiä, miten uudet valmistuvat tuottajat, elokuvaohjaajat, käsikirjoittajat ne löytävät, jos et osaa lähettää juuri heille salasanojasi salaiseen showreeliisi. Oletko tehnyt sen salaiseksi, jotta vain valitsemasi roolittajat ja ohjaajat sen salasanalla sen näkisivät? Kannattaa miettiä, kannattaisiko showreel laittaa julkisesti löydettäväksi? Siten saat itsellesi näkyvyyttä ja on myös mahdollista, että uudet tuottajat, ohjaajat, apulaisohjaajat ja roolittajat löytävät sinut.

Hieno esimerkki uudesta, elokuussa 2014 valmistuneesta showreelstä on Tampereen freelance-näyttelijät ry:n jäsenen [Seppo Paajasen 2:07 pituinen showreel](#). Siinä on sekä vakavampaa roolisuoritusta että komedianäyttelemistä. Katsomalla showreelin saa monipuolisen kuvan näyttelijä Seppo Paajasen kameranäyttelemisestä.

Muita hyviä showreel:jä on esimerkiksi Ilmaisuverstaan puheenjohtajan [näyttelijä Juha-Pekka Mikkolan vuonna 2010 sitten tekemä 2:26 pituinen showreel](#), jossa on nopeita leikkauksia. Kolmas esimerkki on enemmän leikkauksia ja tunnelmallista musiikkia taustana käyttävä [tammikuussa 2014 valmistunut 2:39 pituinen Heini Uusi-paavalniemen showreel](#). Hänen showreel:nsä suurin osa on sanatonta ilmaisua, vain pienet pätkät puhetta. Toimii siltikin erinomaisesti.

Neljäs esimerkki on [Annu Valosen showreel](#), joka on valmistunut vuoden 2013 elokuussa 2:03 pituisena. Viides esimerkki on Miska Kajanuksen showreel. Tampereen freelance-näyttelijät ry:n jäsen [Minna Kankaan uusi showreel 2014 on 2:04 mittainen](#) ja nähtävissä hänen kotisivuillaan ja Youtubessa. [Kimi Vilkkula päivitti 2014 showreel:nsä](#).

6.5 Laadukkaat kuvat – kasvokuva ja kokovartalokuva

Kuvien laatua ei voi tarpeeksi korostaa. Lähes kaikki roolittajat korostivat hyviä kuvia, toki joskus myös ystävien ottamat kuvat voivat olla paikallaan. Roolittajat voivat kerätä kuvia näyttelijöistä myös naistenlehdistä ja sanomalehdistä, jos kyseessä oleva

näyttelijä on heidän listoillaan. Siten saa erilaisia kampauksia ja muita kuvia eri roolituksia varten.

6.6 IMDb & Elonet, mahdolliset Wikipedia – sivut

Kaikki googlaukset kannattaa näyttelijänä tehdä myös omasta nimestään. Mikäli joukossa on sivustoja, joita voit myös itse päivittää, kannattaa kirjautua. Tai pyytää agenttia / manageria / kulttuurituottajaa kirjautumaan ja päivittämään omia sivujaan.

Ainakin kannattaa tarkistaa, ovatko omat tiedot oikein esimerkiksi IMDb:ssä ja Elonet:issä ja Wikipediassa. Viimeksi mainittua kun voivat ketkä tahansa päivittää, niin kannattaa aika ajoin katsoa, onko Wikipedia-sivua olemassa ja ovatko sivun tiedot oikeat ja riittävät. Jos olet tunnettu näyttelijä, voit huoletta jättää turhat keskustelupalstat jutut lukematta. Eli ainoastaan tietosivut, joihin voi itse vaikuttaa, kannattaa katsoa. Nykyäänhän myös googlea voi pyytää tekemään korjauksia ja poistamaan asiattomuuksia, jos sellaiseen törmää.

IMDb Pro-sivut ovat tosin maksulliset, eli kannattaa miettiä hyöty ensin, alkaako suunnittelemaan kansainvälistä uraa ja näkyvyyttä? Mikäli näyttelijästä on vahingossa muotoutunut kaksi IMDb-näyttelijäsivua, nämä voi pyytää yhdistämään. Kannattaa siis kirjautua IMDb-sivuille itse tai pyytää manageria / agenttia tai kulttuurituottajaa / uraohjaajaa korjaamaan sivut tai jättämään korjauspyyntö.

6.7 Oman osaamisen markkinointi näyttelijänä – osaatko sen?

Kaikki näyttelijät eivät ole tuttuja suosikki-tv-formaateista. Vain osa ohjaajista tai käsikirjoittajista katsoo kaikkia elokuvia, tv-sarjoja tai vierailee säännöllisesti teattereissa. Jos olet vastavalmistunut näyttelijä, tai mikä vielä huonompi asia: olet saanut ulkomailla näyttelijäoppisi ja kotimaan verkostot ovat jääneet opiskeluaikoina luomatta, silloin korostuvat oikeasti oman osaamisen markkinointitaidot.

Tapasin yhden ruotsinkielisen näyttelijän, joka ei ollut moneen vuoteen päivittänyt cv:tään. Hän kertoi, että opiskeluaikoina ohjaajia kävi opettamassa heitä. Kyllä he tietävät, hän sanoi. Muistavatko he monen vuoden päähän? Täytyisikö aktivoitua?

Muutamia oman osaamisen markkinointikeinoja on jo edellä mainittu, tässä vielä ker-
tauksena:

- näyttelijä-cv (säännöllisesti päivitettyinä, pitkä ja lyhyt versio, kieliversiot halli-
tessasi useita kieliä ja pyrkiessäsi kansainvälisiin tuotantoihin)
- näyttelijän kotisivut
- showreel (tärkeämpi tuntemattomilla, tunnetullakin antaa kuvaa tyylistä)
- yhdistyksen sivut esim. Tampereen friikkujen sivut, Helsingin freelance-
näyttelijöiden sivut, tärkeimpänä Suomen Näyttelijäliiton sivut
- näyttelijän hakemus (virallinen, tuttavallinen eli niitäkin pohjia voi olla useam-
pia, kannattaa pitää yksi pitkä ja siitä aina muokata lyhyempiä sen mukaan,
mikä tuotantoyhtiö ja ohjaaja on kyseessä. Aina kannattaa mainita ne työt, joi-
ta olet tehnyt kyseessä olevalle ohjaajalle tai tuotantoyhtiölle.)
- Facebook:ssa oma Etunimi Sukunimi Official Pages eli viralliset sivut, joita voit
itsekin pitää yllä (tai voit palkata joku pitämään sivuja) eli kerrot seuraajillesi,
missä sinut näkee seuraavaksi (tv-sarjat, elokuvat, teatteriesitykset)
- Facebook:ssa omalla nimellä tili
- Twitter- tili
- LinkedIn tili
- Instagram- tili
- oma manageri/agentti/kulttuurituottaja tai vaikka Näyttelijän uravalmentajana
toimiva kulttuurituottaja Leena Vanhamäki / Career Coach for Actors Leena V
– sinä hallitset näyttelemisen – PR-henkilösi verkostot

6.8 Verkostoidu

Suomessakin on todella monia elokuva-alan festivaaleja ja seminaareja, joissa kan-
nattaa ilman muuta kiertää. Näyttäydy festivaalien alkuleffassa ja juhlagaalassa, sa-
moin alan seminaareissa. Ole kiinnostunut alasi tapahtumista, verkostoidu. Esimer-
kiksi Rakkautta ja anarkiaa / R & A syyskuun lopussa, kotimaisen elokuvan viikko eli
Finnish Film Affair, joissa itsekin olen ollut accreditoituna vuodesta 2012 alkaen.

Jos joku voittaa palkinnon, onnittele! Jussi-Gaala on Suomen hienoin elokuva-alan
gaala, myös ehdokkaita voi onnitella. Sitten on Tampereen filmifestivaalit, sekä mo-

nia muita. Venla-gaala on tv-tuotantoalan palkintogaala, jossa palkitaan myös alan ihmisiä. Aloita vaikka näistä verkostoituminen, jos kaipaat työtä näyttelijänä. Mainosfilmit huomioidaan monilla eri palkinnoilla ”kuukauden sekunnit”, Vuoden huiput ja alan suurin on Cannesin palkintogaala. Mielikuvitus on rajana, kun keksii itsensä työllistämiskeinoja ja verkostoitumiskeinoja. Toki omalla tavallaan ja tyyllillään voi näitä tehdä.

WITFF in Finland eli Woman in Television and Film in Finland on hyvä elokuva-alan uusi järjestö, joka perustettiin vuoden 2014 alussa. Yhdistyksessä on paljon eri ikäisiä ja eri tehtävissä tv- ja elokuvan alan töissä toimivia ihmisiä. On ohjaajia, käsikirjoittajia, tuottajia ja muissa tehtävissä olevia. Myös tämä yhdistys järjestää speedmeeting-tilaisuuksia, (olin tapaamisessa 31.10.2014 tuottajana/näyttelijöiden uravalmentajana ja tapasin kahdeksan ohjaaja-käsikirjoittajaa ja pari ohjaajaa, yhteensä 10 speedmeeting-tapaamista ja lisäksi vapaamuotoisia keskusteluita ennen speedmeeting-tapaamista juoman kera ja jälkeinpäin pari vapaamuotoista tapaamista).

Teatterialan tapahtuma on vuosittain Tampereen teatterikesä, jossa monia alan näytöksiä, seminaareja ja vapaamuotoisia tapahtumia. Osallistu, ole aktiivinen, juttele ihmisten kanssa. Teatterialan koulutusilaisuuksia on monien eri instanssien järjestämiä, joten sinun täytyy olla tässäkin aktiivinen ja etsiä.

Jos tämä kaikki tuntuu kovin vieraalta sinulle itsellesi, voit harkita agentin/managerin tai kulttuurituottajan palkkaamista PR eli public relations eli suomeksi suhdetoimintatyöhön. (Esimerkiksi Humanistinen ammattikorkeakoulu koulutti talven 2013-14 aikana verkostotuottajia, joiden valmistuneiden tuottajien joukossa tämän opinnäytetyön kirjoittajakin on.)

Kuva Amy Jo Berman

6.9 Suomen Näyttelijäliitto

Kannattaa olla jäsen omassa liitossaan Suomen Näyttelijäliitto, koska sen kautta saa hyödyllisiä neuvoja ajankohtaisista asioista. Lisäksi Suomen Näyttelijäliiton näyttelijähaku ja oma sivu on tärkeä henkilökohtainen mainospaikka. Ilmaisuverstaan kautta saat lisäkoulutusta ja tietoja ilmaisuverstaan järjestämistä näyttelijöiden & tuottajien tapaamisista. Liiton kautta saat yhteystietoja showreel:n tekijöistä, koekuusvinkkejä, sekä mahdollisuuden esitellä itseään ammattinäyttelijänä Suomen Näyttelijäliiton näyttelijähaussa netissä. Päivitä tätä sivua säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa. Laita tuoreet kuvat, jotka kuvastavat pääosaamistasi tai monipuolisuuttasi.

Ilmaisuverstas – kurssit

Ohjaajat toimivat usein kouluttajina kursseilla, elokuvakursseilla ja tekstilukukursseilla ja niissä on mahdollisuus oppimisen lisäksi tehdä erinomainen työnäyte potentiaaliselle työnantajalle. Koulutus näin ollen todella kannattaa! Ilmaisuverstaan kursseilla saat myös tavata tuttuja eli saat vertaistukea tauoilla. Tapaat ja verkostoidut.

Speedmeeting – tilaisuudet

Helsinki & Tampere eli Ilmaisuverstas järjestää Helsingissä ja Tampereen friikut järjestää speedmeeting-tilaisuuksia työtä etsiville näyttelijöille ja työtä tarjoaville potentiaalisille työllistäjille kuten käsikirjoittajille ja roolittajille ja ohjaajille. Ilmaisuverstas järjesti 1.9.2014 viimeksi speedmeeting-tilaisuuden, jossa potentiaaliset työnantajat kohtasivat työllistyvät näyttelijät – molemmat esittäytyivät - cv:tä ja kuvia ja käyntikortteja vaihdettiin

Tampereen friikut järjestivät myös speedmeeting tilaisuuksia ja suurin osa haastattelumistani näyttelijöistä oli osallistunut speedmeeting-tilaisuuksiin Tampereella vähintään kaksi kertaa ja useat sen lisäksi vähintään yhteen ilmaisuverstaan speedmeeting-tilaisuuteen Helsingissä. Mainostin heille ilmaisuverstaan seuraavaa speedmeeting-tilaisuutta 1.9.2014 touko-kesäkuun 2014 tapaamisissa.

6.10 Teme

Temessä on jäseniä teattereiden puvustajista elokuvantekijöihin, sekä näyttelijöihin. Teme tarjoaa jäsenilleen myös mahdollisuutta liittyä työtorilleen, jossa on myös alan näyttelijäpaikkoja ja –hakua (Työtori Tauno). Temen jäsenten kannattaa ilman muuta hyödyntää tätä etua. (Olen itsekin välittänyt työnhakuja näyttelijöille Tauno työtorilta.)

6.11 TE-toimistot

Kysymyksiini työttömyydestä vastasivat näyttelijät. Haastatteluvastauksia analysoitaessa jokainen näyttelijä näyttää ajoittain kokevan työttömyyttä.

Monet pidemmissä tv-tuotannoissa mukana olevat näyttelijät ja vakituisilla kiinnityksillä teattereissa olevat ovat harvoja poikkeuksia.

Elokuviissa esiintyminen on Suomessa projektityötä, kuvaukset kestävät keskimäärin 24-30 päivää. Sitä ennen on rooliin valinnan ja valmistautumisen aikana tekstin opettelemine ja ryhmädynamiikan ja vastaanäyttelijän kanssa harjoittelut. Joihin harjoitteluihin useinkaan ei jää aikaa, eli vaatesovitukset, ohjaajan ohjeiden sisäistäminen ynnä muu rooliin valmistautuminen. Eli keskimäärin noin kolmen kuukauden työ ja sopimuspalkka. Joillakin näyttelijöillä on vain pikkurooli eli vierailu päivän tai parin ja niiden osalta käsikirjoituksen opetteleminen.

Samoin tv-sarjoissa on isojen pääroolien lisäksi lukuisia pikkurooleja, joiden kuvauksiin menee päivästä muutamaan päivään.

Mainoskuvaukset saattavat kestää päivästä muutamaan päivään, Suomessa useimmat mainokset kuvataan kotimaassa. Ulkomaillakin kuvataan valon, kuvauspaikan tai muun syyn takia joitakin Suomessa esitettäviä mainoksia. Joskus näyttelijä voi saada hyvän mainossopimuksen jopa vuosiksi. Se tuo jo leipää pitkäksiin aikaa.

Hyvin harva näyttelijä saa työvoimatoimiston kautta mitään oman alansa keikkaa tai roolia, eli ne näyttelijän työnsaantimahdollisuudet ovat kyllä paljolti oman aktiivisuuden ja roolittajien / teatterinjohtajien / ohjaajien / tuottajien / käsikirjoittajien käsissä.

Työvoimatoimiston kautta tarjotaan enimmäkseen vain avustajakeikkoja elokuvien ja tv-sarjojen taustanäyttelijöille eli avustajille, joista saa yleensä vain leffalipun vaivanpalkkaa. Aiemmin oli olemassa Ohjelma-avustajat ry niminen 40 vuotta toiminut yhdistys pääkaupunkiseudulla, jonka jäseniä palkattiin rahalla ja saatiin kokeneita avustajia. Tampereella toimii Media-avustajat ry, jonka jäseniä käytetään Tampereen alueen tv-tuotannoissa ja elokuvatuotannoissa. Mutta nykyään avustajia värvätään Facebook-ryhmien kautta, niitä on monia erilaisia. Osasta avustajarooleja saa rahallista palkkaa, osasta vain leffalippuja. Repliiikit ovat erottava tekijä, eli yleensä pieniin puherooleihin palkataan kokenut harrastajanäyttelijä tai puoliammattilainen. Isompaa sivuroolia roolittaessa useimmiten halutaan ammattinäyttelijä.

TE-toimiston kautta voi myös saada nuori henkilö paikan Muumimaailmasta Naantalista tai Titi-Nallen talosta, tai Lintsiltä. Kyseessä olevat roolit tarkoittavat pitkiä päiviä roolipuvuissa lasten halattavina, saatat myös päästä teatterilavalle eli mainio tilaisuus yli 18-vuotiaalle, mutta ei varsinainen työtilaisuus ammattinäyttelijälle tai teatteritaitteen maisterille.

Toki voit selvittää omia mahdollisuuksiasi ja kenties käyttää hyväksi TE-toimiston palveluja, työvälineitä eli tietokoneita, hakeaksesi näyttelijän töitä. Samoin työttömäksi kirjautuminen on siellä koneilla mahdollista, [näyttelijöiden työttömyyskassa](#) (Finka eli entinen Nomit lokakuussa 2014) sitten käsittelee hakemuksesi ja voit sieltä saada ohjeet, mitä papereita ja todistuksia joudut toimittamaan. Eli tässäkin toimii nykyään sähköinen ilmoittautuminen eli palkkalaskelmat voi skannata ja laittaa kaiken sähköisesti.

6.12 Muut viranomaiset eli esimerkiksi verottaja

Kulttuurituottaja voi tukea sinua myös freelancer-verokortin ja verottajan veroehdotuksen tarkastuksessa (ainakin, jos on kirjanpitäjä ja tehnyt asiakkaan verotuksen tarkastuksia, kuten minä laskentatoimen merkonomina). Nämäkin voi hoitaa nykyään sähköisesti, sinun pitää kuitenkin muistaa säästää kaikki ammatin hankkimiseen liittyvät kuitit ja työn tekemiseen liittyvät kuitit, että ne voi käydä läpi.

7 SHOWREELIN TEETTÄMISPROSESSI 2014

Oppiakseni showreel-prosessin ja osatakseni neuvoa paremmin näyttelijöitä sen tekemisen prosessissa teetin oman showreel:n. Showreel Leena Vanhamäki 2014 eli esimerkki harrastajanäyttelijän showreel:stä

Pyysin tuotantoyhtiöiltä klippejä roolitöistäni, joissa olen ollut tv-sarjoissa, elokuvissa, mainosvideoissa & musavideoissa. Kaivoin itse esiin kaikki ne, jotka olivat Youtubessa nähtävillä. Kysyin ohjaajilta lupaa joko henkilökohtaisesti tai tuottajan/tuotantoyhtiön kautta (tekijänoikeudet). Tarkistin sopimuksista tuottajan tiedot, ja varmistin ohjaajien nimet. Pyysin luvat käyttää niitä työnäytteessäni. Tämän prosessin yhteydessä huomasin, että kuusi kuukautta on aika realistinen aika saada showreel kasaan, varsinkin kesälomien aikaan, kun ihmisiä ei saa kiinni kovin helposti.

Lisäksi yksi roolityö tuli vasta kesällä tv-sarjasta, ja sain sen klipin syyskuussa, kun elokuvan teolta ehtivät tv-sarjan klipin toimittaa. Samoin yksi roolityö tuli ulos myös dvd:nä, ja odotin sen julkaisua, koska tv-tuotantoyhtiöstä ei ollut mahdollista ostaa klippiä erikseen. Aineistot saatuani toimitin ne graafikolle (editoijalleni), joka teki ensimmäisen version. Siitä tuli yli neljä minuuttia, joka on aivan liian pitkä. Karsimme aineistoa, ja saimme [kakkosversion](#), kolme minuuttia ja 40 sekuntia, joka sekin on pitkä (laitoin videon rajatulle porukalle eli facebook-kavereilleni – osalle yksityisviestinä ja kommenttipyyntöin).

Pyysin palautteita tutuilta elokuva-alan, teatterialan, tv-tuotantoalan ihmisiltä, ja sainkin paljon palautetta ohjaajilta, roolittajilta, käsikirjoittajalta, apulaisohjaajilta, näyttelijöiltä ja tuottajilta. Palautteessa kiinnitettiin huomiota pituuteen, järjestykseen, leikkaukseen, sekä kohtausten muiden näyttelijöiden näkyvyyteen sekä omaan suoritukseeni.

Yksi elokuvatuottaja ehdotti tapaamista kolmestaan leikkaajani kanssa ja antoi alustavat ehdotukset/ohjeet leikkaamiseen ja klippien järjestykseen. Sovimmekin tapaamisen ja kävimme kohtaus kohtaukselta showreel:n seuraavan version kaksi minuut-

tia ja 44 sekuntia läpi. Tuottaja antoi lopulliset ehdotuksensa/ohjeensa ja ne myös tapaamisen jälkeen välitin leikkaajalle. Yhteistyö on todella läheistä ja on tärkeää, että leikkaaja ja näyttelijä ovat ”samalla aaltopituudella” eli ymmärtävät toisiaan.

Suosittelen monille ammattinäyttelijöille, että jos heillä on ollut hyvä yhteistyö jonkin ohjaajan tai kuvaajan tai editoijan kanssa jo aiemmin, kannattaa kysyä showreel:in tekoon tällaista luotettua ammattilaista. Myös leikkausprosessissa on hyödyksi, jos kyseessä oleva henkilö on oikeasti tehnyt showreel:ejä ja osaa niiden tekemisen. Kannattaa katsoa ensin muutamaa malliksi, miettiä, mitä haluaa itsestään esittää ja valita klipit sen mukaan.

Showreel on nähtävissä Youtube:ssa (Tämä versio näkyi tietokoneella 5.11.2014, ei kuitenkaan älykännykällä tai ipadilla) 2:32 kokonaispituus, alkutekstiin lähes seitsemän sekuntia ja varsinaiset klipit yhteensä noin 2:05, sitten tuotanto- ja ohjaajatiedot sekä yhteystiedot, aika monta sekuntia nekin.

Eli ihan loppuvaiheessa tuli opittua myös sekin, että jos musiikki on julkaistu youtube:ssa Universal Music Groupin musiikkina, ei sitä voi niin vain esittää työnäytteellään, ei edes alle 20 sekunnin pätkää (tekijänoikeudet). Vaikka olisikin pyytänyt ohjaajalta luvan käyttää klippiä showreel:ssä ja ottanut yhteyttä myös tuottajaan. Jouduimme vaihtamaan musiikin showreel:iin alkuperäisen (Mikko Sipolan Put out the fire kappaleen) tilalle vapaasti käytettävää musiikkia. Musiikin vaihdon myötä videota pystyy katsomaan älykännykällä ja muilla äylaitteilla kuten ipadeilla tietokoneen lisäksi eli 5.11.2014 valmis [Leena Vanhamäki Showreel 2014](#) .

8 YHTEENVETO - TUOTTAJAN TOIMINTA JA RATKAISUJA

Kulttuurituottaja on hyvä yhteistyökumppani näyttelijälle. Jotta näyttelijä saa keskittyä ammattiinsa, voi hän palkata itselleen agentin/managerin tai agentinomaista / managerinomaista työtä tekevän kulttuurituottajan, joka toimii näyttelijän uravalmentajana kuten minä opinnäytetyötä tehdessäni. Tai näyttelijät yhdessä voivat palkata produktiolleen tuottajan / kulttuurituottajan.

Tuottaja, joka voi olla esimerkiksi kulttuurituottaja, on saanut koulutuksen taloudellisiin asioihin. Hän hallitsee apurahakäytännön, budjetin laatimisen ja aikataulutuksen. Tuottajalle on tuttua kirjanpitoraporttien lukeminen, tuloslaskelman ja taseen lukeminen sujuvat ja hän ymmärtää kuittien tarpeellisuuden ja lain vaatimukset riittävän tarkasti.

Hän osaa myös markkinoida, hallitsee työkalut tai osaa palkata niitä tekemään oikeat henkilöt riippuen näyttelijän/produktion budjetista. Tarvittaessa osaa muokata näyttelijä-cv:n, näyttelijän kotisivut ja osaa neuvoa, kuka voi tehdä hyvän showreel:n. Osaa keskustella näyttelijän kanssa luottamuksellisesti, opastaa showreel:n pätkien valinnassa. Osaa keskustella roolittajien kanssa, pitää yhteydet eri ohjaajiin ja tuotantoyhtiöihin avoimina.

Tuottaja voi olla näyttelijän agentti/manageri/PR-henkilö. Palvelut, joita hän tarjoaa näyttelijälle, ovat

- arviointi kuvista (kasvokuva & vartalokuva, ajantasainen, ammattilaisen eli ammattivalokuvaajan ottama) eli hän patistaa sinua ottamaan uudet, solmii langat
- näyttelijä-cv:n uudistaminen (tarkastaa kuvat, linkit, IMDb:n)
- näyttelijän IMDb:n tarkistaminen ja päivittäminen *IMDb Pro on maksullinen!
- showreel (konsultointiapu valitessa hyviä kohtauksia filmintekijälle). Videon teossa kannattaa käyttää ammattilaista eli ohjaajaa, leikkaajaa, kuvaajaa.
- näyttelijän kotisivut (mahdollisesti jos riittävä koulutus ja kokemus, voi myös auttaa niiden teossa, kuten minä Tampereen friikkujen kanssa opinnäytetyötä tehdessäni)
- SES:n eli Suomen elokuvasäätiön tukipäätösten seuranta (elokuva- ja tv-sarjaroolit käsikirjoitustukivaihe, kehittämistukivaihe, pikkuroolit tuotantovaiheessa)
- eri kaupunginteattereiden seuranta – haku kulkee verkostojen kautta jo paljon ennen kuin paikka tulee julkiseen hakuun – näyttelijäpaikkojen vapautuminen
- muiden teattereiden seuranta – haku kulkee verkostojen kautta – näyttelijäpaikkojen vapautuminen

- näyttelijän hakemus (virallinen, tuttavallinen eli niitäkin pohjia voi olla useampia) *erikseen elokuvaroolihaku *erikseen teatteriroolihaku, toki jokaiseen haakuun räätälöidään hakemus erikseen
- Facebook:ssa näyttelijän omat (Etunimi Sukunimi Official Pages) eli viralliset sivut, tuottaja voi pitää sivujasi yllä eli kertoa seuraajillesi, missä sinut näkee seuraavaksi (tv-sarjat, elokuvat, teatteriesitykset)
 - *Tästä virallisten sivujen pitämisestä ollaan montaa mieltä, kannattaako vai ei?! Virallisista sivuista voi tulla liian tylsät – Amy Jo Berman, Casting Director ja näyttelijän uraohjaaja Los Angelesistakin sanoi näin, mikä on myös minun mielipiteeni. Ja kannattaako pitää kahdet sivut eli yksityiset sivut ja julkiset official sivut? Ehkäpä ohjaajat, tuottajat ja roolittajatkin ovat kiinnostuneet sinusta persoonana ja ihmisenä, eivätkä vain näyttelijänä?
- tuottaja voi parhaansa mukaan hankkia käsikirjoituksia luettavakseen, ja jos käsikirjoituksista löytyy juuri sinulle sopiva rooli, agentti/manageri tarjoaa sinua
- oma tuottaja manageri/agentti – sinä hallitset näyttölemisen – agentti verkostot
- tuottaja markkinoi näyttelijää (silloin sinun täytyy vain hurmata koeesiintymisissä ja tehdä hyvää työtä, jolloin saat uusia pyyntöjä rooleihin)
- tuottaja seuraa alan keskustelua niin kotimaassa kuin ulkomaillakin, verkostoi-tuu jatkuvasti uusiin alan toimijoihin, kouluttautuu itsekin

Kulttuurituottajan työ tuntuu läheiseltä, koska monipuolisen taustani vuoksi minulla on kulttuurituottajalta vaadittavia taitoja: Olen laskentatoimen merkonomi, joka on tehnyt viisi vuotta kirjanpitoja ja tarkastanut asiakkaidensa verotuksia.

Itse olen käynyt Verkkoviestinnän koulutuksia hyvin runsaasti, sillä olen suorittanut Audiovisuaalisen viestinnän ammattitutkintoon valmistavaa koulutusta parin vuoden ajan 2006-2008 ja käynyt monia erillisiä kursseja verkkoviestinnästä 2004-2014, videoista ja editoinnista ja niin edelleen. InDesign-kurssin 2007 & 2014 kursseja, Photoshop-kursseja 2007-2008 ja 2014 ja niin edelleen.

Markkinointia olen opiskelut koko aikuisikäni kauppaopistosta lähtien, olen ollut mainostoimistossa ja viestintätoimistossa töissä, olen Markkinointiliiton jäsen ja käynyt useita kursseja myös 2014 mainosvideoita käsittelevän kurssin ja sosiaalisen median käytöstä kurssin. Myös Mediasuhteet – tie tähtiin – kurssin kävin Arabiassa. Olen

myös ollut radiossa töissä, kirjoittanut mainostekstejä sekä siellä että tuottaja / tiedotajana 2013-2014. Kävin koulutuksen aikana Humakin verkostotuottajakoulutuksen 2013-2014, olen siis verkostotuottaja.

9 LOPPUSANAT

Loppusanoiksi sanoisin vielä kiitokset Tampereen freelance-näyttelijöille, jotka enakkoluulottomasti lähtivät mukaan opinnäytetyöhöni. Innostavia ja kannustavia tapauksia ja niin palkitsevaa on ollut tehdä yhteistyötä, joka jatkuu vuodelle 2015.

Samaten suurkiitokset ohjaajille Saara Cantell, Petri Kotwica, Lauri Nurkse, Mari Rantasila ja Johanna Vuoksenmaa ja roolittajille Tutsa Huuhka, Minna Sorvoja, Jenni Kangasniemi, Niina Vuorisara, Kate Lehto ja Ida Vauhkonen lämpimistä kohtaamisista joko sähköisesti, puhelimitse tai tapaamisissa. Arvostan teitä, jotka kiireidenne keskeltä ehditte vastaamaan, jopa leffanteon keskeltä ja ulkomailta.

Kiitokset myös showreel-prosessissa ison työn tehnyt graafikko/editoija Miika Puolakka ja tuottaja Rimbo Salomaa ja kaikki ohjaajat, tuottajat, näyttelijät ja ystävät, jotka pyynnöstäni kommentoitte ja teitte parannusehdotuksia showreelin osalta.

Haluan tässä yhteydessä kiittää kaikkia showreel-palautetta antaneita eli tuottaja Hanna Apajalahti, tuottaja Elli Toivoniemi, tuottaja Tia Talli (ent Kalenius), ohjaaja Juha Lankinen, ohjaaja Johanna Vuoksenmaa, ohjaaja Mari Rantasila, ohjaaja Miikka Lommi, käsikirjoittaja Niina Panda Vuorisara, roolittaja Minna Sorvoja, mainosroolittaja Anna-Maija Ojanen, näyttelijä Annu Valonen, näyttelijä Minna Kivelä, näyttelijä Ria Kataja, näyttelijä Ville Myllyrinne, näyttelijä Petrus Kähkönen, näyttelijä Juha-Pekka Mikkola, näyttelijä Henna Linné, näyttelijä Armi Kurkikangas, apulaisohjaaja Aki Cederberg ja harrastajanäyttelijä Paula Koskelainen-Nordberg ja muutamat muut ystävät. Heidän antamansa palaute (keskeneräisestä showreel:stä) oli hyvin opettavaista.

Kiitokset Suomen Näyttelijäliitto, Ilmaisuverstas ja Juha-Pekka Mikkola ja kaikki muut pohjakeskusteluita kanssani käyneet. Kiitokset Humanistinen ammattikorkeakoulu ja

opinnäytetyölehtorit, joilta sain ohjausta, rajausapua ja hopsarini, jolta sain muuta tukea. Kiitokset Humakin hankeideakilpailun jury, joka sai minut luottamaan ideaani, palkitsemalla sen voittajaideaksi vuoden 2012 lopussa. Kiitos Tinfon väki ja siellä erityisesti Jukka ”Hyde” Hytti, hyödyllisistä neuvoista ja saamistani tiedoista 2012-14.

Kiitokset kaikki upeat näyttelijät, jotka joka hetki jossain päin maailmaa annatte meille muille ihania elämyksiä, herätätte meissä tunteita, joko näyttämöllä tai valkokankaalla tai kovalevyllä tai videoscreeneillä. Kiitokset Teatteri Kultsalle, jonka Optimisti-näytelmän nähtyäni 2012 aloin kirjoittamaan pohjaa tälle opinnäytetyön idealle: Kulttuurituottaja näyttelijän työllistymisen tukena. Kiitos kaikille, jotka ovat vaikuttaneet tämän opinnäytetyön syntymiseen tavalla tai toisella.

Vielä loppuun lainaus:

”Käyttäydy hyvin! Puhu hyvää! Opettele sinulle lähetetyt replat.”

– Tutsa Huuhka

LÄHTEET

Suomen elokuvasäätiön sivut Viitattu 5.11.2014

www.ses.fi

Suomen elokuvasäätiön kotimaisten elokuvien katsojatilastot vuosilta 2008-2013

Viitattu 5.11.2014

http://ses.fi/fileadmin/dokumentit/Elokuvavuosi_2013.pdf

http://ses.fi/fileadmin/dokumentit/Elokuvavuosi_2012_Facts_Figures.pdf

http://ses.fi/fileadmin/dokumentit/Elokuvavuosi_2011_Facts_Figures.pdf

http://ses.fi/fileadmin/dokumentit/Elokuvavuosi_2010_Facts_Figures.pdf

http://ses.fi/fileadmin/dokumentit/Elokuvavuosi_2009.pdf

http://ses.fi/fileadmin/dokumentit/Elokuvavuosi_2008.pdf

Suomen elokuvasäätiö / Tuotantoyhtiöt Viitattu 5.11.2014

<http://ses.fi/elokuva-ala/tuotantoyhtiöt/>

Suomen elokuvasäätiö / Tukipäätökset Viitattu 5.11.2014

<http://ses.fi/tukitoiminta/paatokset/tuotanto/>

Suomen Näyttelijäliitto Viitattu 5.11.2014

www.nayttelijaliitto.fi

Suomen Näyttelijäliitto / Näyttelijähaku Viitattu 5.11.2014

<http://www.nayttelijaliitto.fi/nayttelijahaku/>

Suomen Näyttelijäliitto / Työpaikkailmoituksia Viitattu 5.11.2014

<http://www.nayttelijaliitto.fi/nayttelijahaku/tyopaikkailmoituksia/>

Ilmaisuverstas Viitattu 5.11.2014

<http://www.nayttelijaliitto.fi/ilmaisuverstas/ilmaisuverstaasta-lyhyesti/>

Elonet Viitattu 5.11.2014 <http://www.elonet.fi/fi>

Suomileffa Viitattu 5.11.2014 <http://www.suomileffa.fi/>

Tampereen freelance-näyttelijät ry Viitattu 5.11.2014 <http://tampereenfreet.net/>

Tampereen freelance-näyttelijät ry / Näyttelijät Viitattu 5.11.2014

<http://tampereenfreet.net/nayttelijat>

Actros/Actress – pohjalla tehdyt wix.com - kotisivut esimerkkinä

mahdollisesta näyttelijäkotisivusta (näytetty opn-prosessin aikana freelance-näyttelijöille 04-05/2014 urakonsultaatioiden aikana)

<http://lennivanhamaki.wix.com/leenavanhamaki>

Aamulehden nettiartikkeli lokakuu 2014 Viitattu 5.11.2014

<http://www.aamulehti.fi/Pirkanmaa/1194934617058/artikkeli/pirkanmaalla+33+535+tyotonta+ja+2276+avointa+tyopaikkaa.html>

Tilastokeskus tiedot työttömyydestä syksy 2014 Viitattu 5.11.2014

Työlliset toimialoitain (TOL 2008) 2013/III - 2014/III, 15-74-vuotiaat

http://tilastokeskus.fi/til/tyti/2014/09/tyti_2014_09_2014-10-21_tau_028.fi.html

Amy Jo Berman, Casting Director, Actors Coach Viitattu 5.11.2014

www.amyjoberman.com

<https://www.youtube.com/user/TipsOnActing>

Houni, Pia ja Ansio, Heli (toim.): Taiteilijan työ. Työterveyslaitos 2013

Kevin Urban, Actor and Coach Viitattu 5.11.2014 www.kevinurban.com

IMDb Viitattu 5.11.2014 <http://www.imdb.com/>

Yle julkisti uutisen näyttelijöiden työllisyydestä artikkelin 20.3.2013: Näyttelijöiden työllisyys romahti käsiin. Viitattu 13.4.2014.

http://yle.fi/uutiset/nayttelijoiden_tyottomuus_rajatti_kasiin/6649869

Vuori, Suna, 2013, Helsingin Sanomat, Näyttelijävalinta on näyttelijälle raskasta. (Eli-na Knihtilän ja Hannu-Pekka Björkmanin haastattelu) Viitattu 13.4.2014

<http://www.hs.fi/kulttuuri/a1369978207978>

Helsingin Freelancenäyttelijäyhdistys ry

<http://www.helsinginfreet.com/> Viitattu 13.4.2014

Moilanen, Anne, 2004, Ylioppilaslehden nettiversio, Hauska harrastus – sairas ammatti, julkaistu 30.1.2004 Viitattu 13.4.2014

<http://ylioppilaslehti.fi/2004/01/hauska-harrastus-%E2%80%93-sairas-ammatti/>

Karjalaisen, Antti, 2010, Talouselämä, Teatterialan palkoista löytyy -lehden artikkeli julkaistu 13.8.2010 ”Opiskele näitä aloja, jos haluat huonon palkan” Viitattu 13.4.2014

<http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2010/08/13/opiskele-naita-aloja-jos-haluat-huonon-palkan/201011072/139>

Tinon eli Teatterialan tiedotuskeskuksen keräämät vuoden 2013 tilastot, palkkatiedot (julkaistu vuonna 2014 loppuvuodesta, sivulla 67 ylhäällä teatterialan keskipalkat ammattikunnittain ja sukupuolen mukaan).

http://www.tinfo.fi/e-julkaisut/teatteritilastot_2013/ Viitattu 5.11.2014

HAASTATTELUT:

Saara Cantell, ohjaaja, kesäkuussa 3.6.2014

Lauri Nurkse, ohjaaja, kesäkuun lopussa 30.6.2014

Mari Rantasila, ohjaaja, heinäkuussa 7.7.2014

Petri Kotwica, ohjaaja, heinäkuussa 24.7.2014

Johanna Vuoksenmaa, ohjaaja, elokuussa 1.8.2014

OHJAAJIEN IMDb-sivuja

[Saara Cantell](#) IMDb Viitattu 5.11.2014

[Petri Kotwica](#) IMDb Viitattu 5.11.2014

[Lauri Nurkse](#) IMDb Viitattu 5.11.2014

[Mari Rantasila](#) IMDb Viitattu 5.11.2014

[Johanna Vuoksenmaa](#) IMDb Viitattu 5.11.2014

HAASTATTELUT:

Tutsa Huuhka, roolittaja, 22.5.2014

Minna Sorvoja, roolittaja, 30.6.2014

Jenni Kangasniemi, roolittaja, 23.6.2014

Niina Vuorisara, mainosroolittaja ja pikkuroolitukset, käsikirjoittaja, 24.6.2014

Ida Vauhkonen, roolittaja, kesällä 23.6.2014

Kate Lehto, roolittaja, keväällä 22.5.2014

ROOLITTAJIEN KOTISIVUJA JA IMBd-sivuja

Roolituspalvelu www.roolituspalvelu.fi Viitattu 5.11.2014

Tutsan roolitukset löytyvät IMDb:stä Viitattu 5.11.2014

Filmonan kotisivut löytyvät: www.filmona.fi Viitattu 5.11.2014

[Minna Sorvojan roolitukset löytyvät IMDb:stä](#) Viitattu 5.11.2014

Tuffi Films Oy Casting: Jenni Kangasniemi

www.tuffifilms.com/casting Viitattu 5.11.2014

[Jenni Kangasniemen roolitukset, ohjaukset, apulaisohjaukset IMDb:ssä](#)

Käsikirjoittaja Niina Vuorisara [IMDb](#) Niina Vuorisara Viitattu 5.11.2014

Minä ja Ida V: Ida Vauhkonen : <https://www.facebook.com/minajaidav>

[Ida Vauhkonen roolituksia viimeossa](#) Viitattu 5.11.2014

Casting Director Kate Lehto

[Facebook-ryhmä Casting Director Kate Lehto](#) Viitattu 5.11.2014

[Kate Lehdon roolituksia IMDb:ssä](#) Viitattu 5.11.2014

Popular : Piia tai Marjo www.popular.fi Viitattu 5.11.2014

Kennel mainoselokuvatoimisto: Anna-Maija Ojanen

<http://www.kennelhelsinki.com/>

<https://www.facebook.com/KennelHelsinkiCasting> Viitattu 5.11.2014

Castbook Finland : tuottaja Mete Sasiaglu

<https://www.facebook.com/castbookfinland> Viitattu 5.11.2014

Peanuts <http://www.peanuts.fi/mainokseen-esiintymaan/> Viitattu 5.11.2014

Chickflicks <https://www.facebook.com/chickflicks.fi> Viitattu 5.11.2014

Actors in Scandinavia: Laura Munsterhjelm [Actors in Scandinavia](#) Viitattu 5.11.2014

[Samuli Vauramo](#) IMBd Viitattu 5.11.2014

[Samuli Edelmann](#) IMBd Viitattu 5.11.2014

[Irina Björklund](#) IMBd Viitattu 5.11.2014

[Peter Franzén](#) IMBd Viitattu 5.11.2014

[True Blood](#) IMBd Viitattu 5.11.2014

KOTISIVUT

Tampereen freet <http://tampereenfreet.net/nayttelijat>

IMDb-sivut Tampereen freelance-näyttelijöistä (heidän luvallaan)

[Ilkka A Jokinen](#)

[Esko Kovero](#)

[Karoliina Kudjoi](#)

[Jorma Markkula](#)

[Kirsi Nurminen](#)

[Pirkko Uitto](#)

Omat kotisivut / pari Tampereen freelance-näyttelijöiden jäsenten (heidän luvallaan)

[Karoliina Blackburn](#)

[Minna Kangas](#)

Wix.com pohjalla tehdyt näyttelijäkotisivut (heidän luvallaan sivut linkitetty)

[Seppo Paajanen](#) (näytetty malli opn-prosessin aikana, 2014 julkaistu)

Suomen Näyttelijäliitto / Näyttelijähaku (näyttelijöiden luvalla sivut linkitetty)

[Miska Kajanus](#)

[Juha-Pekka Mikkola](#)

[Heini Uusipaavalniemi](#)

[Annu Valonen](#)

[Kimi Vilkkula](#)

Showreel (näyttelijöiden luvalla nämä showreelit linkitetty)

[Seppo Paajanen](#) (kannustettu & neuvottu opn-prosessin aikana, uusi 2014 julkaistu)

[Minna Kangas](#) (kannustettu opn-prosessin aikana, uusi loppukesästä 2014 julkaistu)

[Juha-Pekka Mikkola](#) (saattaa tarvita salasanaa)

[Heini Uusipaavalniemi](#) (kannustettu pohjatyön 2013 aikana, julkaistu 2014, saattaa tarvita salasanaa)

[Annu Valonen](#) (kannustettu pohjatyön 2013 aikana, 08/2013 julkaistu)

[Miska Kajanus](#)

[Kimi Vilkkula](#)

LIITTEET

Sähköposti Tampereen freelance-näyttelijöille	liite 1	sivu 78
Sähköpostin liite 23.4.2014 kirje		sivut 79-80
Kyselylomake näyttelijöille, neljä sivua	liite 2	sivut 81-85
Haastattelukysymykset roolittajille	liite 3	sivu 86
Haastattelukysymykset ohjaajille	liite 4	sivu 87

Näyttelijöiden kotisivut (nämä saatavilla sähköisesti, 5.11.2014)

Wix.com pohjalla tehtyt näyttelijäkotisivut (heidän luvallaan)

[Sanni Haahdenmaa](#) (tehty opn-prosessin aikana, uudet syksyllä 2014 julkaistu) <http://sannihaahdenmaafia.wix.com/sannihaahdenmaa>

[Merja Koivula](#) (tehty opn-prosessin aikana, uudet syksyllä 2014 julkaistu) <http://merjakoivulafia.wix.com/merjakoivula>

[Sari Lilliestierna](#) (tehty opn-prosessin aikana, uudet syksyllä 2014 julkaistu) <http://sarililliestierna.wix.com/sarililliestierna>

Showreel

[Leena Vanhamäki](#) (tehty/teetetty opn-prosessin aikana 2014, julkaistu 5.11.2014)

Leena opinnäytetyötä tekemässä / uraohjaajana / osa päättöportfoliotani /

[Leena Vanhamäki](#) (kevällä 2014 julkaistu)
<http://lennivanhamaki.wix.com/cvleenavanhamaki>

Liite 1 Tampereen freelance-näyttelijöille sähköposti 23.4.2014

Hei Tampereen Freelancer-näyttelijät / pj Karoliina Blackburn, kopio varapj Karoliina Vanne,

Hyvää kevättä! (Saa jakaa Tampereen Freelancer-näyttelijät yhdistyksen jäsenille. Myös Helsingin friikuille olen tarjonnut tätä mahdollisuutta.)

Tarjoan Tampereen Freelancer-näyttelijöille mahdollisuutta ilmaiseen tapaamiseen ja konsultointiin (yksi kahden-kolmen tunnin tapaaminen ja kokonaisuudessaan yksi tuottajan työpäivä/freelancernäyttelijä max 12 Tampereen tai Helsingin Freelancer-näyttelijää oheisen listan mukaan päivät toukokuun 14.pv-kesäkuun 2.pv).

”Kulttuurituottaja näyttelijän uraohjaajana ja työllistymisen tukena”

Teen opinnäytetyötä Humanistisessa ammattikorkeakoulussa, tarkoituksena valmistua vuonna 2014. Aiheekseni olen valinnut ”kulttuurituottaja näyttelijöiden työllistymisen tukena”, koska aidosti tunnen halua toimia näyttelijöiden kanssa ja näyttelijöiden hyväksi.

Olin kesällä 2013 Teatteri Helsingin toisena tuottajana Tartuffe-näytelmässä, jota esitettiin 40 kertaa Tervasaassa, Helsingissä. Teatteria olen harrastanut jo vuodesta 1985, kun osallistuin Marja Korhosen (Ämmä K. Improvisaatiot) ”Luovan ilmaisutaiteen kurssille”. Hän sytytti minussa rakkauden tähän taiteenlajiin, ihailen vilpittömästi teitä ammattinäyttelijöitä näin tuottajana. – Leena Vanhamäki

Haen halukkaita Tampereen/Helsingin freelancernäyttelijöitä toukokuussa 2014 tehtävään ”roolinhaku/työnhaku/näyttelijän cv:n päivitykseen” liittyen opinnäytetyöhöni. Yhteydenotot leena.vanhamaki@gmail.com ja puhelinnumero 0505228028.

Aikoja on varattavissa ke 14.5., pe 16.5., ma 19.5., ke 21.5., to 22.5., pe 23.5., ma 26.5., ti 27.5., ke 28.5., to 29.5., pe 30.5. ja ma 2.6. klo 9-16.

Ajat ovat varattavissa, eivätkä maksa Tampereen/Helsingin freelancer-näyttelijöiden jäsenille mitään. Niitä on kuitenkin rajattu määrä, 12 näyttelijälle joten nopeat syövät hitaat. (Sitovat ilmoittautumiset, kiitos.) :-)

Etukäteen tarvitsen sinulta ilmoittautumisen yhteydessä vain nimesi ja puhelinnumerosi ja sähköpostiosoitteesi. (Jos sinulla näyttelijä-cv, voit lähettää sen minulle sähköpostitse.) Tapaaminen. - *Mahdollisesti jatkotapaaminen kesäkuussa, mikäli tarpeellista.

Mielenkiintoisen mahdollisuus Tampereen / Helsingin freelancernäyttelijälle, joka tarttuu mahdollisuuteen päivittää työnhakunsa ja saada paremmat työkalut roolinhakuunsa ja vinkkejä hakuilmoituksien ja koekuvausten metsästyksen!

Sähköpostin 23.4.2014 liitteenä oli kirjeeni

"Kulttuurituottaja näyttelijän uraohjaajana ja työllistymisen tukena"

Teen opinnäytetyötä Humanistisessa ammattikorkeakoulussa, tarkoituksena valmistua vuonna 2014. Aihekseni olen valinnut "kulttuurituottaja näyttelijöiden uraohjaajana ja työllistymisen tukena", koska aidosti tunnen halua toimia näyttelijöiden kanssa ja näyttelijöiden hyväksi.

Olin kesällä 2013 Teatteri Helsingin toisena tuottajana Tartuffe-näytelmässä, jota esitettiin n.40 kertaa Tervasaassa, Helsingissä. Teatteria olen harrastanut jo vuodesta 1985, kun osallistuin Marja Korhosen (Ämmä K. Improvisaatiot) "Luovan ilmaisutaiteen kurssille". Hän sytytti minussa rakkauden tähän taiteenlajiin, ihailen vilpittömästi teitä ammattinäyttelijöitä tuottajana. – Leena Vanhamäki

Haen halukkaita Tampereen/Helsingin Freelancernäyttelijöitä toukokuussa 2014 tehtävään yksilölliseen "roolinhaku/työnhaku/näyttelijän cv:n päivitykseen" liittyen opinnäytetyöhöni. Yhteydenotot & ilm. leena.vanhamaki@gmail.com ja puh. 0505228028. Rajoitettu määrä, 12 hlöä.

Aikoja on varattavissa ke 14.5., pe 16.5., ma 19.5., ke 21.5., to 22.5., pe 23.5., ma 26.5., ti 27.5., ke 28.5., to 29.5., pe 30.5. ja ma 2.6. klo 9-16. Ajat 1pv/näyttelijä ovat varattavissa, eivätkä maksa Tampereen/Helsingin freelancer-näyttelijöiden jäsenille mitään. Niitä on kuitenkin rajattu määrä: 12 näyttelijälle, joten nopeat syövät hitaat. Tapaamiseen n.2-3 h aikaa (Käyttämätön/peruuttamaton ajanvaraus on tuhlausta, joten vain sitovat ilmoittautumiset, kiitos.) ☺

*Tapaamme joko Helsingissä rauhallisessa ympäristössä, kuten musiikkitalon kahviossa tai Tamperekin on mahdollinen. Etukäteen tarvitsen sinulta ilmoittautumisen yhteydessä nimesi ja puhelinnumerosi ja sähköpostiosoitteesi. Ilmoittaudu 11.5. mennessä! (Jos sinulla näyttelijä-cv, voit lähettää sen minulle sähköpostitse.) *Mahdollinen jatkotapaaminen kesäkuussa, mikäli tarpeellista.*

Uraohjaajana opastan, neuvon ja tuen näyttelijän työhaun toteuttamisesta ja kehittämisestä. Seuraan aktiivisesti näyttelijän alueellisia työmarkkinoita ja toimin yhteistyössä paikallisten agenttien, roolittajien, elokuvatuotantoyhtiöiden, teattereiden, mainoselokuvayhtiöiden, käsikirjoittajien, ohjaajien ja muiden toimijoiden kanssa. Neuvon näyttelijän PR-työssä ja olen mukana uusien työtilaisuuksien eli roolien etsinnässä.

Opinäytetyön tekemisessä ja uraohjaajana minua & sinua näyttelijänä menestymisessä auttavat

- työkokemus teattereista ja elokuvatuotantoyhtiöistä
- tehtävään soveltuva koulutus *kulttuurituottaja AMK (jatkuu eli 185op/240op) **ks muu koulutus
- näyttelijän työmarkkinoiden tuntemus
- tietämys apurahoista ja niiden hakuprosessista esimerkiksi teatteriproduktioihin (käsikirjoituksiin, tv-sarjojen/elokuvien kehittämistukeen, tuotantotukeen,

markkinointi- ja levitystukeen)

- tietämys näyttelijän jatko/lisäkoulutusmahdollisuuksista
- yhteistyökyky
- aito halu työskennellä näyttelijöiden kanssa ja näyttelijöiden hyväksi
- työkalujen hallinta eli ”*hallitsen tietokoneen Microsoft Officen Wordin ja Excel:n ja osaan tehdä cv:een linkkejä esim. IMDb, osaan muokkaa näyttelijälle kotisivut, osaan neuvoa myös valokuvien valinnassa (ammattilaisten ottamat valokuvat), hallitsen myös Somen eri välineitä eli about.me, linkedin, twitter, you tube, facebook ja muut some-väylät*” *Audiovisuaalisen viestinnän opinnot 2006-2008.

Uraohjaajana menestymistä edistävät

- Näyttelijän koulutus- ja työelämän tuntemus (Huom. tuntemus, ei kokemus! ”Itse olen ehdottomasti tuottajan/agentin roolissa, vaikka olenkin harrastanut teatteria ja esiintynyt mainoksissa, musavideoissa, elokuvissa, tv-sarjoissa pikkurooleissa/avustajana. Kokemus koekuvauksista auttaa kuitenkin asettumaan ammattinäyttelijän asemaan roolien metsästyksen suhteen.”)
- kokemus roolituksesta (”Olen avustanut tuttaviani mainostoimistoissa, elokuvatuotantoyhtiöissä roolituksessa, body-doublen metsästyksessä, pikkuroolien täytössä ymv.”)
- työelämän kokemus erilaisista työtehtävistä erilaisissa organisaatioissa, toimimisyrittäjäisyys
- kokemus asiakaspalvelusta ja myyntihenkisyys
- aktiivinen vuorovaikutus teatteri- ja elokuva-alalla, jäsenyydet elokuva-alan organisaatioissa (Teme, SET:n jäsenyys, WIFT in Finland jäsenyys) ja muissa
- itsenäinen työskentelyote
- verkostot.

Mielenkiintoisen mahdollisuus Tampereen / Helsingin Freelancernäyttelijälle, joka tarttuu mahdollisuuteen päivittää työnhakunsa ja saada paremmat työkalut roolinhakuunsa ja vinkkejä hakuilmoituksien ja koekuvauksen metsästykseseen!

***”Ammattitaitoni tuottajana koostuu kolmesta kokonaisuudesta eli*

1/3 tiedottajana (suoritin tiedottajan tutkinnon markkinointi-instituutissa ja olen toiminut niin radiossa, viestintätoimistossa kuin mainostoimistossakin työssä),

1/3 taloudellisena osajana (laskentatoimen merkonomi, toiminut viisi vuotta kirjanpitäjänä, <3 excel), **1/3 tuottajana/yrittäjänä/media-alalla** (audiovisuaalisen viestinnän koulutus Amiedussa 2006-08, kulttuuriyrittäjäytsluennot Haaga-Heliassa 2013-14, markkinoinnin opinnot Edupolissa 2012-13, verkostotuottajakoulutus 2013-14 Humanistisessa ammattikorkeakoulussa, yrittäjäytsluennot ja kurssit 1997+2007+2014, työkokemus palkallisena noin 50 eri tuotannon parissa eri tuotantoyhtiössä vuodesta 2006 lähtien, nyt työssä tiedottajana/markkinoijana/tuottajana Teatteri-ravintola Albergassa 2013-jatkuu). Teatteri Helsingin toisena tuottajana kesällä 2013, eri näyttelijöiden produktioissa 2012-2014, produktioita sovitettu jo vuodelle 2015. Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituottajaopinnot, joiden OPN-työtä nyt teen, ovat todella saaneet minut löytämään kutsumukseni näyttelijöiden uraohjaajana ja työllisyyden tukijana. Koen onnistuneeni, kun saan viestin näyttelijältä hänen löytäneen uuden roolityön ansiostani!”

Liite 2 sivu1/4 Kysymykset näyttelijöille
23.4.2014 tehty nelisivuinen kyselylomake s 1-4

Kulttuurituottajaopiskelija
Leena Vanhamäki

"Kulttuurituottaja näyttelijän
työllistymisen tukena"

KYSYMYKSET OPINNÄYTETYÖ

Liite 2
1/4

TAUSTAKYSYMYKSET

1. nimi _____
2. syntymävuosi

ikä		
-----	--	--

3. sukupuoli

nainen		mies	
--------	--	------	--

KOULUTUS & VALMISTUMINEN NÄYTTELIJÄKSI

- 4.a) Teak

opiskeluvuodet		
----------------	--	--

 valmistumisvuosi _____
4.b) Näty

opiskeluvuodet		
----------------	--	--

4.c) Ammatin tekemisen kautta

--

4.d) Muu koulutus, mikä/missä _____

- 4.d) jatko) Jos ulkomailla, suositteletko? _____

5. Ammattiliitto, kuulun Suomen Näyttelijäliittoon

vuosi mistä alkaen	
--------------------	--

6. Tampereen freelancer-näyttelijät ry

vuosi mistä alkaen	
--------------------	--

7. Kuulun Teme ry

vuosi mistä alkaen	
--------------------	--

8. Ert ry (työttömyyskassa)

vuosi mistä alkaen	
--------------------	--

TYÖTILANNE

- 9.a) kiinnitys kyllä

ei	
----	--

vuosi mistä alkaen	
--------------------	--

9.b) jos, niin missä? _____
10. määräaikainen mistä

mihin	
-------	--

 _____ 2014
11. määräaikainen freelancertyö kesäteatterissa _____ 2014
12. teen satunnaisia freelancerkeikkoja (noin 1pv-5pv) _____ 2014
13. teen pidempiaikaisia freelancer-töitä (noin 6v-31pv) _____ 2014
13. Muut työt tai näyttelijäkeikat /esim. määräaikaiset mainoskeikat/
vapaa vastauskenttä/ _____

TYÖTTÖMYYS

14. Olen ollut työttömänä kolmen viime vuoden aikana viimeisen vuoden aikana
3kk-6kk	
7kk-12kk	
yli 13kk	
2kk tai alle	
3kk-6kk	
7kk-12kk	
yli 13kk	
2kk tai alle	

Liite 2 sivu 2/4

Kulttuurituottajaopiskelija
Leena Vanhamäki

"Kulttuurituottaja näyttelijän
työllistymisen tukena"

KYSYMYKSET OPINNÄYTETYÖ

liite 2
2/4

TYÖNHAKU - SÄHKÖINEN TYÖNHAKU

15. Haen näyttelijäntyötä
tapaamisissa

☐	missä	Sosiaaliset tilaisuudet, esim. teatterikesä
☐	ohjaajat	
☐	teatterinjohtajat	
☐	käsikirjoittajat	
☐	roolittajat	

sähköisesti	Päivitän säännöllisesti
minulla on <u>Suomen näyttelijäliiton sivuilla</u> esittely itsestäni	
minulla on <u>Tampereen friikkujen sivuilla</u> esittely itsestäni	
minulla on <u>Wikipedia</u> -sivut	
minulla on julkinen <u>Facebook-profiili</u> (official)	
minulla on <u>IMDb-sivuilla</u> kredit-merkintöjä	
minulla on esittelyt <u>Roolituspalvelussa</u> (roolittajalla)	
minulla on <u>omat kotisivut</u> ** näyttelijänä	
minulla on <u>sähköinen showreel</u> (onko salasanaa?)*	
minusta on <u>Youtube</u> videoita	
minusta on <u>Vimeo</u> videoita	

sähköpostit lähetän hakemuksia cv:n kera

SUORAT KONTAKTIT - KOEKUVAUSPYYNNÖT

puhelimitse soitan, jos kuulen koekuvauksista/rooleista

16. Minua pyydetään soittamalla twitter
pyydetään sähköpostitse linkedin
muuta kautta

17. Saan roolit suoraan koekuvausten kautta

HAAVEET

18. Haaveeni on päästä tekemään _____

Liite 2 sivu 3/4

Kulttuurituottajaopiskelija
Leena Vanhamäki

"Kulttuurituottaja näyttelijän
työllistymisen tukena"

KYSYMYKSET OPINNÄYTETYÖ

*liite 2
3/4*

APURAHA-ANOMUKSET

19. Olen hakenut apurahoja eri produktioihin

teatteriesityksiin
elokuva/video/tv-sarja

20. Olisin tarvinnut tukea hakemuksen tekoon kyllä ei
jos, niin erityisesti budjetin kanssa

työsuunnitelman kanssa
aikataulun kanssa
sähköisen hakem. kanssa
muun, minkä kanssa _____

SHOWREEL - KOTISIVUT - AGENTTI/MANAGERI - URAOHJAAJA

21. *Showreel - mikä se on?

onko sinulla entuudestaan luotettuja kuvaajia, joiden kanssa olet tehnyt työtä? _____

22. **Minulla ei ole kotisivuja, eikä niiden tekemiseen tarvittavia työkaluja

23. Olisin valmis maksamaan kotisivujen teosta, jos hinta olisi

90 eur 200 eur
70 eur 150 eur
En näe itseni hyötyvän mitenkään kotisivujen olemassaolosta

24. Olen haaveillut agentista/managerista, joka hoitaisi markkinointiani

25. Olisi hyvä, jos olisi henkilö, joka hoitaisi nämä sähköiset työkalut ja median yhteydenotot, että minä saisin keskittyä näyttelemiseen kuinka usein?

päivittäisi Suomen näyttelijäliiton sivuilla esittelyt itsestäni krt/v
päivittäisi on Tampereen friikkujen sivuilla esittely itsestäni krt/v
tarkistaisi (korjaisi?) tiedot Wikipedia-sivuilla
päivittäisi on julkinen Facebook-profiili (official)
tarkistaisi on IMDb-sivuilla kredit-merkintöjä
muistuttaisi minusta Roolituspalvelun (roolittajalle)
päivittäisi omat kotisivut** näyttelijänä
lähettäisi eteenpäin sähköisen showreel:n
tsekkaisi/lisäisi Youtube videoita
(tsekkaisi/lisäisi Vimeo videoita)

26. Tarvitsen apuja koekuvauksiin pääsemiseen, niiden löytämiseen

SUHDETOIMINTA

27. Osallistun teatterialan valtakunnallisiin tapahtumiin

Teatterikesä (Tampere)
muihin, mihin _____

Liite 2 sivu 4/4

Kulttuurituottajaopiskelija Leena Vanhamäki	"Kulttuurituottaja näyttelijän työllistymisen tukena"	KYSYMYKSET OPINNÄYTETYÖ <i>liite 2</i> <i>4/4</i>
28. Osallistun teatterialan alueellisiin tapahtumiin, mihin?		☐
Tampereella	_____	☐
Helsingissä	_____	☐
Turussa	_____	☐
Muualla, missä	_____	
29. Osallistun elokuvaseminaareihin, mihin?	_____	

30. Käyn kotimaisissa ensi-illoissa elokuvaensi-illoissa (vieraana) teatteriensi-illoissa, näytöksissä (vieraana)		☐
31. Henkilöbrändäys, mikä se on? Rakennan tietoisesti omaa brändiäni Olen vain oma itseni		☐
32. Jos olet kiinnostunut elokuvista, tv-sarjoista Seuraatko SES:n eli Suomen elokuvaseätiön tukipäätöksiä?		☐
33. Seuraatko elokuva-alan ja tv-alan keskusteluja		☐
34. Oletko käsikirjoittanut	☐ _____	
35. Oletko ohjannut	☐ _____	
36. Oletko tuottanut	☐ _____	
37. Onko sivulla hyvät ammattilaisen ottamat kuvat cv:ssäsi ja muissa sähköisissä sivuissa? Kuvat ovat erittäin tärkeitä, niitä kannattaa laittaa useampia.		

VASTAUKSET OVAT LUOTTAMUKSELLISIA, TEEN HENKILÖKOHTAISTA URAKONSULTOINTIA
ANALYSOINNISSA POISTETAAN KAIKKI HENKILÖKOHTAINEN,

KIITOS PALJON OSALLISTUMISESTA!

Liite 3 Roolittajille haastattelukysymykset

...liittyen opinnäytetyöhöni "Kulttuurituottaja näyttelijän työllistymisen tukena".

1. Katsotko paljon showreel:ejä?,
2. Mielenpiteesi niistä, tarvitseeko näyttelijä showreel:n?
3. Mikä on showreel:n sopiva pituus?
4. Miten paljon ohjaajat (tuotantoyhtiöt) kertovat roolista, kun jotain roolia lähdetään täyttämään?
5. Mitkä ovat tärkeitä näyttelijän ominaisuuksia? (Toki ymmärrän, että riippuu roolista...etc... mutta henkilökohtaisesti mitä mieltä olet?)

Vaikuttaako tunnettavuus? Entä luonnollisuus? Mikä merkitys on aitoudella?
Luotettavuus - olet tehnyt yhteistyötä, ja tiedät että henkilö on luotettava, ja luotat sekä hänen kameratyöskentelynsä että muihin kykyihin näyttelijänä? Vaikuttaako se?

6. Kookuvaustilanne – annatko ohjeita näyttelijöille kookuvaustilanteita varten.
7. Onko näyttelijän kotisivuilla sinulle merkitystä?
8. Onko cv:llä merkitystä?
9. Entä valokuvat (cv:ssä , kotisivuilla) – millainen merkitys?

Opinnäytetyöni aihe on "Kulttuurituottaja näyttelijän työllistymisen tukena". Valitsin sen, koska tunnen aitoa ja vilpitöntä halua auttaa näyttelijöitä työllistymään. Olen kulttuurituottajaopiskelija (195op/240op) Humanistisessa ammattikorkeakoulussa. Vuoden 2012 lopussa voitin ideallani hankeideakilpailun.

Arvostan suuresti kommenttejasi!

Ystävällisin terveisin

Leena Vanhamäki
Tuottaja/Tiedottaja/Freelancer/Opinnäytetyötä tekevä opiskelija
puh.0505228028
leena.vanhamaki@guldur.fi

.....
Kysyin osalta tapaamisissa, joten keskustelu rönsyili, samoin puhelimesta keskustelun kulun mukaan, joten kysymykset voivat hieman vaihdella roolittajien kesken. Kaikilta kuitenkin tarkistettiin näyttelijöiden sähköisten työnhaun välineiden merkitystä.

Liite 4 Ohjaajille haastattelukysymykset

Kysymyksiin voi vastata tapaamisessa (jos löydetään yhteinen aika ja paikka), tai puhelimesta tai sähköisesti.

1. - katsotko paljon showreel:ejä?
2. - Mielipiteesi niistä, tarvitseeko näyttelijä showreel:n?
3. - Mikä on showreel:n sopiva pituus?
Ovatko 10 ekaa sekuntia tärkeimmät?
Haluatko monipuolisuutta showreel:ltä vai mieluummin pari kolme kohtausta?
4. - onko näyttelijän kotisivuilla sinulle merkitystä?
5. - onko cv:llä merkitystä?
(Millainen on hyvä cv? Pituus yksi sivu vai kaksi sivua?
Kuvat? Kasvokuva ja kokovartalokuva)
6. Mitkä ovat tärkeitä näyttelijän ominaisuuksia?,
- tunnettavuus?, (tarvitsevatko kotimaiset elokuvat aina tunnetun tähden?)
- luonnollisuus?, - aitous?
- luotettavuus - olet tehnyt yhteistyötä, ja tiedät että henkilö on luotettava, ja luotat sekä hänen kameratyöskentelyynsä että muihin kykyihin näyttelijänä?
7. Kookuvaustilanne
- Millaisen neuvon antaisit näyttelijälle kookuvausta varten?
- Mikä on paras valmistautuminen kookuvaustilanteeseen?
- Kuinka rentoutua ja keskittyä olemaan läsnä?
- Jännittäminen/rentous kookuvaustilanteessa - koefilmit? Ovatko ratkaisevia,
- 8.- Käytättekä roolituspalvelua? Muita roolittajia?

Ps Myös xx lähti mukaan opinnäytetyöni haastatteluun. Sekä muutama roolittaja.

Opinnäytetyöni aihe on "Kulttuurituottaja näyttelijän työllistymisen tukena". Valitsin sen, koska tunnen aitoa ja vilpittömää halua auttaa näyttelijöitä työllistymään. Olen kulttuurituottajaopiskelija (205op/240op) Humanistisessa ammattikorkeakoulussa. Vuoden 2012 lopussa voitin ideallani hankeideakilpailun.

Alla viesti, jolla tarjosin mahdollisuutta Tampereen freelancer-näyttelijöille. He ovatkin lähteneet mukaan runsaslukuisesti. Sain heti ryhmän täyteen ja myös useita näyttelijöitä tavoitteeni lisäksi. Myös muutamia Helsingin freelancer-näyttelijöitä on mukana haastatteluissa.

Jos olet nyt kiireinen, voit vastata myös sähköpostitse tai voin soittaa sinulle. Ohjaajien lisäksi haastattelen roolittajia.

Arvostan suuresti kommenttejasi!

.....
Haastatteluista osa oli puhelimitse, joten keskustelu saattoi rönsyillä ja kysymykset osin vaihdella. Näyttelijän sähköisiin työnhaun välineisiin kuitenkin haettiin vastausta.

AIHEESEEN LIITTYVÄÄ KIRJALLISUUTTA

- Auvinen, Juulianna, Opinnäytetyö: Reitit ja tavat näyttelijän ammattiin, Onko mahdollista päästä näyttelijäksi ilman yliopistollista koulutusta? Lahden ammattikorkeakoulu, Musiikki ja draamainstituutti, Musiikkiteatteri. Syksy 2012. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/51811/Auvinen_Juulianna.pdf?sequence=2
- Houni, Pia. 2000. Näyttelijäidentiteetti. Yliopistopaino Helsinki
- Hyvärinen, Matti. artikkeli: Kirjoittaminen toimintana
- Kinnunen, Merja & Löytty, Olli. 2002. Tieteellinen kirjoittaminen. Vastapaino. Tampere
- Kotkaniemi, Saara, Lukkarila, Päivi (toim.) 1998, Uran alkutaival, Vertaistukea valmistuvalle näyttelijälle, Teatteri- ja tanssitaiteen työllistymisopas, Kentälle! Teatterikorkeakoulu
- Mitchell, L. 2009. Production Management for Television. New York: Routledge
- Rantala, Päivi & Jansson, Satu-Mari (toim) 2013: Taiteesta toiseen. Lapin yliopisto.
- Schell, H. 2010. A Guide for Film Directors. Casting Revealed. Studio City: Michael Wiese Productions.
- Tanskanen, Mikko, 2013. Casting -prosessit kotimaisissa fiktio – sekä ei-fiktio tuotannoissa Teoria ja sen todentaminen käytännössä, Karelia ammattikorkeakoulu, 2013 marraskuussa
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/65144/Tanskanen_Mikko_2013_11_08.pdf?sequence=1
- Vihma-Purovaara, Tiina, 2000: Rakas vihattu ura. Teak.
- Väliverronen, Esa: Kirjoittaminen prosessina